

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ВСП «УЖГОРОДСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ДЕРЖАВНОГО ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ»**

**ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ**

з нагоди 110-ї річниці з дня заснування закладу освіти

***«Тенденції формування та реалізації фінансово-
облікової політики країни в умовах війни та
повоєнного відродження економіки»***

Збірник тез доповідей

29 квітня 2025 року

м. Ужгород

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВСП «УЖГОРОДСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАХОВИЙ
КОЛЕДЖ ДЕРЖАВНОГО ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ»

ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

з нагоди 110-ї річниці з дня заснування закладу освіти

***«Тенденції формування та реалізації фінансово-
облікової політики країни в умовах війни та
повоєнного відродження економіки»***

Збірник тез доповідей

Електронне видання

29 квітня 2025 року

м. Ужгород

УДК 336.02:657]-044.83-048.23]](477)"364+366"
В 85

Тенденції формування та реалізації фінансово-облікової політики країни в умовах війни та повоєнного відродження економіки: збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Ужгород, 29 квітня 2025 року). Ужгород. ВСП «Ужгородський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ».2025. 158 с.

До збірника увійшли тези доповідей учасників конференції, що відображають результати їх наукових пошуків із висвітлення актуальних питань фінансово-облікової політики країни в умовах сучасних викликів.

ВСП «Ужгородський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ»
88000 м.Ужгород, вул. Капітульна 1/3
<https://utek.uz.ua/>

Організаційний комітет конференції:

Сергій ВОЛОЩУК	— голова організаційного комітету, директор ВСП «УТЕФК ДТЕУ», кандидат історичних наук, доцент
Оксана РАТІ	— заступник голови організаційного комітету, заступник директора з навчальної роботи ВСП «УТЕФК ДТЕУ»
Валерія СМОЧКО	— голова циклової комісії фінансово-облікових дисциплін, кандидат економічних наук, доцент, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
Світлана ГОЛУБКА	— завідувач відділення обліку та фінансів, викладач облікових дисциплін, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
Степан НОСА	— викладач фінансово-економічних дисциплін, спеціаліст другої категорії

Друкується за ухвалою педагогічної ради ВСП «Ужгородський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ».

Організаційний комітет вважає доцільним повідомити, що підтримує і поділяє не всі положення і висновки висвітлені окремими авторами.

Тези доповідей друкуються в авторській редакції. Відповідальність за змістовність, автентичність цитат, правильність посилань та достовірність даних несуть автори публікацій.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. МАКРОЕКОНОМІЧНІ ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ ТА ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ ЕКОНОМІКИ: БЮДЖЕТНО- ПОДАТКОВИЙ АСПЕКТ

Михайло Білей, Валерія Смочко ФІНАНСУВАННЯ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ ТА НАСЛІДКИ РОСІЙСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ	11
Ірина Гаврилова, Родіон Кемза ДЕФІЦИТ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ ЗМЕНШЕННЯ	13
Марія Зозуля, Наталя Цибулькіна ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ: ВИКЛИКИ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ	15
Сергій Зорін, Радміла Підлипна АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ В КОНТЕКСТІ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ	18
Віталіна Крижан, Анна-Марія Яцкович, Катерина Індус ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ ПІДТРИМКИ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ	20
Анна Матлак, Алла Дмитрів ЗМІНА ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ	22
Альбіна Мордованець, Валерія Смочко ФІНАНСУВАННЯ ПРАВООХОРОННИХ СТРУКТУР УКРАЇНИ	24
Георгій Мотреску, Вікторія Доскалюк ПРІОРІТЕТНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ	26
Анна Мусафірова, Валерія Смочко ФІНАНСУВАННЯ НАУКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	29
Даніель Олень, Світлана Голубка МАКРОЕКОНОМІЧНІ ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ ТА ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ ЕКОНОМІКИ	32

Павло Подуфалов МАКРОЕКОНОМІЧНІ ВИКЛИКИ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ	34
Анастасія Романовська, Ольга Зубака ІНФЛЯЦІЯ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ: ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА СТРАТЕГІЇ СТРИМУВАННЯ.	36
Анастасія Федорка, Валерія Смочко ВИТРАТИ НА ОБОРОНУ: ВНУТРІШНІ ТА ЗОВНІШНІ ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ	39
Кароліна Яцкулич, Валерія Смочко ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ В ЧАСТИНІ ВИДАТКІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ	41
Кароліна Яцкулич, Степан Носа АНАЛІЗ НАПОВНЮВАНOSTІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЗА РАХУНОК «ВІЙСЬКОВОГО ПДФО» У ПЕРІОД З 2021 ПО 2024 РОКИ (на прикладі бюджету Мукачівської міської територіальної громади)	43
Ганна Яцола, Валерія Смочко ДЕРЖАВНІ ПРОГРАМИ ПІДТРИМКИ: ЯК ЕФЕКТИВНО ВИКОРИСТОВУВАТИ СУБСИДІЇ, ГРАНТИ ТА ДОПОМОГУ	46
СЕКЦІЯ 2. ТРАНСФОРМАЦІЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА, ЦІНОУТВОРЕННЯ, ОБЛІКУ ТА ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ У ПРОЦЕСІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТА АДАПТАЦІЇ ДО ВИКЛИКІВ ВІЙСЬКОВОГО ЧАСУ	
Сніжана Белей, Галина Забруцька ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УМОВАХ КРИЗОВИХ ВИКЛИКІВ	49
Марія-Олександра Бобирь, Вікторія Грицишук, Катерина Індус ВІЙНА І БІЗНЕС: ТРАНСФОРМАЦІЯ СТРАТЕГІЙ ЦІНОУТВОРЕННЯ В УМОВАХ РИЗИКІВ	51
Тетяна Бучко, Руслана Барабалюк ВЕТЕРАНСЬКИЙ БІЗНЕС: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ	52
Вікторія Ворохта, Марія Лалакулич ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	55

Владислава Гадинко, Вікторія Доскалюк ОБЛІК ПРОСТОЇВ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ	57
Катерина Ганич, Валерія Смочко ВІД РУЙНУВАННЯ ДО ВІДРОДЖЕННЯ: ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО КНИГОВИДАВНИЦТВА В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ПЕРІОДУ	59
Крістіна Гедьо, Галина Забруцька МОЖЛИВОСТІ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	61
Єлена Герман, Вікторія Доскалюк ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВИХ ВІДНОСИН НА ПІДПРИЄМСТВАХ РІЗНИХ ФОРМ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	63
Даніїл Голубка, Світлана Голубка РОБОТИЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД ТА ТРЕНДИ	66
Вікторія Грицишук, Тетяна Слабак ЦІНОУТВОРЕННЯ В ПРОЦЕСІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТА ВИКЛИКІВ ВІЙСЬКОВОГО ЧАСУ	68
Маріанна Дяченко, Анастасія Попадинець, Катерина Індус ВПЛИВ ІНФЛЯЦІЇ ТА ДЕФЦИТУ НА СТРАТЕГІЇ ЦІНОУТВОРЕННЯ	69
Ганна Зуб, Олена Голанд ОБЛІК ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА В НИНІШНІХ РЕАЛІЯХ	71
Дарья Каршляк, Леся Рибаківа ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТОВАРІВ НА ТОРГОВЕЛЬНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ	74
Назарій Кедюлич, Світлана Голубка ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ ЦІНОУТВОРЕННЯ В УМОВАХ ДЕФЦИТУ РЕСУРСІВ	77
Крістіна Корнієнко, Леся Рибаківа ВІЙСЬКОВИЙ ЗБІР ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВИКЛИКИ, ЕФЕКТИВНІСТЬ, ПЕРСПЕКТИВИ	79

Каріна Король, Марія Лалакулич

ДЕРЖАВНА КАЗНАЧЕЙСЬКА СЛУЖБА УКРАЇНИ: ФІНАНСОВИЙ
ФУНДАМЕНТ ДЕРЖАВНОЇ СТІЙКОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО
СТАНУ

81

Данило Космеда, Наталія Тимофєєва

ОБЛІК І ЗВІТНІСТЬ У ЗАКЛАДАХ РЕСТОРАННОГО
ГОСПОДАРСТВА В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО ЧАСУ

84

Валерія Льопко, Леся Каганець-Гаврилко

ТРАНСФОРМАЦІЇ ЗАКЛАДІВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА В
УМОВАХ КРИЗИ: ЕКОНОМІЧНІ, УПРАВЛІНСЬКІ ТА СОЦІАЛЬНО-
КУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ

87

Кіра Манзулич, Марія Лалакулич

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ДЕБІТОРСЬКОЇ І КРЕДИТОРСЬКОЇ
ЗАБОРГОВАНOSTІ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА НАПРЯМИ
УДОСКОНАЛЕННЯ

90

Марина Маріна, Леся Рибаківа

АДАПТАЦІЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ: ЗМІНИ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
ВІДНОВЛЕННЯ

92

Анастасія Микитинець, Валерія Смочко

НЕПРИБУТКОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ: РОЛЬ, ВИКЛИКИ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

95

Крістіна Мисів, Світлана Голубка

ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ В ШВЕЙНОМУ АТЕЛЬЄ

99

Сніжана Перебзяк

ЕВОЛЮЦІЯ ПОГЛЯДІВ НА УПРАВЛІННЯ БУХГАЛТЕРСЬКИМ
ОБЛІКОМ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

101

Тетяна Понджоля, Леся Рибаківа

ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ПДВ В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

103

Любов Пукас, Мар'яна Омелько

ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК КРОК ДО
УСПІШНОГО РЕЗУЛЬТАТУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

106

Олександра Райда, Ольга Зубака

**ВАЛЮТНІ КОЛИВАННЯ І ЦІНОУТВОРЕННЯ: ЯК БІЗНЕС
ПЕРЕЖИВАЄ ДЕВАЛЬВАЦІЮ ПІД ЧАС ВІЙНИ** **108**

Павло Рибаків, Леся Каганець-Гаврилко

**ПОРЯДОК ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ У ВИРОБНИЧИЙ ПРОЦЕС
ЗАКЛАДУ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА** **110**

Наталія Селебинка, Марія Лалакулич

**ПОДАТОК НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ ЯК ІНСТРУМЕНТ
ФІСКАЛЬНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ТА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ** **113**

Адріана Стратулат, Вікторія Доскалюк

**ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО
ЧАСУ** **115**

Анастасія Церкуник, Валерія Смочко

**ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ В ОБЛІКУ ТА
УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ** **117**

Дмитро Чума, Світлана Голубка

**БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ПІД ЧАС ВІЙНИ: ЯК ОПТИМІЗУВАТИ
ПОДАТКИ** **120**

Катерина Шкирта, Леся Рибаків

**ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ ПІДПРИЄМСТВА З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА
ПІДРЯДНИКАМИ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ** **122**

СЕКЦІЯ 3. ФІНАНСОВИЙ І СТРАХОВИЙ РИНКИ, ІНВЕСТИЦІЙНА ТА БАНКІВСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ТУРБУЛЕНТНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО, ЕКОНОМІЧНОГО, ПОЛІТИЧНОГО ТА ВОЄННОГО СТАНОВИЩА

Анастасія Білінська, Василь Борис

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ В УМОВАХ КРИЗИ **126**

Домініка Валла, Тетяна Брилинська

**ІНВЕСТИЦІЙНА ТА БАНКІВСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНОВИЩА** **127**

Арсеній Вашкович, Степан Носа

**МАЙБУТНЄ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ: ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ ТА
НЕОБАНКИ** **130**

Вікторія Войцеховська, Ольга Мош РОЗВИТОК СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	133
Світлана Габорець, Валерія Смочко ВІЙНА І ГРОШІ: РОЛЬ ІНВЕСТИЦІЙ У ЗМІЦНЕННІ ТИЛУ	135
Мирослава Глипка, Степан Носа ДЕПОЗИТИ В УКРАЇНІ: МІЖ РИЗИКАМИ ТА МОЖЛИВОСТЯМИ	137
Ніколетта Дуфинець, Світлана Голубка ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ УКРАЇНИ У ПЕРІОД СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ	139
Олена Квашук ФІНАНСОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ	141
Альбіна Коваль, Неля Бовкун ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СПІВПРАЦІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ ТА СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ	144
Софія Морохович, Катерина Індус ТРАНСФОРМАЦІЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	146
Вікторія Озимок, Валерія Брюшина, Катерина Індус ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ТА РОЛЬ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ	148
Олександра Польовенко, Ірина Булах ФІНАНСОВИЙ РИНОК ПІД ЧАС ВІЙНИ: РЕАЛІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ВИКЛИКИ	150
Мар'яна Пеха, Валентина Когуч, Катерина Індус ФІНАНСОВІ ІННОВАЦІЇ ЯК ВІДПОВІДЬ НА ВИКЛИКИ СУЧАСНОЇ ТУРБУЛЕНТНОСТІ	153
Йоланта Сушинська, Людмила Пилипенко СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОЧАТКУ ВІЙНИ	155

СЕКЦІЯ 1.

МАКРОЕКОНОМІЧНІ ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ ТА ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ ЕКОНОМІКИ: БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВИЙ АСПЕКТ

Михайло Білей, здобувач освіти

спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Валерія Смочко, науковий керівник

Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-
економічний фаховий коледж ДТЕУ»

ФІНАНСУВАННЯ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ ТА НАСЛІДКИ РОСІЙСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ

Збереження територій та об'єктів природно-заповідного фонду (ПЗФ) країни, які є основними природними елементами національної екологічної мережі, є одним із пріоритетних напрямків природоохоронної діяльності в Україні. Повноцінне функціонування об'єктів ПЗФ можливе тільки за дотримання таких підходів – чіткого обліку територій і меж об'єктів природно-заповідного фонду та забезпечення їх належного фінансування. [2]

У сучасних економічних умовах, з поміж багатьох проблем, які виникають при менеджменті об'єктів природно-заповідного фонду країни, чи не найважливішою є проблема їх фінансування. Незважаючи на широкий спектр можливих джерел фінансування, сучасний стан економічного забезпечення об'єктів природно-заповідного фонду України і впровадження природоохоронних заходів на їх територіях ще далеко не відповідає реальним потребам й істотно не може вплинути на якісне їх функціонування. [2]

Передусім розглянемо завдання законодавства України щодо природно-заповідного фонду та їх класифікацію.

Завданням законодавства України про природно-заповідний фонд України є «регулювання суспільних відносин щодо організації, охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду, відтворення їх природних комплексів, управління у цій галузі» [1, Ст.1].

До природно-заповідного фонду України належать: природні заповідники, біосферні заповідники, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища, ботанічні сади, зоологічні парки.[1, Ст.3]

Фінансування заходів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення здійснюється за рахунок державного бюджету України. Для цієї мети можуть також залучатися кошти місцевих бюджетів, позабюджетних і

благодійних фондів, кошти підприємств, установ, організацій та громадян. Фінансування регіональних об'єктів ПЗФ здійснюється за рахунок місцевих бюджетів, також можуть залучатися позабюджетні та благодійні кошти.

Витрати на охорону об'єктів ПЗФ здійснюються за рахунок підприємств, установ, організацій, інших землевласників та землекористувачів, на території яких вони знаходяться. Спеціальні заходи, спрямовані на запобігання знищенню чи пошкодженню природних комплексів територій та об'єктів ПЗФ, можуть фінансуватися з державного та/чи місцевих бюджетів. [1, Ст.46]

Для фінансування природоохоронних заходів можуть створюватися цільові екологічні фонди, до яких окрім благодійних коштів, надходять штрафи та грошові стягнення за шкоду, заподіяну їм юридичними чи фізичними особами, в тому числі екологічний податок, що є загальнодержавним обов'язковим платежем, що стягується з фактичних обсягів різних викидів, розміщення відходів у довкіллі. [3]

Також в об'єктів ПЗФ існують власні кошти, одержані від наукової, природоохоронної, туристсько-екскурсійної, рекламно-видавничої та іншої діяльності в межах заповідних територій та об'єктів, що не суперечать їх цільовому призначенню. Ці кошти не підлягають вилученню і використовуються для здійснення заходів щодо охорони відповідних територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Окрім того, за відвідування територій та об'єктів ПЗФ може встановлюватися плата, розмір якої погоджується із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища. [1]

Але після повномасштабного вторгнення в Україну росією в 2022 році за офіційними даними Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України загальні збитки, завдані природно-заповідному фонду, становлять на сьогодні біля 1,45 трлн. грн.

З 2014 року Україна системно фіксує збитки від воєнних дій для природних екосистем, з 2022 року держава почала фіксувати ці збитки на міжнародний рівень з визначенням – екоцид.

Наслідки російської окупації та вторгнення відчутні не лише для, але і для всього світу, оцінити їх масштаб можна буде лише, коли війна закінчиться, щодня природа України продовжує зазнавати часом втрат через військові дії, і вже зараз завданням країни є посилення роботи над інструментарієм для захисту довкілля і відновлення природно-заповідного фонду.

Список використаних джерел

1. Про природно-заповідний фонд України: Законодавство України. Документ 2456-ХІІ; поточ. ред.. від 04.04.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text>
2. Козловський С.О., Генік О.В. Джерела фінансування природно-заповідних територій західного регіону України. Науковий вісник УДЛТУ, 2004. Випуск 14.8. С.110-118. URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2004/14_8/20.pdf
3. WEAGRO: Онлайн-сервіс. URL: <https://weagro.com.ua/blog/ekologichnyj-podatok-v-ukrayini-shho-cze-i-hto-jogo-maye-platyty/#:~:text=Екологічний%20податок%20%20це%20дієвий%20спосіб,також%20від%20кількості%20утворених%20відходів.>

Ірина Гаврилова, здобувач освіти
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»

Родіон Кемза, науковий керівник
Відокремлений структурний підрозділ «Донбаський аграрний фаховий коледж
СНУ ім. В. Даля»

ДЕФИЦИТ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ ЗМЕНШЕННЯ

Повномасштабна війна з боку РФ зумовила глибокий спад національної економіки. В таких умовах Державний бюджет зберігає свою важливу роль, тому що якісне та ефективне використання бюджетних коштів є невід’ємним фактором забезпечення не лише поточної економічної стабільності, але й потенційного розвитку держави в цілому.

Згідно статті 2 Бюджетного кодексу України, бюджет – це план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються відповідно органами державної влади, органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду [1].

Зміна стану бюджету, а саме – доходів та видатків, є актуальною темою, адже це стосується інтересів всіх і кожного. Стабільність виконання фінансового плану може призвести до кращого економічного результату, що може стосуватися, наприклад, зменшення ризику негативного впливу зовнішніх криз на фінансове положення країни та соціальне благополуччя населення [5].

Бюджетна система України за весь період свого існування характеризувалась постійною наявністю бюджетного дефіциту. В період до початку повномасштабної війни його рівень вдавалось утримувати на досить

низькому рівні (див. рис. 1). Він суттєво зріс внаслідок пандемії COVID-19, а з 2022 року сягнув рівня, який характерний для країн, що переживають війну [2].

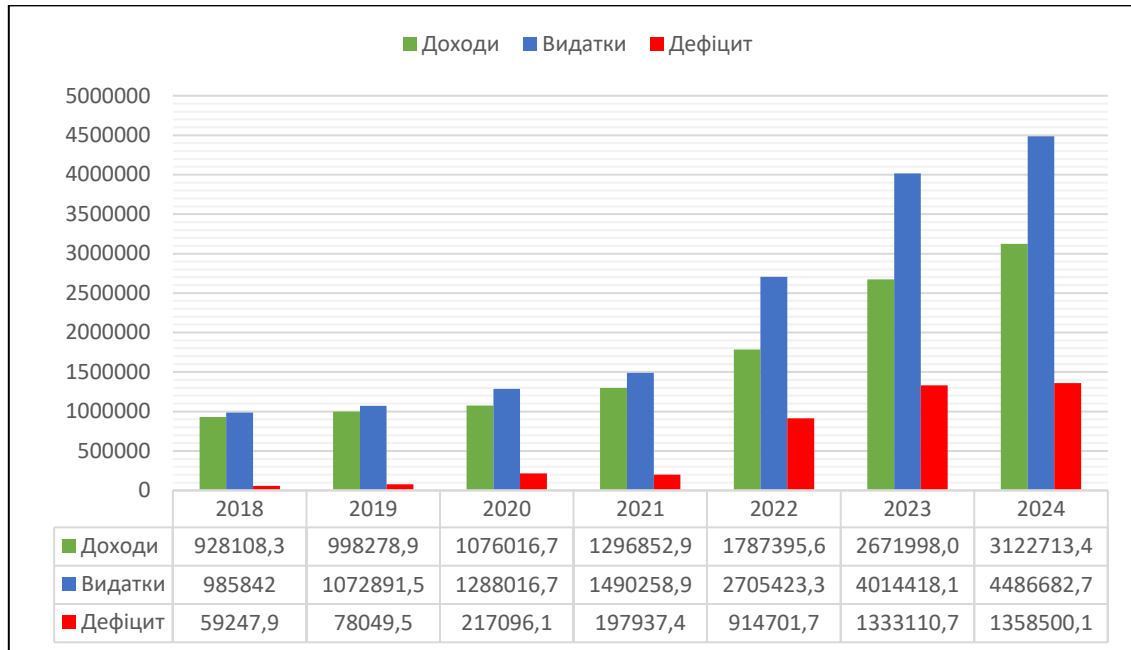

Рис. 1. Динаміка доходів і видатків Державного бюджету України протягом 2018-2024 рр., млн грн (побудовано за даними джерела [4])

Аналізуючи динаміку доходів і видатків Державного бюджету України за 2018-2024 рр., спостерігається тенденція зростання бюджетного дефіциту, за виключенням 2021 р., коли почалось певне відновлення після періоду пандемії COVID-19. Так, у 2018 р. розмір дефіциту склав 59247,9 млн грн, а у 2024 р. – 1358500,1 млн грн. Це свідчить про проблеми у фінансовому управлінні державного бюджету та потребу в ефективному зменшенні витрат.

Отже, можна стверджувати, що в Україні щорічно видатки перевищують доходи, тобто явище дефіциту набуло хронічного характеру. Серед основних причин – це: повномасштабна війна, спад виробництва, корупція, зростання державного боргу, інфляційні процеси в економіці.

На нашу думку, задля зменшення дефіциту Державного бюджету потрібно:

- зменшити видатки на утримання державного апарату, шляхом скорочення штатного розкладу, що дасть змогу значно заощадити бюджетні кошти та знизити рівень корупції;
- удосконалити податкову систему, забезпечити оптимальний рівень податкових вилучень для формування бюджетів усіх рівнів і створення сприятливих умов для підприємницької діяльності;
- фінансування лише найважливіших соціальних програм;
- збільшити обсяги неподаткових надходжень до бюджету.

Звісно, що повномасштабна війна в Україні матиме суттєві негативні та довготривалі наслідки для фінансової системи України. Тому, важливу роль відіграє підтримка західних партнерів з питань вкладення інвестицій в післявоєнній відбудові, від якої залежить швидкість економічного відновлення України. Незважаючи на виклики та проблеми сьогодення, є впевненість в перемозі та майбутньому відновленні національної економіки.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України: поточна редакція від 05.03.2025 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення 13.04.2025 р.).
2. Гладченко Л. Бюджетний дефіцит і дотримання принципу збалансованості бюджетів під час війни. URL: <https://mdes.khmmu.edu.ua/index.php/mdes/article/view/458/456> (дата звернення 13.04.2025 р.).
3. Державний веб-портал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua> (дата звернення 13.04.2025 р.).
4. Електронний журнал «Мінфін»: Державний бюджет України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/> (дата звернення 13.04.2025 р.).
5. Зуєва А.С. Аналіз динаміки стану Державного бюджету України. URL: <https://ir.nmu.org.ua/jspui/bitstream/123456789/161096/1/zvit-2022-456-458.pdf> (дата звернення 13.04.2025 р.).

Марія Зозуля, здобувачка освіти
спеціальність 051 «Економіка»

Наталя Цибулькіна, науковий керівник
Відокремлений структурний підрозділ "Гірничо-електромеханічний фаховий
коледж Криворізького національного університету"

ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ: ВИКЛИКИ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ

У сучасних умовах воєнного стану фінансова політика відіграє надзвичайно важливу роль, адже зміни, внесені до Податкового кодексу України, а також впровадження окремих регулюючих податкових заходів спрямовані на забезпечення економічної стабільності. У зв'язку з цим зростає значення досліджень щодо ефективності фінансової політики та її реалізації в період відновлення й повоєнної модернізації.

У повоєнний період фінансова політика має на меті забезпечення обороноздатності, підтримку населення та економічну стабільність, балансуючи між короткостроковими потребами та довгостроковими цілями сталого розвитку.

Основним джерелом невизначеності залишається війна, що ускладнює застосування фінансальних інструментів. Для ефективного регулювання важливо враховувати поточну ситуацію та довгострокові цілі, вибираючи відповідні моделі фінансової політики. У період економічного спаду застосовується стимулююча політика. Основні її заходи — зниження податків, збільшення державних витрат і розширення соціальних програм. Хоча це може збільшити бюджетний дефіцит, у кризових умовах така політика активізує економіку, підтримує споживання та сприяє відновленню [3, с. 2-5].

Можна дати такі пропозиції щодо підвищення рівня ефективності фінансової політики в Україні, а саме:

1. Розширення бази оподаткування (цифровізація податкового контролю та зменшення ухилення від оподаткування);
2. Посилення міжнародної співпраці (розробка довгострокових програм з міжнародними партнерами для залучення грантів та кредитів, спрямованих на стабілізацію бюджету та відновлення економіки).
3. Прозорість і підзвітність (моніторинг та звітність про використання бюджетних коштів);
4. Оптимізація державних видатків (реформування закупівель, скорочення неефективних витрат);
5. Інвестиції у відновлення економіки (стимулювання приватних інвестицій через державні гарантії та податкові стимули).
6. Довгострокове планування фінансової політики (розробка стратегій для зменшення залежності від зовнішнього фінансування та зміцнення внутрішнього ринку) [2, с. 41-42].

Отже, фінансова політика України в умовах війни є ключовим фактором стабілізації економіки, підтримки обороноздатності та соціальних функцій. Її ефективність залежить від прозорості, гнучкості та міжнародної підтримки. Успішна реалізація політики через збалансовану податково-бюджетну систему є необхідною для досягнення макроекономічної стабільності, попри виклики воєнного конфлікту.

Макроекономічна стабільність — це здатність економіки зберігати баланс виробництва, зайнятості та цін, незважаючи на зовнішні й внутрішні виклики. Вона є основою фінансової стійкості, соціального добробуту та ефективної дії ринкових механізмів [1, с. 5].

Розглянемо фактори порушення макроекономічної стабільності:

- Економічні фактори включають інфляцію, безробіття, дефіцит державного бюджету, а також високий рівень державного боргу.
- Геополітичні фактори включають втрату контролю над територіями та порушення зовнішньоекономічних зв'язків.
- Військові фактори призводять до значних руйнувань інфраструктури, порушення логістичних маршрутів і ланцюгів постачання, а також до людських втрат. Військове вторгнення російської федерації на територію України 24 лютого 2022 року, є яскравим прикладом такого фактору.
- Природні фактори, як стихійні лиха, завдають збитків виробництву та трудовим ресурсам, гальмуючи економічний розвиток.

Усі ці фактори разом сприяють порушенню основних показників економічного розвитку, таких як ВВП, рівень зайнятості, індекси цін та державний борг [1, с. 16-17].

Отже, фіскальна політика України в умовах війни та повоєнної відбудови виступає не лише інструментом стабілізації, а й ключовим чинником економічної трансформації. З огляду на наявні макроекономічні ризики та виклики, важливо забезпечити прозоре управління фінансами, посилити міжнародну підтримку, стимулювати інвестиції та забезпечити соціальну справедливість у розподілі бюджетних коштів. Тільки за умови комплексного, системного підходу до формування фіскальної політики можливо досягти економічної стабільності, подолати наслідки війни та закласти основу для успішного майбутнього України.

Список використаних джерел:

1. Д. Марченко. Виклики та оцінки забезпечення макроекономічної стабільності у повоєнній Україні. 2024р. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f6cb4f4d-ad5c-4a13-aef1-021f1e2f8d2c/content>
2. О. Пелех. Фіскальна політика в умовах війни. 2024р. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/53132/1/11.%20%D0%9F%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D1%85%20%D0%9E.%20%D0%A4%D0%A4%D0%90%D0%BC-21.pdf>
3. Руслан Гребеножко. Концептуалізація фіскальної політики у парадигмі воєнної відбудови та повоєнної модернізації економіки. 2025-01-17. URL: <https://www.economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/1122/1074>

Сергій Зорін, здобувач освіти
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»
Радміла Підлипна, науковий керівник
Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-
економічний фаховий коледж ДТЕУ»

АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ В КОНТЕКСТІ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ

Ефективне управління бюджетними коштами в Україні під час війни виявляється ключовим для забезпечення національної безпеки та економічного стабільності. Збалансоване розподілення фінансових ресурсів дозволяє забезпечити необхідні витрати на оборону, соціальні потреби та економічну реабілітацію [2, 3].

Четвертий рік поспіль Україна мужньо протистоїть повномасштабній збройній агресії з боку російської федерації, продовжуючи функціонувати в умовах глибокої кризи. Усі сектори держави - економіка, соціальна сфера та фінанси - зазнають серйозних втрат. Завдяки наполегливій роботі урядових структур і послідовній підтримці міжнародних партнерів вдається забезпечувати стабільність фінансової системи та зміцнювати економіку. Це дозволяє своєчасно та у повному обсязі профінансувати всі ключові видатки: виплату пенсій, соціальної допомоги малозабезпеченим, внутрішньо переміщеним особам, людям з інвалідністю, сім'ям з дітьми, а також заробітної плати працівникам освіти та медицини. Крім того, значні кошти спрямовані на сферу безпеки, охорону здоров'я, освіту та інші пріоритетні напрямки. Попри надзвичайно складні обставини, Україна має зосередитися на активному пошуку шляхів для зміцнення внутрішніх джерел наповнення бюджету. Досягти цього можна, зокрема, через податкову реформу, яка дозволить підвищити обсяги фіскальних надходжень. Також важливо стимулювати розвиток малого та середнього бізнесу, що сприятиме розширенню бази оподаткування. Підтримка інноваційної діяльності та залучення інвестицій сприятимуть пожвавленню економічної активності та створенню нових джерел доходу для державного бюджету. Урізноманітнення джерел надходжень дозволить знизити залежність країни від зовнішнього фінансування та посилити її фінансову стабільність.

Динаміка основних показників державного бюджету України - таких як доходи, видатки та дефіцит представлено на наступній діаграмі (Рисунок 1).

Зростання доходів спостерігається щороку, особливо помітно у 2022–2024 роках. Це пояснюється інфляційними факторами, міжнародною допомогою,

податковими змінами та адаптацією бізнесу до воєнних умов. Видатки значно зросли з початком повномасштабної війни в 2022 році — майже вдвічі порівняно з 2021. Зростання дефіциту починаючи з 2022 року є наслідком війни, падіння економіки та необхідності фінансувати численні антикризові програми. У 2023–2024 рр. дефіцит перевищує 1,3 трлн грн на рік - критично високий рівень, що вимагає постійного залучення зовнішньої допомоги.

Державний бюджет України у 2020–2024 роках зазнав значних трансформацій, пов'язаних з війною, зростанням оборонних потреб та необхідністю підтримки населення. Незважаючи на рекордний дефіцит, урядові зусилля у співпраці з міжнародними донорами дозволили зберегти фінансову стабільність.

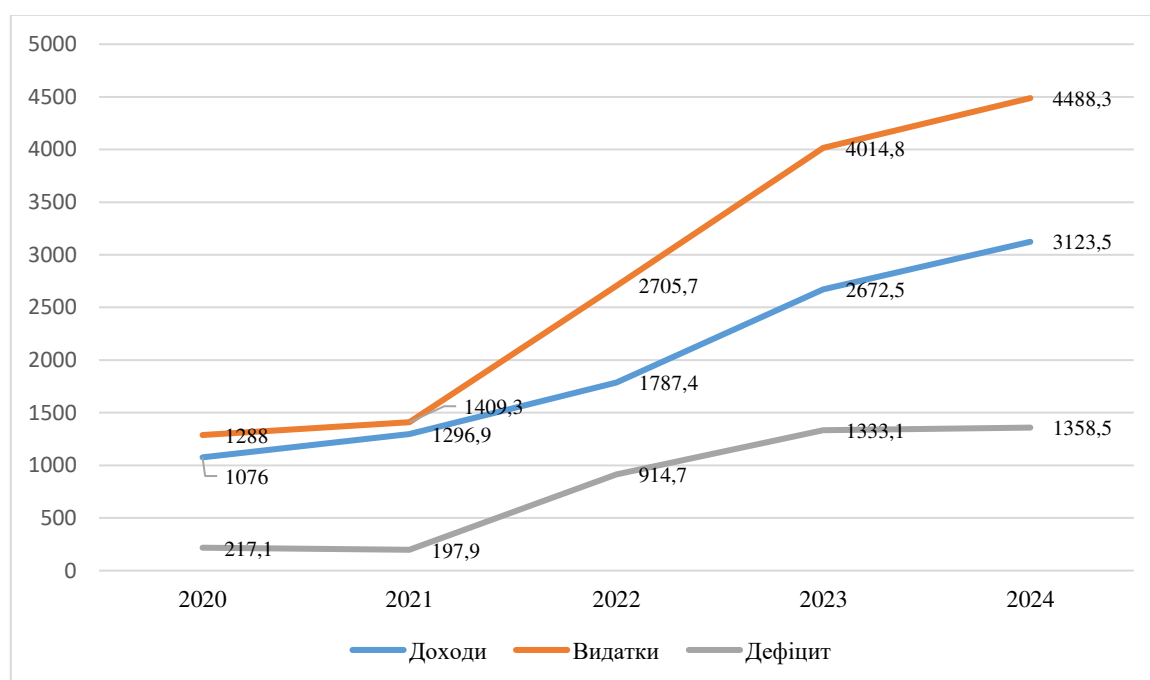

Рис.1. Динаміка показників Державного бюджету України у 2020-2024 рр.
(млрд.грн) (Джерело: побудовано автором за [1])

У перспективі надзвичайно важливо зосередитися на внутрішніх джерелах надходжень, реформі держфінансів і поступовому зменшенні залежності від зовнішньої підтримки.

Список використаних джерел

1. Бюджет України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/state-budget>
2. Куроєдова, Д., Плешакова, Н.. Державний бюджет України в умовах воєнного стану. Collection of scientific papers «SCIENTIA», (February 24, 2023; Singapore, Singapore), 47-51.

3. Тоцька, О. Л., Дмитрук, І. Я. Податок на доходи фізичних осіб в Україні: загальнодержавний і регіональний вимір. Фінансово-кредитні системи: перспективи розвитку, 1(8), 30-39.

Віталіна Крижан, Анна-Марія Яцкович, здобувачі освіти
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»

Катерина Індус, науковий керівник
Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-
економічний фаховий коледж ДТЕУ»

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ ПІДТРИМКИ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ

Військовий конфлікт в Україні спричинив значні проблеми для національної економіки та бізнесу. Підприємства стикаються зі знищенням інфраструктури, порушенням логістичних ланцюгів та зниженням платоспроможності споживачів. У таких умовах фінансова підтримка бізнесу стає критичною для підтримки економічної стабільності та забезпечення післявоєнного відновлення.

Одним з основних інструментів підтримки бізнесу є програми державного кредитування. Зокрема, програма «Доступні кредити 5-7-9%» була адаптована до умов воєнного часу, що дало підприємствам можливість отримувати пільгові кредити для забезпечення ліквідності та відновлення діяльності. У 2022 році найбільші українські банки активно надавали кредити юридичним особам, сприяючи стабілізації бізнес-середовища. [1, с.86-87]

Український уряд запровадив низку податкових пільг для підтримки бізнесу. Це включає в себе відстрочку податків, зниження податкових ставок та субсидії для підприємств, які зазнали збитків в результаті бойових дій. Такі заходи спрямовані на зменшення фінансового навантаження на бізнес та стимулювання економічної активності.

Страхування відіграє важливу роль у забезпеченні фінансової стійкості бізнесу. Умови війни вимагають розширення страхових програм, зокрема страхування від воєнних ризиків. Запровадження державних гарантій та субсидій на страхові внески може спонукати підприємства активніше використовувати страхові інструменти.

Національний банк України використовує грошово-кредитні інструменти для стабілізації фінансової системи. Зокрема, регулювання облікових ставок, операції на відкритому ринку та валютне втручання сприяють контролю інфляції

та підтримці національної валюти. Ці заходи створюють сприятливі умови для функціонування бізнесу в умовах нестабільності.

Підприємства змушені адаптувати свої фінансові стратегії до нових реалій. Це включає оптимізацію витрат, диверсифікацію джерел фінансування та впровадження гнучких бізнес-моделей. Дослідження показують, що підприємства, які швидко адаптувалися до змін, змогли підтримувати фінансову стабільність і навіть розширювати свою діяльність.

Післявоєнне відновлення потребуватиме значних фінансових ресурсів та ефективного використання інструментів підтримки бізнесу. Залучення міжнародної допомоги, розвиток державно-приватного партнерства та впровадження інноваційних фінансових механізмів будуть ключовими факторами успішного відновлення економіки. [2, с.130-132]

Фінансові інструменти підтримки бізнесу в умовах військового конфлікту мають вирішальне значення для збереження економічної стабільності України. Всебічне застосування державних програм кредитування, податкових пільг, страхових механізмів та монетарної політики дозволяє підприємствам адаптуватися до складних умов та готуватися до післявоєнного відновлення. [3, с. 49-51]

Список використаних джерел

1. Слинько Я.В., Глушко А.Д. Грошово-кредитні інструменти підтримки бізнесу в умовах воєнного стану. // Розвиток фінансового ринку в Україні: загрози, проблеми та перспективи. – Полтава: Нац. ун-т ім. Юрія Кондратюка, 2023. – С. 86–87.

2. Недуміна А.Д. Економічні аспекти підтримки бізнесу в умовах воєнного конфлікту. // Матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції. – К.: НАУ, 2024. – С. 130–132.

3. Глушко А.Д. Фінансові інструменти підтримки бізнесу в Україні в реаліях війни та повоєнному відновленню / А.Д. Глушко, О.П. Ківшик // Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи України : матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф., 25 – 26 трав. 2023 р. – К. : КНУ ім. Тараса Шевченка, 2023. – С.49 –51.

Анна Матлак, здобувач освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Алла Дмитрів, науковий керівник
Відокремлений структурний підрозділ «Стрийський
фаховий коледж ЛНУП»

ЗМІНА ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Як головний фінансовий ресурс податкова система відіграє ключову роль в успішному розвитку будь-якої країни та впливає на багато аспектів національного розвитку. В Україні функціонування податкової системи постійно розвивається та вдосконалюється, щоб створити «вічний двигун» фінансової стабільності. Проте виявляється, що для країни найважливіше не стабільність податкової системи, а здатність до її адаптації та оптимізації.

24 лютого 2022 року внаслідок російської військової агресії та повномасштабного вторгнення в Україні було введено воєнний стан. Зазначена ситуація призвела до зміни завдань керівництва країни, і зараз найголовніше - не покращення економіки, а її збереження. Економічна стабільність країни в умовах протистояння особливо залежить від активізації бізнес діяльності та її здатності ефективно протистояти викликам часу.

До основних механізмів забезпечення функціонування економічної системи належать : механізм формування доходів бюджетів, механізм здійснення видатків бюджетів, механізм перерозподілу доходів і видатків між бюджетами, механізм збалансованості бюджетів, механізм державного кредитування та механізм функціонування загальнодержавного цільового позабюджетного фонду [1, с. 75]. Підсумовуючи різні погляди можна сказати, що механізми – це різні способи формування та реалізації податкової політики, а їх трансформації – це спроби адаптації до змін економічної ситуації, головним чином у законодавчому процесі та адмініструванні.

Натомість, податкова система є основою реалізації механізмів податкової політики для досягнення певних цілей, таких як забезпечення бюджетної стабільності, сприяння економічному розвитку та стимулювання підприємництва.

До змін щодо загальнодержавних податків, зокрема податку на додану вартість, до законодавства належить положення закону “Про внесення змін до розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України щодо ставок акцизного податку на час воєнного стану ” від 21.09.2022 № 2618-IX. У середині березня 2022 року, Верховна Рада ухвалила закон, що передбачає додаткові податкові пільги для підтримки бізнесу під час воєнного стану. Один із 27

основних заходів - утримання цін на паливо. Згідно з цим законом, на час дії воєнного стану було встановлено нульовий акциз і зменшено ПДВ з 20% до 7% на паливо.

Водночас ставка ПДВ для всіх видів пального залишалася на рівні 7%. [3]. Разом з тим, та обставина, що протягом лютого – травня 2022 року були наявні постійні технічні збої та помилки у роботі ЄРПН є загальновідомою та не потребує доведення (ч. 3 ст. 78 КАС України), що, зокрема, підтверджується тим, що Верховна Рада України Законом No 2876-IX від 12.01.2023 доповнила підрозділ 2 розділу XX Податкового кодексу України пунктом 89, котрим збільшено граничні строки реєстрації податкових накладних в Єдиному реєстрі податкових накладних, зокрема й через проблеми функціонування ЄРПН та пунктом 90, яким зменшено розмір застосовних штрафних санкцій за порушення граничних строків реєстрації податкових накладних. [4]

Важливу роль у податкових реформах воєнного часу зіграли Закони No2142- IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану» та No3050- IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо звільнення від сплати екологічного податку, плати за землю та податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, за знищене чи пошкоджене нерухоме майно» [4].

Тому можна стверджувати, що аналізуючи механізм податкової політики України в умовах війни, однією з ключових трансформацій стала зміна пріоритетів функцій політики. Перед воєнним періодом переважала фінансова складова політики, внаслідок чого регуляторна та стимулююча функції були менш пріоритетними.

Основна мета функціонування податкової системи полягає у розробці оптимальної стратегії й тактики втілення податкової політики, котра б гарантувала ефективне використання її інструментів та створення стабільної системи. Дослідження, зосереджені на питаннях підтримки стійкості податкової системи в умовах сьогодення, є вкрай важливими для економічної стабільності держави.

Список використаних джерел:

1. Руденко В.В. Ідентифікація функціональних складових фінансового механізму регулювання інвестиційного розвитку національної економіки. Економіка та держава. Вінниця, 2020. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/7_2020/12.pdf.
2. Податковий кодекс України: Закон від 02.07.2023 No 2755-VI. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.

3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 р. No 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>. кодексу України щодо ставок акцизного податку на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану: Закон України від 21.09.2022 No 2618-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2618-IX#Text>.

4. Про внесення змін до розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України щодо відновлення обмеження перебування грального бізнесу на спрощеній системі оподаткування: Закон України від 12.01.2023 No 2876-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2876-20#Text>.

Альбіна Мордованець, здобувач освіти
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»

Валерія Смочко, науковий керівник
Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-
економічний фаховий коледж ДТЕУ»

ФІНАНСУВАННЯ ПРАВООХОРОННИХ СТРУКТУР УКРАЇНИ

Фінансування правоохоронних структур — один із ключових чинників ефективного функціонування державного апарату в будь-якій демократичній країні. Воно прямо впливає на рівень безпеки в суспільстві, дотримання прав людини, якість розслідувань, доступність правосуддя, боротьбу з корупцією, організованою злочинністю та внутрішньою дестабілізацією. В умовах війни, яку Україна веде з 2022 року, це питання набуло ще більшої актуальності. Правоохоронні органи змушені не лише виконувати свої базові функції, а й адаптуватися до нових викликів, які диктує військовий час — зокрема, протидія диверсійно-розвідувальним групам, забезпечення громадського порядку в зоні бойових дій і на деокупованих територіях, протидія внутрішнім загрозам, пов'язаним із військовими злочинами, незаконним обігом зброї та зростанням рівня насильницьких злочинів.

Водночас, попри надзвичайні умови, фінансова спроможність держави обмежена, а пріоритети розподілу коштів постійно змінюються. Державний бюджет на 2024 рік був ухвалений у критичних умовах: при суттєвому дефіциті, великій залежності від міжнародної допомоги, необхідності одночасно забезпечити функціонування Збройних сил, підтримати економіку та зберегти базові соціальні гарантії. У такому контексті визначення обсягу, джерел і

механізмів фінансування правоохоронних органів набуває стратегічного значення.

У 2024 році Україна продовжує функціонувати в умовах повномасштабної війни, що зумовлює пріоритетне спрямування бюджетних ресурсів на сектор безпеки та оборони. Варто зазначити, що у межах сектора безпеки та оборони значні кошти спрямовані на правоохоронні органи:

- Міністерство внутрішніх справ: 324,2 млрд грн, що на 5,1% більше, ніж у 2023 році .
- Офіс Генерального прокурора: 14,6 млрд грн.
- Державне бюро розслідувань: 3,8 млрд грн, що на 55,2% більше порівняно з попереднім роком.
- Управління державної охорони: 3,6 млрд грн . [1]

Загалом, на функції громадського порядку, безпеки та судової влади передбачено 692,7 млрд грн, що становить 15,44% від загального обсягу видатків. [5]

Фінансування правоохоронної сфери має свої пріоритети та стикається з низкою викликів. Серед пріоритетів:

- Забезпечення внутрішньої безпеки: Умови воєнного стану вимагають посилення спроможності правоохоронних органів реагувати на внутрішні загрози та підтримувати правопорядок. [5]
- Підтримка правосуддя: Фінансування судової системи сприяє забезпеченню доступу до правосуддя та зміцненню верховенства права. [4]

Виклики:

- Дефіцит бюджету: Значний дефіцит бюджету обмежує можливості для повного фінансування всіх потреб правоохоронних органів.
- Залежність від міжнародної допомоги: Фінансування значної частини бюджету за рахунок зовнішніх джерел створює ризики нестабільності у випадку зменшення або затримки надходжень. [2]
- Необхідність реформ: Існує потреба в оптимізації структури та функцій правоохоронних органів для підвищення ефективності використання бюджетних коштів.

Напрямки ефективного фінансування правоохоронної системи:

- Підвищення прозорості: Впровадження механізмів прозорого розподілу та використання бюджетних коштів сприятиме підвищенню довіри громадськості.
- Залучення міжнародної підтримки: Активне співробітництво з міжнародними партнерами може забезпечити додаткові ресурси та експертизу для реформування правоохоронної системи.

- Інвестиції в людський капітал: Підвищення кваліфікації та соціального забезпечення працівників правоохоронних органів є ключовим для їхньої ефективної роботи.

Фінансування правоохоронних структур України у 2024 році відображає прагнення держави забезпечити внутрішню стабільність та правопорядок в умовах воєнного стану. Попри виклики, пов'язані з бюджетним дефіцитом та залежністю від зовнішніх джерел, спрямування значних ресурсів на правоохоронну сферу свідчить про її пріоритетність. Подальші кроки мають бути спрямовані на підвищення ефективності використання коштів, прозорості фінансування та зміцнення спроможності правоохоронних органів відповідати на сучасні виклики.

Список використаних джерел

1. Міністерство фінансів України: Державні сайти України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/>
2. Національний банк України. Огляд макрофінансової стабільності. URL: <https://bank.gov.ua>
3. Про державний бюджет України на 2024 рік: Законодавство України. Документ 3460-IX; поточ. ред. від 21.09.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
4. Судова влада України. Інформація щодо фінансування судів. URL: <https://court.gov.ua>
5. Центр економічної стратегії. Аналітичні матеріали щодо безпекового сектору. URL: <https://ces.org.ua/>

Георгій Мотреску, здобувач освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Вікторія Доскалюк, науковий керівник
Сторожинецький лісовий фаховий коледж

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Російське вторгнення завдало нищівного удару по економіці України. Руйнування виробничих потужностей, логістичних мереж та критичної інфраструктури, а також втрата частини ринків збуту призвели до глибокої економічної кризи.

«Зіткнення нашої країни із людськими втратами, знищенням основних засобів та переселенням робочої сили призводить до необхідності пошуків ефективних варіантів швидкого подолання комплексу проблем та збитків. Ці

збитки складаються із трьох частин: прямі інфраструктурні збитки, тобто зруйновані мости, дороги, житло, будівлі; недоотриманий прибуток і не вкладені інвестиції; втрати, отримані внаслідок зменшення ВВП у перспективі відносно довоєнних планів, адже підприємства, які мають приносити державі доходи, зруйновані» [2].

Сьогодні вся країна об'єднана спільною метою – перемогти ворога. Перехід до воєнної економіки – це наш спільний внесок у загальну справу.

Пріоритетні напрямки розвитку економіки під час воєнного стану зосереджені на підтримці стабільності, відновленні критичної інфраструктури, зміцненні обороноздатності та забезпеченні основних потреб населення.

Основні напрямки можуть включати:

1. Оборонна промисловість - виробництво зброї та техніки: розширення виробництва як традиційної зброї (боєприпасів, бронетехніки, авіації), так і сучасних технологій, таких як безпілотники, засоби протиповітряної оборони, кібертехнології; інновації у військовій сфері: інвестиції у наукові дослідження, спрямовані на розробку нових зразків зброї та військової техніки, впровадження сучасних стандартів і технологій; партнерство з приватним сектором: співпраця між державою та приватними компаніями для швидкого розширення виробництва, що дає можливість залучити інвестиції, досвід та інновації з приватного сектору; зниження залежності від імпорту: локалізація виробництва військової продукції, що мінімізує залежність від іноземних постачальників, особливо у критичних сферах.

2. Сільське господарство та продовольча безпека - підтримка виробництва продуктів харчування: дотації та субсидії для фермерів, створення резервів основних продуктів, розробка програм підтримки сільського господарства; експорт продукції: забезпечення логістики та безпеки постачання на експортні ринки, що приносить валютні надходження та зберігає економічну активність; створення стратегічних запасів: формування резервів продовольства для внутрішнього споживання, що знижує залежність від зовнішніх поставок; впровадження сучасних технологій: інвестиції у системи зрошення, сільськогосподарську техніку та наукові дослідження, які підвищують врожайність і стійкість до кліматичних змін.

3. Енергетика - розвиток відновлюваних джерел енергії: будівництво сонячних, вітрових та гідроелектростанцій, що сприяє енергетичній незалежності; зниження залежності від імпорту енергоресурсів: використання власних енергетичних ресурсів, таких як вугілля та природний газ, а також розвиток альтернативної енергетики; модернізація електричних мереж: інвестування в інфраструктуру для забезпечення стійкості електромереж, що знижує ризик виведення системи з ладу внаслідок атак; енергоефективність: заходи для

скорочення енергоспоживання в промисловості та побуті, як-от утеплення будівель і впровадження енергоефективних технологій.

4. Цифровізація та кібербезпека - розвиток цифрової інфраструктури: створення хмарних сховищ, безпечних каналів зв'язку, платіжних систем та інших важливих компонентів, які забезпечують стабільність економіки та уряду; кіберзахист: захист критичної інфраструктури, баз даних та урядових установ від кіберзагроз шляхом впровадження нових технологій та тренувань для кібербезпеки; інтеграція цифрових рішень у державне управління: цифрові послуги (наприклад, «Дія» в Україні) допомагають громадянам отримувати державні послуги онлайн, що знижує адміністративні витрати та ризики корупції; розвиток ІТ-сектора: інвестування в ІТ-компанії та стартапи, що підтримує експортоорієнтовані галузі та забезпечує валютні надходження до бюджету.

5. Інфраструктурне відновлення - ремонт транспортної інфраструктури: відновлення зруйнованих доріг, мостів, залізниць, аеропортів для забезпечення безперервного переміщення людей і товарів; відновлення житлових районів: відбудова житлових будинків, шкіл, лікарень, що покращує умови життя населення та стимулює економічну активність; розвиток логістичних центрів: будівництво та модернізація логістичних центрів для покращення постачання гуманітарної допомоги, товарів першої необхідності та військового постачання; інвестиції у комунальні послуги: відновлення водо- та енергопостачання, каналізації та інших критичних систем, що є необхідними для життєдіяльності регіонів.

6. Підтримка малого та середнього бізнесу - фінансова підтримка: надання доступних кредитів, податкових пільг та субсидій для підприємств, що постраждали від війни; програми зайнятості: заохочення підприємців зберігати робочі місця, пропонуючи субсидії на заробітні плати, створення умов для перекваліфікації робочої сили; відновлення підприємств у постраждалих регіонах: допомога у відбудові бізнесів, що сприяє економічному відновленню регіонів та забезпечує зайнятість; спрощення регуляторних процедур: зниження адміністративних бар'єрів та спрощення процедур для полегшення ведення бізнесу, особливо для малого та середнього бізнесу.

Ці напрямки розвитку економіки в умовах воєнного стану націлені на забезпечення життєво важливих потреб країни, підвищення її обороноздатності та створення основ для стабільного економічного відновлення після закінчення конфлікту.

Реалізація стратегічних пріоритетів, мобілізація ресурсів, забезпечення безперебійної роботи підприємств та соціальна захищеність населення — це невід'ємні складові економічної політики в умовах війни. Лише комплексна та

збалансована стратегія дозволить Україні не лише вистояти в цей складний період, а й закласти міцний фундамент для швидкого відновлення та стійкого розвитку в майбутньому.

«Економіка воєнного стану – це, фактично, напівручне управління підприємствами, планування виробництв, які є в країні, планування розподілу товарів, контроль за цінами з метою недопущення їхнього зростання та можливих спекуляцій в умовах обмеження постачання товарів; це і фінансова складова – використання бюджетних коштів, у тому числі залучених у міжнародних партнерів, на пріоритетні потреби - зарплати, пенсії, критичний імпорт, армія, органи правопорядку. При цьому відмова від усіх інвестиційних проектів, мінімальне фінансування капітальних вкладень» [1].

Головна риса економіки воєнного часу – це велика роль держави у всіх економічних процесах.

Список використаних джерел

1. Віктор Авдєєнко (2022). Все для фронту: в Україні запрацювала економіка воєнного часу <https://apostrophe.ua/ua/article/economy/2022-03-12/vse-dlya-fronta-v-ukraine-zarabotala-ekonomika-voennogo-vremeni/44763>.
2. Обіход Т. В. Головні засади економіки України в умовах воєнного стану <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-4-03-02>

Анна Мусафірова, здобувач освіти
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»

Валерія Смочко, науковий керівник
Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-
економічний фаховий коледж ДТЕУ»

ФІНАНСУВАННЯ НАУКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У процесі історичного розвитку наука перетворилася на продуктивну силу і важливий соціальний інститут, що впливає на державне, соціальне і громадське життя. Поняття «наука» охоплює як діяльність, спрямовану на отримання нового знання, так і результат цієї діяльності – суму здобутих на певний час знань, сукупність яких створює наукову картину світу. [1]

Фінансування науки є ключовим показником інноваційного розвитку держави, адже саме інвестиції в наукові дослідження визначають темпи сталого економічного зростання та рівень конкурентоспроможності країни. Стаття 48 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» передбачає

бюджетне фінансування наукової та науково-технічної діяльності у розмірі не менш як 1,7 % від ВВП, однак ця норма не дотримується з часу ухвалення закону у 2015 році [3]. На 2024 рік наукомісткість ВВП становить лише 0,17%, або десяту частину від законодавчо встановленого нормативу.

У держбюджеті на 2022 рік обсяг видатків держбюджету на наукову і науково-технічну діяльність було заплановано 14,3 млрд гривень, що на 17,2 % більше ніж у 2021 році. З них на забезпечення діяльності Національного фонду досліджень було передбачено 834 млн грн, що становить 7,6 % загального обсягу фінансової підтримки наукової діяльності, а на підтримку наукових досліджень установами Національної академії наук планувалось 567 млн гривень [2]. Однак через війну видатки на науку були значно скорочені, більшість ресурсів перенаправлено на оборонні та гуманітарні потреби. Фінансування залишалось критично низьким, через що багато наукових проєктів опинились під загрозою зупинення. В 2023 році науковий бюджет продовжував скорочуватись, витрати на науку становили менше 0,1% держбюджету, сфера науки зазнала значних скорочень, обмежуючись лише основними напрямками та підтримкою найбільш необхідних установ.

В державному бюджеті на 2024 рік на наукові дослідження було виділено 2,2 мільярда гривень, що на 20% більше, ніж у 2023 році, включно зі 140 мільйонами гривень на проєкти молодих учених [2]. Намітилася позитивна динаміка, однак, розглядаючи відносні показники, зокрема наукомісткість ВВП (0,17%), слід визнати, що прогрес не надто втішний. Приміром, середня частка витрат від ВВП на наукові дослідження та розробки (НДР) у країнах ЄС у 2021 році складала 2,26%, зі значно вищими показниками у таких країнах, як Швеція (3,35%), Бельгія (3,22%), Австрія (3,19%), Німеччина (3,13%) та Фінляндія (2,99%). У країнах з меншими показниками, а це Румунія, Мальта, Латвія, Болгарія та Кіпр, показник варіюються від 0,47% до 0,87% [4].

Слід врахувати, що агресор намагається знищувати українські наукові заклади та лабораторії, і станом на 1 вересня 2024 р. було пошкоджено або зруйновано понад 700 лабораторій та дослідницьких комплексів, завдано збитків на понад 1,2 млрд доларів. Тобто знищується і без того не надто потужний науковий потенціал України, якого саме тепер особливо гостро потребує наша оборонна промисловість.

Через усвідомлення проблеми, напевно, на 2025 рік фінансування науки в Україні зросте у 5,6 рази — до 14,5 млрд грн. На підтримку пріоритетних напрямів досліджень заплановано виділити 12,5 млрд гривень. Основні акценти зроблені на енергетиці, оборонних технологіях, продовольчій безпеці та інформаційних системах. Гранти для науковців через Національний фонд досліджень у 2025 році сягнуть 738 млн грн, що на 144 млн грн перевищує

показник попереднього року. На оновлення дослідницької інфраструктури передбачено 544 млн грн. [2].

Наука потребує комплексного оновлення, з одночасним забезпеченням підтримки – в тому числі фінансової – на різних рівнях. Основною стратегією розвитку науки повинні стати давно відома в світі «тріада»: ведення якісних наукових досліджень, отримання результатів та їхнє ефективне впровадження.

На жаль, в Україні існує серйозна проблема з використанням наукових результатів. Багато перспективних в сенсі економічної віддачі наукових розробок мало використовуються. Зокрема, у 2022 році спостерігалось зниження кількості наукових та науково-технічних розробок, що фінансувалися з загального та спеціального фондів, на 16,9 % і 32,4 % відповідно порівняно з 2021 роком. Водночас найбільша кількість наукових робіт була виконана у сферах прикладних досліджень та фундаментальних наукових досліджень, складаючи близько 52 % та 45,7 % від загальної кількості [5].

Список використаних джерел:

1. Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Методологія наукових досліджень. Харків: Право, 2019. 368 с.
2. Міністерство фінансів України: Державні сайти України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/spending-gov>
3. Про наукову і науково-технічну діяльність: Законодавство України. Документ 848-VIII; поточна редакція від 09.04.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>
4. СБІТ: Науково-популярна газета. URL: <https://svit.kpi.ua/2024/02/01/%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%B8-%D1%88%D0%BB%D1%8F%D1%85-%D0%B4%D0%BE-%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D0%B3%D0%B8-2/>
5. Фінансовий клуб: Інформаційне агентство. URL: <https://finclub.net/news.html>

Даніель Олень, здобувач освіти
спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Світлана Голубка, науковий керівник
Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-
економічний фаховий коледж ДТЕУ»

МАКРОЕКОНОМІЧНІ ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ ТА ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ ЕКОНОМІКИ

Вступ. Макроекономіка є важливою складовою економічної науки, що досліджує загальні тенденції та взаємозв'язки в економіці на рівні держави. Сьогодні світ, а особливо Україна, стикається з безпрецедентними економічними викликами, обумовленими глобальними кризами, зокрема, економічними наслідками пандемії COVID-19 та повномасштабною війною. Відбудова економіки після війни стає важливим завданням для країни, оскільки не тільки необхідно відновити зруйновану інфраструктуру, а й побудувати стійку економічну модель, здатну забезпечити сталий розвиток у майбутньому.

Сучасна економічна ситуація характеризується низкою глобальних та внутрішніх викликів, зокрема:

► **Глобальні економічні коливання:** Спалах пандемії COVID-19 спричинив глобальну рецесію, зниження виробничих потужностей, переривання постачальних ланцюгів та значний ріст безробіття. Хоча економіка почала відновлюватися, більшість країн досі зіштовхуються з високим рівнем інфляції, підвищенням вартості енергоносіїв та нестабільністю на фінансових ринках.

► **Військовий конфлікт в Україні:** Повномасштабна війна в Україні стала ще однією великою економічною кризою для країни. Руйнівні наслідки для інфраструктури, зниження рівня виробництва, значне падіння ВВП та втрати людських ресурсів є основними макроекономічними проблемами. Крім того, економічні санкції та блокада торгових маршрутів ускладнюють зовнішню торгівлю та економічне відновлення.

► **Інфляція та девальвація національних валют:** Україна, як і багато інших країн, зіштовхнулася з високим рівнем інфляції. Це значно впливає на рівень життя населення, посилюючи бідність і соціальну напругу. Девальвація гривні в умовах війни також ускладнює макроекономічне регулювання.

► **Нестабільність енергетичних ринків:** Війна в Україні, що призвела до зниження поставок енергоносіїв з Росії, створила серйозні проблеми для української економіки. Зростання цін на енергоносії, а також необхідність диверсифікації постачань, вимагає великих інвестицій та змін у енергетичній політиці.

Повоєнна відбудова економіки України передбачає комплексне відновлення як інфраструктури, так і соціально-економічних механізмів.

Основними напрямками є:

► **Відновлення інфраструктури:** Повна відбудова інфраструктури країни є одним з головних завдань повоєнної відбудови. Зруйновані міста, мостові споруди, транспортні мережі, комунікації та енергетичні об'єкти потребують великих інвестицій. Водночас це створює можливості для розвитку нових інфраструктурних проектів, які можуть стимулювати економічне зростання.

► **Підтримка малого та середнього бізнесу:** Під час війни бізнеси зазнали значних втрат, і для відновлення економіки необхідно створити сприятливі умови для розвитку малого та середнього підприємництва. Держава може запропонувати фінансові інструменти, податкові пільги та програми підтримки для підприємців, що дозволить їм відновити роботу та створити нові робочі місця.

► **Залучення іноземних інвестицій:** Для ефективної відбудови необхідно залучити іноземний капітал. Однак для цього потрібно створити стабільне інвестиційне середовище, запровадивши реформи в судовій та регуляторній системі, а також запропонувати конкурентоспроможні умови для інвесторів.

► **Модернізація промисловості та аграрного сектору:** Відновлення промислових потужностей та модернізація виробництва є ключовими елементами для відновлення економічної стабільності. Аграрний сектор, який є однією з основних галузей української економіки, потребує не тільки відновлення, але й переходу до нових технологій для підвищення ефективності.

► **Забезпечення соціальної стабільності:** Одним із важливих аспектів відбудови є збереження соціальної стабільності. Це включає в себе підвищення рівня життя населення, боротьбу з безробіттям та бідністю, а також відновлення освіти та охорони здоров'я.

Прогнозування економічного розвитку України в умовах відбудови є складним, оскільки воно залежить від багатьох зовнішніх і внутрішніх факторів, зокрема:

► **Політична стабільність:** Важливим фактором є політична ситуація в країні та регіоні. Підтримка реформ, боротьба з корупцією та стабільність уряду можуть сприяти економічному зростанню.

► **Міжнародна допомога та фінансова підтримка:** Для відновлення інфраструктури та економіки України необхідно, щоб міжнародні фінансові установи, такі як МВФ та Світовий банк, продовжували підтримку країни.

► **Інновації та технологічний прогрес:** Впровадження новітніх технологій у виробництво, інфраструктуру та енергетику сприятиме швидкому відновленню та переходу до більш стійкої економічної моделі.

Висновки. Макроекономічні виклики сьогодення та відбудова економіки України є великим викликом для держави. Тільки комплексний підхід, включаючи відновлення інфраструктури, підтримку бізнесу, залучення інвестицій та забезпечення соціальної стабільності, дозволить Україні подолати наслідки війни та стати на шлях сталого економічного розвитку.

Список використаних джерел

1. Економічна теорія/під ред. Г.Д. Лейка. – Київ: Видавництво «Літера», 2020.
2. Українська економіка: реалії та перспективи/Н.Клочко, О.Богданов. – Харків: Фоліо, 2023.
3. Макроекономіка в умовах глобалізації/М.Гнатюк. – Київ: Вища школа, 2018.
4. Стратегія відновлення економіки України після війни: аналіз та прогнози/ Державна академія наук України. – Київ, 2024.
5. Повоєнна відбудова: проблеми та рішення/Міжнародний економічний огляд, 2024.

Павло Подуфалов, викладач
ВСП «Могилів-Подільський технолого-економічний
фаховий коледж ВНАУ»

МАКРОЕКОНОМІЧНІ ВИКЛИКИ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ

Анотація. Окреслено особливості економічного виміру місцевого самоврядування в умовах воєнного стану в Україні. Акцентовано увагу, що існування в сучасних умовах війни на місцевому рівні комплексу економічних проблем, які стосуються відбудови зруйнованої промислової та іншої інфраструктури, відновлення місцевого господарства та комунального сектору економіки вказує на вагомий роль економічної функції місцевого самоврядування, змістовим наповненням якої є відповідні повноваження суб'єктів системи місцевого самоврядування у господарсько-економічній сфері, що визначені у профільному законі про місцеве самоврядування та конкретизуються у вітчизняному галузевому законодавстві.

Ключові слова: макроекономічна стабільність, місцеве самоврядування, повоєнна відбудова, повномасштабна війна, інфляційні процеси.

Основні результати дослідження. Унаслідок російського збройного вторгнення та запровадження воєнного стану в нашій державі виникли нові реалії в усіх сферах функціонування територіальних громад та їхніх органів.

Проте війна не спинила муніципальної реформи в Україні, розпочатої у 2014 р., а місцеве самоврядування, як рушійна сила реформаторських процесів, поступово набуває рис соціально-економічного врядування, в основі якого лежать права людини на свободу підприємницької та іншої економічної діяльності. При цьому, актуальність дослідження економічного виміру місцевого самоврядування зумовлюється новими безпековими та економічними викликами для нашої держави, спричиненими повномасштабною збройною агресією, тому вже сьогодні існує потреба наукового аналізу та подальшого вирішення проблемних питань, пов'язаних зі здійсненням системних заходів для повоєнного відновлення та забезпечення сталого економічного розвитку країни.

Війна вплинула на пріоритети в діяльності багатьох територіальних громад в Україні, перенісши їх із площини забезпечення сталого економічного розвитку у площину гарантування безпеки для своїх жителів та економічного «виживання». При цьому, для територіальних громад, які розташовані на територіях, де не відбуваються воєнні дії (західні, центральні регіони держави), серед першочергових завдань повинно бути створення умов для належного функціонування в них комунального сектору економіки, релокованого (переміщеного) бізнесу, а також активізація місцевого економічного розвитку та організація допомоги Збройним Силам України. Місцевий економічний розвиток, як складова економічного виміру місцевого самоврядування, у сучасних непростих умовах воєнного стану не може базуватись на ситуативному ухваленні тих чи інших рішень, а повинен бути складовою загальної системи стратегічного планування діяльності територіальної громади, яка має, зокрема, передбачати застосування конкретних організаційно-правових інструментів місцевого економічного розвитку[1, с. 7].

Складовими економічної функції місцевого самоврядування є різні види діяльності муніципальних органів в окремих сферах місцевої економіки, до яких доцільно віднести комунальну промисловість, підприємництво, сектор побутового обслуговування, сільське господарство тощо. Змістовим наповненням економічної функції місцевого самоврядування є відповідні повноваження суб'єктів системи місцевого самоврядування у господарсько-економічній сфері.

Отже, зміст економічної функції місцевого самоврядування має вираження в повноваженнях його суб'єктів, зокрема виконавчих органів місцевих рад, у господарсько-економічній сфері, які визначені у профільному законі про місцеве самоврядування та конкретизуються у вітчизняному галузевому законодавстві. Варто зазначити, що багатоманітність завдань, які постають перед органами місцевого самоврядування щодо забезпечення збалансованого соціально-економічного розвитку територіальних громад, зумовлює необхідність широкого

використання договірних форм взаємовідносин самоврядних інституцій із підприємствами, установами та організаціями незалежно від форм власності. Характерною особливістю цих відносин є те, що органи місцевого самоврядування виступають у них не як владно уповноважена сторона, а як рівноцінний партнер, що реалізує свою управлінську функцію з метою ефективного задоволення потреб жителів громади.

Висновки. Важливою є реалізація стратегій економічного розвитку та збільшення ВВП, що вимагає реформ та стабілізації внутрішньополітичної ситуації. У цілому, успішне відновлення економіки України після війни залежить від комплексу заходів, спрямованих на підтримку розвитку реального сектору та зменшення залежності від зовнішніх чинників.

Список використаних джерел:

1. Єфименко Т.І. Управління державними фінансами в період воєнного стану та повоєнної відбудови України: науковий супровід трансформацій. Фінанси України. 2023. № 1. С. 7–25.
2. Шпикуляк О., Ксенофонтова К., Грищенко О. Макроекономічна динаміка розвитку аграрного сектору економіки України: аспекти ролі підприємництва. Цифрова економіка та економічна безпека 2023. № 8(08). С. 248–255.

Анастасія Романовська, здобувач освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Ольга Зубака, науковий керівник
Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ»

ІНФЛЯЦІЯ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ: ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА СТРАТЕГІЇ СТРИМУВАННЯ.

На сьогодні Україна переживає важкі часи: повномасштабна війна, економічна криза, нестабільність, погіршення умов якості життя. Інфляція є ключовим макроекономічним індикатором, найгострішим викликом для національної економіки. Оскільки зростання цін на продукти, енергоносії, а також знецінення гривні безпосередньо впливають на добробут населення.

Інфляція – це зростання загального рівня цін у країні впродовж певного періоду часу, що супроводжується знеціненням національної грошової одиниці.

У класичних умовах інфляція може бути помірною й контрольованою, стимулюючи економічний розвиток. Натомість, інфляція у воєнний час має якісно іншу природу, переважно шокову, позаекономічну за походженням і значно складнішу за масштабами й наслідками.

Під час війни в Україні найчастіше спостерігаються наступні типи інфляції.

Обвальна інфляція – викликана різкими порушеннями ланцюгів постачання та руйнуванням інфраструктури, що призвели до стрімкого росту цін.

Імпортована інфляція – викликана девальвацією гривні та зростанням цін на імпортні товари.

Інфляція пропозиції (витрат) – це таке зростання цін, яке виникає внаслідок збільшення витрат на одиницю продукції (середніх витрат), що супроводжується зменшенням сукупної пропозиції.

Аналізуючи основні чинники інфляції в Україні під час війни можна виокремити наступні:

- тимчасова окупація значної території із суттєвим ресурсним і промисловим потенціалом, що відображається на вартості продукції;
- надзвичайний рівень руйнації інфраструктури (у т.ч. енергетичної), логістики та виробництва, що зумовило: подорожчання сировини; необхідність відбудови нових торговельних зв'язків та ланцюгів постачання, подорожчання енергоносіїв що у підсумку призводить до зростання собівартості виробництва;
- масштабні видатки бюджету на оборону та соціальне забезпечення;
- дефіцит кадрів, спричинений мобілізаційними заходами та міграційними процесами, також виступає чинником тиску на ціни;
- психологічні чинники – зокрема панічні настрої серед населення, з приводу майбутнього економічного розвитку;
- невизначеність у воєнний час, що налаштовує бізнес закладати численні ризики в ціни на власну продукцію та послуги [2].

Інфляція в умовах війни має серйозні наслідки як для економіки, так і для населення України.

Найважливішими соціальними наслідками інфляції є: зменшення реальних доходів населення, знецінення заощаджень, збільшення безробіття, загострення соціальних суперечностей в суспільстві та скорочення платоспроможного попиту.

З економічної точки зору, інфляція призводить до скорочення інвестицій, адже невизначеність щодо майбутнього країни, яка знаходиться в стані війни лякає інвесторів і змушує уникати довгострокових вкладень. Це, у

свою чергу, погіршує інвестиційний клімат країни. Крім того, високі темпи інфляції дестабілізують фінансовий сектор: процеси кредитування ускладнюються, а заощадження втрачають свою вартість [1].

Ключовими чинниками стримування інфляції виступають процеси адаптації національної економіки до умов воєнного часу.

По-перше, високий рівень адаптивності суспільства, що проявився в стійкості до умов, що склалися внаслідок тривалих активних бойових дій на території України.

По-друге, незмінний контроль за ціновою ситуацією з боку держави як і намагання максимально послабити тиск цін на населення шляхом утримання стабільними переважної більшості комунальних тарифів (крім електроенергії);

Сталий рівень монетарного забезпечення – масштабна фінансова допомога з боку країн-партнерів та незмінний рівень забезпечення внутрішніх економічних циклів у ситуації, що склалася, дали змогу тривалий час утримувати фіксованим офіційний курс гривні [3].

Посилення контролю за конкуренцією і активізація Антимонопольного комітету України допомогли запобігти монополізму та штучному підвищенню цін.

Отже, інфляція в Україні під час війни характеризується особливою динамікою та специфікою, яка поєднує економічні, соціальні та політичні чинники. Для її ефективного стримування потрібне не лише гнучке державне регулювання, але й широка міжнародна підтримка.

Список використаних джерел

1. Інфляційні тенденції: стратегії та реальні наслідки. URL: https://lb.ua/blog/bogdan_danylysyn/655068_inflyatsiyni_tendentsii_strategii.html
2. Міністерство економіки України. Огляд інфляції [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://me.gov.ua/Documents/List/50f4353c-f19f-4a99-96c9-a0fdbb01f915?lang=uk-UA&tag=OgliadInfliatsii&pageNumber=2>
3. Національний банк України. Інфляція в Україні: огляд і прогноз [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/monetary/report>
4. Трекер економіки України під час війни. URL: <https://ces.org.ua/tracker-economy-during-the-war/>

Анастасія Федорка, здобувач освіти
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»

Валерія Смочко, науковий керівник
Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-
економічний фаховий коледж ДТЕУ»

ВИТРАТИ НА ОБОРОНУ: ВНУТРІШНІ ТА ЗОВНІШНІ ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ

На тлі повномасштабної агресії Україна продовжує отримувати значну військову допомогу від західних партнерів. 2024 рік став критичним, адже підтримка з боку США виявилася політично нестабільною, тож основне навантаження на себе взяли країни ЄС. Ця допомога має не лише безпосереднє значення для ведення бойових дій, а й формується з урахуванням довгострокових стратегічних інтересів у сфері безпеки та оборони.

Європейський Союз у 2024 році надав Україні планової військової допомоги на суму близько 21 млрд євро. Це фактично стільки ж, скільки було виділено впродовж 2022–2023 років разом [5]. Такий обсяг підтримки свідчить про зростаюче усвідомлення європейськими країнами того, що безпека України є частиною їхньої власної стабільності.

Німеччина залишається одним із ключових донорів у питанні військової підтримки, надавши Україні зброї та техніки на суму понад 7 мільярдів євро. Суттєво активізували допомогу Нідерланди - 2 млрд євро; крім того, між нашими країнами підписано безпекову угоду на 10 років, що передбачає довгострокову підтримку ЗСУ [5]. Такі країни як Франція та Бельгія, окрім фінансово-матеріальної допомоги, за власні кошти навчають українських військових спеціалістів, що демонструє перехід від виключно фінансової підтримки до поглибленої оборонної співпраці. Спостерігається також зміщення акцентів у військовій допомозі: якщо на початковому етапі війни йшлося здебільшого про постачання озброєнь радянського зразка, то тепер — про високотехнологічне західне обладнання, а також власне технології.

Поряд із отриманням допомоги з-за кордону, Україна активно розвиває власну військово-промислову базу, зокрема — у сфері безпілотних систем. Уряд планує подвоїти обсяги виробництва БПЛА до 4,5 мільйона одиниць на рік, а загальні інвестиції в галузь з початку 2024 року перевищили 2,5 мільярда доларів. Виробничі спроможності вітчизняного оборонно-промислового комплексу в 2024 р. сягнули 9 млрд доларів, не в останню чергу завдяки

іноземним інвестиціям на 1,5 млрд доларів. У планах на 2025 рік – збільшити виробничі потужності до 35 млрд доларів. [4]

Амбiтним планам може завадити кардинальна зміна ролі США в підтримці України, однак ми не безпідставно покладаємо надії на країни ЄС та Велику Британію, що фактично перебрали на себе ініціативу. Загальний обсяг європейської допомоги вже перевищив американську більш ніж на 23 млрд євро [3]. Це є чітким сигналом про трансформацію системи безпеки у Європі та формування нових альянсів, що базуються на практичних зобов'язаннях, а не лише на політичних деклараціях. 2024 рік показав, що військова допомога Україні набула системного, довгострокового характеру. Західні держави більше не розглядають її як «тимчасову кризову підтримку», а як інвестицію в нову архітектуру безпеки Європи. Водночас Україна демонструє здатність ефективно використовувати надану техніку, модернізувати армію та впроваджувати інновації, що дає змогу не лише тримати оборону, а й формувати майбутнє своєї обороноздатності.

Бюджетом 2024 р. на оплату праці військовослужбовців та виплати їхнім родинам виділено 274,4 млрд грн; 76,2 млрд грн спрямовано на закупівлю озброєння та військової техніки [1]. Загалом видатки бюджету на оборону в 2024 склали 2,3 трлн грн, на безпеку та правоохоронну діяльність – 692,6 млрд грн. У державному бюджеті на 2025 рік на безпеку та оборону заплановано 2,2 трлн гривень, або 26,3% ВВП. За 1-й квартал поточного року на оборону витрачено 475,2 млрд грн, на безпеку та правоохоронну діяльність – 92 млрд грн [2]. Бюджетний дефіцит України зростає третій рік поспіль, що спонукає уряд до пошуку джерел фінансування, окрім іноземної допомоги. Минулого року підвищено військовий збір до 5%, введено додаткові податки для підприємців та малого бізнесу. В планах залучення додаткових коштів через внутрішній ринок боргових зобов'язань. Очікується отримання понад \$38 млрд від міжнародних партнерів для покриття дефіциту бюджету, який становить близько \$48 млрд [1].

Збільшення бюджетних витрат зумовлене зростаючими потребами фронту, а саме необхідністю забезпечення армії боєприпасами, технікою та підтримкою мобілізаційних програм. Виплати військовим та їхнім родинам сприяють підтримці в суспільстві соціальної справедливості та стабільності в умовах війни.

Список використаних джерел:

1. Міністерство фінансів України: Державні сайти України._URL: <https://mof.gov.ua/uk/spending-gov>
2. Мінфін: Портал фінансових новин. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/expense/>

3. Незалежна асоціація банків України. URL: <https://nabu.ua/ua/dokumentivoyennogo-stanu.html>

4. Фінансовий пульс: Центр економічних досліджень та прогнозування. URL: <https://finpuls.com/ua/oboronna-ekonomika-maibutnoho-yak-ukrayina-investuie-v.html>

5. Фінансовий клуб: Інформаційне агентство. URL: <https://finclub.net/news.html>

Кароліна Яцкулич, здобувач освіти
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Валерія Смочко, науковий керівник
Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ»

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ В ЧАСТИНІ ВИДАТКІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Доходи та видатки державного бюджету відіграють ключову роль у реалізації соціально-економічної політики країни. З початком повномасштабної війни влада України більшу частину видатків почала зосереджувати на нові пріоритетні напрями, перш за все оборону, національну безпеку, допомогу внутрішньо переміщеним особам та підтримку соціальних програм. Через нестабільну економічну ситуацію доходи держбюджету суттєво скоротилися. Зменшення податкових надходжень до держбюджету відбувається через втрату виробничих потужностей, перш за все на тимчасово окупованих та прилеглих до зони бойових дій територіях, а також відповідного дисбалансу трудових ресурсів внаслідок міграції населення та мобілізації військовозобов'язаних (а це чоловіки працездатного віку). Видатки держбюджету значно зросли, внаслідок чого бюджетний дефіцит в Україні досяг 35,8%. Для покриття державного дефіциту залучаються додаткові внутрішні та зовнішні запозичення, що призводить до значного зростання державного боргу, який станом на 01.01.2025 року становив 7 019,5 млрд. грн (або 91,2% ВВП). [1]

За темпами росту видатків найбільш критичним видався 2022 рік (181,4%). У 2023 році темпи росту видатків становили 148,4 відсотка, а в 2024 році скоротилися до 117,5% (див Таблиця 1), однак дефіцит бюджету залишається на критичному рівні.

Найбільша стаття видатків - національна безпека і оборона України. В 2022 році на оборону було спрямовано 1143,2 млрд. грн., що на 1015,7 млрд. грн., або майже в 9 разів більше ніж у 2021 році. В 2023 році оборонні витрати

зросли на 83,5 відсотка, до 2097,6 млрд. грн, а в 2024 збільшились до 2304,5 млрд. грн. (приріст 9,9%). Загалом питома вага витрат на оборону у видатках держбюджету становить 51,4%, а з урахуванням витрат на громадський порядок, безпеку та судову владу – 66,8 відсотка.

Таблиця 1. Видатки державного бюджету України за функціональною класифікацією; 2021-2024рр

Статті видатків	2022р. факт млрд. грн	Темп росту,%	2023р. факт млрд. грн	Темп росту,%	2024р. факт млрд. грн	Темп росту,%
Всього видатків у тому числі:	2705,7	181,4	4014,8	148,4	4486,7	117,5
Загальнодержавні функції (без урахування видатків на обслуговування державного боргу та виплати за державними деривативами)	44,1	86,4	48,5	109,9	65,9	135,9
Обслуговування боргу та виплати за державними деривативами	157,9	101,4	247,6	156,9	308,4	124,6
Оборона	1143,2	896,4	2097,6	183,5	2304,5	109,9
Громадський порядок, безпека, судова влада	443,3	254,2	574,8	129,6	692,7	120,5
Економічна діяльність	95,4	52,6	134,6	141,1	163,1	121,2
Охорона навколишнього середовища	4,7	57,5	5,2	110,4	9,5	182,7
Житлово-комунальне господарство	0,5	322,2	8,4	1583,2	7,5	- 110,7
Охорона здоров'я	184,3	107,7	179,3	97,3	201,5	112,4
Духовний та фізичний розвиток	11,1	69,2	11,8	106,9	16,2	137,3
Освіта	58,5	91,6	60,4	103,3	64,7	107,1
Соціальний захист та соціальне забезпечення	426,0	125,6	469,3	110,2	464,7	101,0
Міжбюджетні трансферти	136,8	67,5	177,4	129,7	187,9	105,9

*джерело: систематизовано і складено автором на підставі [2,3]

Видатки на обслуговування державного боргу році зросли зі 157,9 млрд. грн (2022 р.) до 247,6 млрд. грн. у 2023 р., або на 56,9%, і до 308,4 млрд. грн у 2024 р., що на 24,6% більше ніж у попередньому році.

У 2023 році із загального фонду спрямовано 1843,8 млрд. грн. на основні напрямки. На заробітну плату працівникам бюджетної сфери здійснено видатків на 1235,1 млрд. грн., що на 24,2% більше ніж у 2022 році; у 2024 р. видатки на оплату праці зросли до 1302,7 млрд. грн (+5,5%) [2].

Соціальний захист та соціальне забезпечення в цей складний час залишаються в державних пріоритетах. У 2023 році видатки бюджету за цим напрямом склали 469,3 млрд. грн., що на 10,2% більше ніж у попередньому періоді; в 2024р. соціальні видатки скоротилися на 1 відсоток – до 464,7 млрд. гривень. В той же час зросли міжбюджетні трансферти – з 177,4 млрд. грн. у 2023 році до 187,9 млрд. грн. у 2024 році.

На обсяги і структуру видатків держбюджету впливає економічний стан країни, який наразі є критичним, що й відображається на бюджетному дефіциті. Основним джерелом фінансування дефіциту державного бюджету залишаються внутрішні та зовнішні запозичення. У 2022 році внутрішні та зовнішні запозичення становили 1399,9 млрд. грн. (ріст 54,2%), у 2023 р. – 1447,8 млрд. грн. (+35,6%), а в 2024р. – 1461,5 млрд. грн. (+26,5%) [3].

Список використаних джерел

1. Єдиний державний веб-портал відкритих даних. URL: <https://data.gov.ua/>
2. Міністерство фінансів України: Державні сайти України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/>
3. Мінфін : портал фінансових новин. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/>

Кароліна Яцкулич, здобувач освіти
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Степан Носа, науковий керівник
Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ»

АНАЛІЗ НАПОВНЮВАНOSTІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЗА РАХУНОК «ВІЙСЬКОВОГО ПДФО» У ПЕРІОД З 2021 ПО 2024 РОКИ (на прикладі бюджету Мукачівської міської територіальної громади)

Згідно положень Податкового кодексу України та статей 29, 64 і 66 Бюджетного кодексу України податок на доходи фізичних осіб (надалі ПДФО) підлягає розподілу між місцевими бюджетами, на території яких він справляється, та державним бюджетом. Згідно інформації Міністерства фінансів України пропорції розподілу до жовтня 2023 року становили: 79% - направлялись до місцевих бюджетів, 21% - до державного [1]. Проте з прийняттям Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо забезпечення підтримки обороноздатності держави та розвитку оборонно-промислового комплексу України» №3428-IX від 08.11.2023 року, уряд вирішив тимчасово

вивести з під цих норм ПДФО від оподаткування доходів у вигляді грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, одержаних військовослужбовцями, поліцейськими та особами рядового і начальницького складу (надалі «Військовий ПДФО») та цілком направити його до державного бюджету [2].

Надходження до бюджету Мукачівської міської територіальної громади наведено у таблиці 1.

Таблиця 1. Надходження до бюджету Мукачівської міської територіальної громади та питома вага ПДФО у їх складі у період з 2021 по 2024 роки, грн.

Рік	Всього надходжень	Виконання від плану, %	ПДФО	Частка ПДФО у доходах, %	«Військовий ПДФО»	Виконання від плану, %	Частка «військового ПДФО» у доходах, %
2021	1 197,8	99,6	566,5	47,3	107,3	105,3	9,0
2022	2 130,6	107,0	1 426,3	66,9	874,6	121,7	41,0
2023	2 705,3	97,4	1 803,3	66,7	1 219,3	93,8	45,1
2024	1 587,4	99,8	650,2	41	0,0	100,0	0,0

Джерело: розроблено автором за даними [3].

Як видно з таблиці 1, загальний обсяг ПДФО, що справляється на території Мукачівської міської територіальної громади у 2022 та 2023 роках має різке та суттєве збільшення у порівнянні з 2021 роком. Так ПДФО у 2022 році зріс на 251,8% по відношенню до 2021 року, а у 2023 році зростання склало цілих 318,3% по відношенню до 2021 року. Це зумовлене значним підвищенням грошового забезпечення у системі оборони і забезпечення правопорядку у зв'язку із початком повномасштабного вторгнення російської федерації 24.02.2022 року та, відповідно, у міру зростання чисельності військовослужбовців та їхнього забезпечення, зростали і обсяги ПДФО (див рис. 1).

З аналізу рисунок 1 видно, що у 2021 році частка «військового ПДФО» у бюджеті становила всього лише 9%, при його обсязі у 107,3 млн. грн. Проте у 2022 та у 2023 роках його частка різко збільшується до 41% і 45% відповідно, при його абсолютному зростанню до 874,6 млн. грн. у 2022 та до 1 219,3 млн. грн. у 2023 роках. І це при тому, що у 2023 році виконання планових показників по його справляння до бюджету становили 93,8% у зв'язку з початком зарахування «військового ПДФО» з 01.10.2023 року до державного бюджету.

Таким чином, вже у 2024 році надходження до бюджету Мукачівської міської територіальної громади скоротились на понад 1 110 млн. грн., опустившись до 1 587,4 млрд. грн, що становить лише 58,7% від показника 2023р. Опуститись надходженням до рівня 2021 року не дали компенсаторні заходи уряду щодо підтримки місцевих бюджетів у зв'язку із прийняттям Закону

№3428-IX від 08.11.2023 року у вигляді збільшення рівня дотацій та додаткових асигнувань [1].

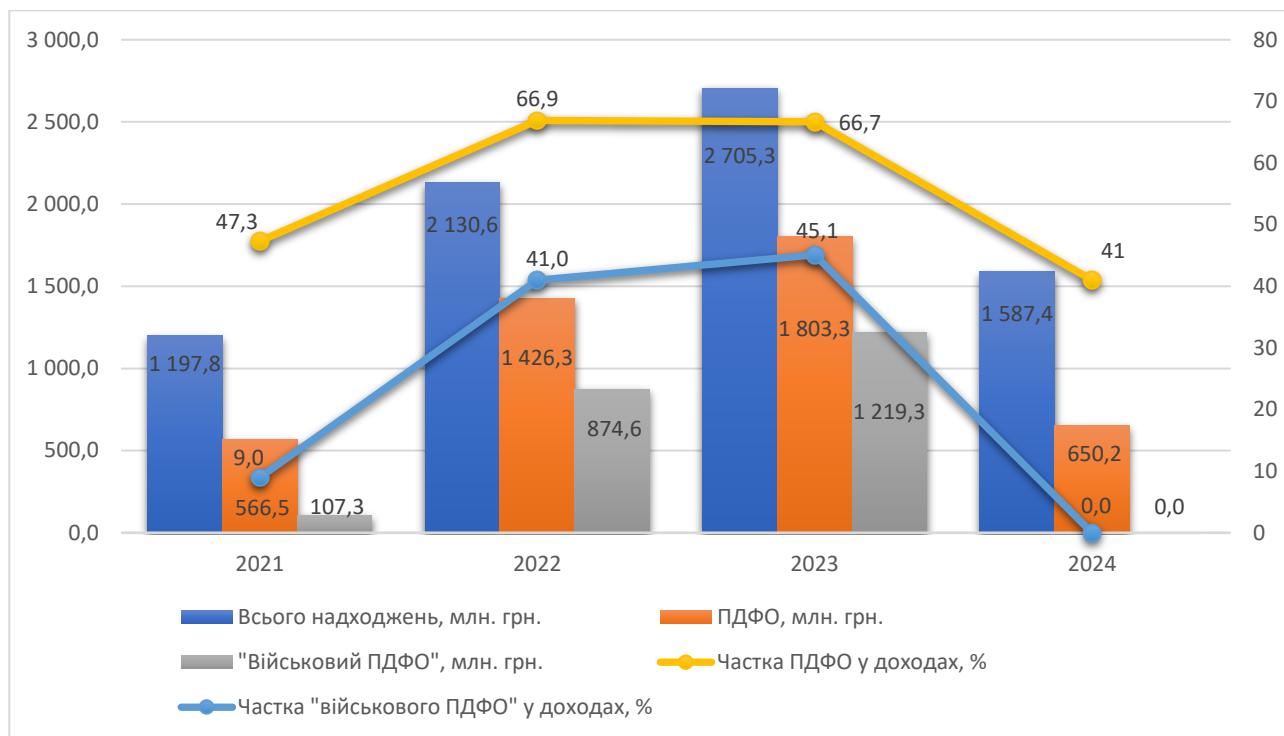

Рис. 1. Динаміка справляння ПДФО до бюджету Мукачівської міської територіальної громади у період з 2021 по 2024 роки [за даними таблиці 1]

Проте вартує зазначити, що результатом прийняття вищезгаданого Закону є також і додаткові надходження до державного бюджету України. Зокрема, за даними Державної казначейської служби України [4] за перші 9 місяців 2014 року до загально фонду надійшло 30 904,3 млн. грн. та до спеціального – 75 946,4 млн. грн. Також зазначимо, що тимчасово забрані у місцевих бюджетів обсяги «військового ПДФО» (а саме, раніше згадані 79%) направляються саме до спеціального фонду державного бюджету на підтримку вітчизняного ОПК та забезпечення обороноздатності країни.

Список використаних джерел

1. Мінфін: Сплачене військовими ПДФО повністю компенсується за рахунок коштів з державного бюджету // Урядовий портал. 28.09.2023. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minfin-splachene-viiskovymy-pdfo-povnistiu-kompensuietsia-za-rakhunok-koshtiv-z-derzhavnoho-biudzhetu> (дата звернення 20.04.2025).

2. Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо забезпечення підтримки обороноздатності держави та розвитку оборонно-промислового комплексу України» №3428-IX від 08.11.2023 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3428-IX#Text> (дата звернення 20.04.2025).

3. Звіт про виконання бюджету // Мукачівська міська територіальна громада. URL: <https://mukachevo-rada.gov.ua/upravlinnya-mistom/byudzheth/zvit-pro-vikonannya-byudzhetu> (дата звернення 20.04.2025).

4. Звіт про виконання Державного бюджету України за 9 місяців 2024 року // Державна казначейська служба України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/file-storage/zvit-pro-vykonannia-derzhavnoho-biudzhetu-ukrainy-za-9-misiatsiv-2024-roku> (дата звернення 20.04.2025).

Ганна Яцола, здобувач освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Валерія Смочко, науковий керівник

Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ»

ДЕРЖАВНІ ПРОГРАМИ ПІДТРИМКИ: ЯК ЕФЕКТИВНО ВИКОРИСТОВУВАТИ СУБСИДІЇ, ГРАНТИ ТА ДОПОМОГУ

Державна підтримка у вигляді субсидій, грантів і допомоги є важливим інструментом соціальної політики та економічного розвитку. Умови доступу до цих ресурсів різняться залежно від цільового спрямування програми, але кожна має спільну мету – забезпечити підтримку найбільш уразливих верств населення та стимулювати розвиток малого бізнесу, науки, освіти і культури [1, с. 15].

Класифікація державних цільових програм:

- Економічні: вирішення проблем виробництва, ефективності, ресурсозбереження, нових виробництв і кооперації.
- Наукові: фундаментальні дослідження в природничих, суспільних і технічних науках.
- Науково-технічні: розробка нових технологій, матеріалів і продукції.
- Соціальні: покращення життя, боротьба з безробіттям, охорона здоров'я та освіта.
- Національно-культурні: збереження спадщини, розвиток культури й духовності.
- Екологічні: запобігання катастрофам, охорона природи, ліквідація наслідків.
- Оборонні: зміцнення обороноздатності держави.
- Правоохоронні: підтримка правоохоронної діяльності та боротьба зі злочинністю.[6, Стаття 3]

Субсидії – це адресна допомога на оплату житлово-комунальних послуг. Основними критеріями призначення є дохід сім'ї, кількість осіб у домогосподарстві та витрати на ЖКГ [2, с. 23].

Соціальна допомога – допомога на дітей, малозабезпеченим сім'ям, внутрішньо-переміщеним особам тощо. Надання відбувається на підставі підтверджених обставин (довідки, статус, склад сім'ї) [4, с. 31].

Гранти – безповоротна фінансова допомога, яка надається фізичним та юридичним особам для реалізації проєктів (бізнес, освіта, культура).

Як приклад успішних грантів: ініціатива «Власна Справа», реалізована в межах урядової програми «єРобота», отримала нове підсилення завдяки партнерству з Work.ua та Ощадбанком. Метою цієї співпраці є всебічна підтримка ветеранів та їхніх родин у започаткуванні і розвитку власної справи. Work.ua надає ветеранам 5 безкоштовних пакетів вакансій Смарт 1, що допоможе швидше сформувати команду. Цивільні отримувачі грантів також мають змогу безплатно розмістити одну вакансію на платформі. Ощадбанк, у свою чергу, забезпечує додаткову підтримку та демонструє приклад соціально відповідального бізнесу. Така ініціатива допомагає створювати нові робочі місця, збільшувати податкові надходження та сприяти зростанню економіки України. [5]

У рамках урядової програми «єРобота», що надає безповоротні гранти для бізнесу, уманчанка Аліна Майданюк змогла масштабувати свій Центр розвитку дітей M.KIDS. З початку повномасштабної війни Аліна стикнулася з викликами — простоем, переїздом, пошуком приміщення з укриттям. Але вже у 2022 році отримала перший грант за програмою «Власна справа», а в березні 2024 — другий, як дружина військовослужбовця. Це дозволило збільшити площу центру з 60 до 200 кв.м, відкрити логопедичне відділення, залучити фізіотерапевтів і розширити команду до 12 викладачів. [5]

Програма «єРобота» — частина політики «Зроблено в Україні», яка стимулює розвиток бізнесу та створення робочих місць.

За результати першої у 2025 році хвилі урядової програми підтримки підприємців «Власна справа» переможцями стали 308 українців, які отримують мікрогранти на 72 мільйони гривень для започаткування або розвитку власного бізнесу. Загалом з початку дії програми понад 23 000 учасників отримали гранти на суму 5,6 млрд грн, з них у 2024 році – 9 тисяч отримувачів на суму 2,2 млрд гривень. Підприємці створюють робочі місця й активно поповнюють бюджет – загальна сума сплачених податків і зборів також становить 5,6 млрд гривень. [5]

Отримувачі реалізують гранти за такими напрямками (за популярністю): оптова та роздрібна торгівля – 30,5%; тимчасове розміщування та організація харчування – 16,2%; ремонт автотранспортних засобів – 12%; переробна

промисловість – 11,7%; охорона здоров'я та соціальна допомога – 7,5%; надання інших послуг – 22,1%. [3]

Список використаних джерел

1. Балацький О. І. Соціальна політика: теорія і практика. – К.: Наука, 2021. – 240 с.
2. Гуменюк М. Р. Житлово-комунальні субсидії: механізм призначення. // Економіка України. – 2023. – №4. – С. 22–26.
3. Державна служба зайнятості: офіційний сайт URL: <https://www.dcz.gov.ua>
4. Деякі питання виплати державної соціальної допомоги: Постанова Кабінету Міністрів України №632 від 22.07.2020; поточна редакція від 19.03.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/632-2020-%D0%BF#Text>
5. Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/4613fbb2-67e0-49e6-94da-96f2e3fe1ef6?lang=uk-UA&title=VlasnaSpravaObdnuWork-uaTaOschadbankDliaPidtrimkiUkrainskogoVeteranskogoBiznesu>
6. Про державні цільові програми: Законодавство України. Документ 1621-IV, поточна редакція від 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-15#Text>

СЕКЦІЯ 2.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА, ЦІНОУТВОРЕННЯ, ОБЛІКУ ТА ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ У ПРОЦЕСІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТА АДАПТАЦІЇ ДО ВИКЛИКІВ ВІЙСЬКОВОГО ЧАСУ

Сніжана Белей, здобувач освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Галина Забруцька, науковий керівник
Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-
економічний фаховий коледж ДТЕУ»

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УМОВАХ КРИЗОВИХ ВИКЛИКІВ

Фінансова звітність в умовах кризових викликів є важливим питанням для управління підприємствами. Кризові ситуації, такі як пандемія, політичні нестабільності або військовий стан суттєво впливають на фінансові показники підприємств. Це все в свою чергу, вимагає адаптації підходів до складання фінансової звітності. Зокрема воєнний стан в Україні створив безліч викликів для ведення фінансової звітності.

Руйнування інфраструктури призводить до втрати або пошкодження активів, що ускладнює їхню оцінку та облік. Нестабільність валютного курсу та висока інфляція ускладнюють переоцінку активів і зобов'язань, виражених в іноземній валюті, а також впливають на фінансові результати компаній. Обмежений доступ до інформації та ресурсів ускладнює збір необхідних даних для складання звітності, особливо на територіях, де ведуться активні бойові дії. Також слід враховувати постійні зміни в законодавстві та регулюванні, які потребують оперативного реагування та адаптації.

Особливої уваги потребує облік державної допомоги та грантів, які надаються підприємствам для підтримки їхньої діяльності у кризовий період. Це вимагає чіткого відображення таких операцій у фінансовій звітності відповідно до вимог законодавства. Прозорість розкриття інформації у часи невизначеності важливі також для надання інвесторам та стейкхолдерам про фінансові ризики та профіцит ліквідності. Це може включати розкриття планів щодо збереження капіталу та управління витратами.

Для залучення іноземних інвесторів та прозорості бізнесу для підприємств буде вигідним перехід на МСФЗ (Міжнародні стандарти фінансової звітності). В умовах кризи застосування МСФЗ має свої особливості, зокрема, щодо оцінки активів за справедливою вартістю, визнання збитків від знецінення, розкриття

інформації про ризики та невизначеності. Правильне застосування МСФЗ може суттєво вплинути на інвестиційну привабливість українських компаній, оскільки забезпечує більшу довіру з боку іноземних інвесторів та кредиторів. Це особливо важливо в період відновлення економіки після війни, коли залучення інвестицій є критично важливим для розвитку бізнесу.

Ще одним важливим елементом трансформації є діджиталізація процесів збору та обробки фінансової інформації. Це стає необхідністю в умовах обмеженого доступу до ресурсів та необхідності оперативного реагування на зміни. Використання сучасних інформаційних систем дозволяє автоматизувати рутинні операції, підвищити точність даних та скоротити час на підготовку звітності. Хмарні технології забезпечують безпечне зберігання та обмін інформацією, а також можливість віддаленого доступу до даних, що особливо важливо в умовах воєнного стану. Впровадження систем електронного документообігу дозволяє відмовитися від паперових документів, спростити процеси узгодження та затвердження звітності, а також забезпечити її своєчасне подання до контролюючих органів.

Отже, умови кризових викликів вимагають від підприємств не лише оперативної адаптації бізнес-процесів, а й трансформації фінансової звітності як ключового інструменту управління та комунікації з зацікавленими сторонами. Зміни в методах оцінки, розкритті інформації, використанні цифрових технологій та оновленні облікової політики стають необхідністю для забезпечення прозорості, достовірності та релевантності фінансових даних. В умовах нестабільності саме якісно трансформована фінансова звітність стає основою для прийняття ефективних управлінських рішень, збереження довіри інвесторів та забезпечення стійкості бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Бутинець Ф. Ф. Фінансовий облік в Україні : підручник. – Житомир : ПП «Рута», 2021. – 784 с.
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
3. Методичні рекомендації щодо заповнення фінансової звітності в умовах нестабільної економіки / Міністерство фінансів України. – К., 2022.
4. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ). – Офіц. вид. – К.: Мінфін України, 2021.
5. Рогозний С. Трансформація за МСФЗ: Порядок. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.rogozny.com.ua/zvitnist-za-msfz/transformatsiya-za-msfz-poryadok>.

**Марія-Олександра Бобирь, Вікторія Грицишук , здобувачі освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»**

Катерина Індус, науковий керівник

**Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-
економічний фаховий коледж ДТЕУ»**

ВІЙНА І БІЗНЕС: ТРАНСФОРМАЦІЯ СТРАТЕГІЙ ЦІНОУТВОРЕННЯ В УМОВАХ РИЗИКІВ

Війна та інші глобальні кризи, які характеризують сучасний світ, мають глибокий вплив на бізнес-операції. Виклики безпеки, економічні санкції, перебої в постачанні, інфляційний тиск та зміни політичного клімату - це лише деякі з численних факторів, які змушують підприємства переглядати свої стратегії та моделі ціноутворення. У цьому контексті трансформація стратегії ціноутворення стає ключовим аспектом виживання та розвитку компаній в умовах нестабільності. [1, с.118]

Стратегія створення ціноутворення - це план дій підприємства, спрямований на створення економічної цінності для своїх клієнтів, акціонерів, партнерів та інших зацікавлених сторін. У традиційному бізнес-середовищі організації, як правило, структуровані навколо довгострокових планів, стабільних ринкових відносин та передбачуваних економічних умов. Однак війна та інші глобальні кризи часто представляють непередбачувані ситуації, які вимагають переоцінки цих стратегій. [2, с. 56]

Війна часто призводить до значної економічної нестабільності, що характеризується підвищеною інфляцією, знеціненням валюти, збоями торговельних шляхів та зниженням попиту на продукцію. Підприємства повинні бути готові до швидких коригувань ціноутворення, витрат на ресурси та споживчих переваг. Також війна може значно порушити ланцюги поставок, що призведе до дефіциту сировини або готової продукції, збільшення транспортних та логістичних витрат, а також змін у якості та термінах поставок. Часто вводяться нові санкції, обмеження та законодавчі зміни, що створюються проблеми для бізнес-операцій та вимагає швидкої адаптації корпоративних стратегій. [5, с. 116]

У періоди кризи споживчі переваги зазнають значних перетворень. Конфлікти та економічні труднощі часто призводять до переоцінки фундаментальних потреб, зокрема безпеки, здоров'я та основних товарів. Отже, підприємства змушені адаптувати свої продуктові пропозиції, щоб відповідати цим вимогам, що розвиваються.

У відповідь на ці виклики компанії повинні переоцінити свої стратегічні рамки, щоб забезпечити операційну ефективність та прибутковість у воєнний час.

Глобальні виклики, такі як війна, економічні кризи та інші ризики, є значними перешкодами для бізнесу. Ці виклики вимагають від компаній не тільки швидкої адаптації, але й до глибоких перетворень у своїх стратегічних підходах до цінної освіти. Гнучкість, інновації, диверсифікація та орієнтація на клієнта стали ключовими інструментами для підтримки ефективності бізнесу в середовищах, що характеризуються підвищеними ризиками. Підприємства, які мають здатність точно та оперативно змінювати свої стратегії, мають значну можливість для виживання та зростання навіть у найважчіших обставинах. [4]

Список використаних джерел

1. Лапін, Є. В. Антикризове управління підприємством: навч. посіб. / Є. В. Лапін. — К. : Центр учбової літератури, 2019. — 216 с.
2. Портер, М. Конкурентна стратегія: методика аналізу галузей і конкурентів / Майкл Портер ; пер. з англ. — К. : Основи, 1998. — 390 с.
3. Стратегічний менеджмент : підручник / за ред. О. С. Амітан. — К. : КНЕУ, 2020. — 412 с.
4. McKinsey & Company. (2022). Strategy in a time of war: How businesses are adapting to crisis [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.mckinsey.com/business-functions/strategy-and-corporate-finance> (дата звернення: 20.04.2025).
5. Christensen, C. M. The Innovator's Dilemma: When New Technologies Cause Great Firms to Fail / Clayton M. Christensen. — Boston : Harvard Business Review Press, 2016. — 286 p.
6. World Economic Forum. (2023). Global Risks Report 2023 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.weforum.org/reports/global-risks-report-2023> (дата звернення: 20.04.2025).

**Тетяна Бучко, здобувач освіти,
спеціальність 051 «Економіка»**

Руслана Барабальок, науковий керівник

Відокремлений структурний підрозділ «Бурштинський енергетичний фаховий коледж ІФНТУНГ», м. Бурштин Івано-Франківської обл.

ВЕТЕРАНСЬКИЙ БІЗНЕС: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Війна в Україні, що триває з 2014 року, суттєво вплинула на всі аспекти

життя країни, зокрема на економіку та бізнес-середовище. В умовах постійної нестабільності підприємства змушені адаптувати свої стратегії просування, щоб забезпечити стійкість і розвиток. З кінця 2024 року до початку 2025 року бізнеси в Україні стикаються з новими викликами та можливостями, які потребують інноваційних підходів до просування.

Бізнес є одним з основних складників економічного потенціалу України, вплив якого поширюється на всі аспекти життя суспільства. Його стабільність і розвиток є ключовими для забезпечення економічної стійкості та процвітання країни. Водночас вітчизняний бізнес понад три роки потерпає від наслідків повномасштабної війни Росії проти нашої держави.

Важливим і водночас складним питанням на сьогодні в Україні є розв'язання проблеми соціальної та економічної реінтеграції ветеранів війни та їх родин у цивільне життя.

Розвиток ветеранського бізнесу в Україні набуває все більшого значення, особливо в контексті соціально-економічної реінтеграції військовослужбовців після завершення служби. Ветеранське підприємництво не лише сприяє економічному зростанню, але й допомагає ветеранам адаптуватися до цивільного життя, забезпечуючи їм можливість реалізувати свій потенціал у нових сферах діяльності.

За даними Українського ветеранського фонду, близько 12% ветеранів, які не перебувають на службі, вже мають власний бізнес [2]. Серед найбільш популярних сфер діяльності ветеранських підприємств можна виділити:

- сфера безпеки та оборони: пошиття одягу, розмінування територій.
- агропромисловий сектор: фермерство, виробництво харчової продукції.
- сфера послуг: відкриття кав'ярень, майстерень, піцерій.

Отже, ветеранське підприємництво – це місія з реінтеграції ветеранів у цивільне життя та задоволення потреб ветеранської спільноти.

Серед ключових аспектів ветеранського підприємництва в Україні можна виділити такі:

- державна підтримка: започаткування державних програм та ініціатив для підтримки ветеранського бізнесу, забезпечення фінансової підтримки, навчання та консультування;
- освітні заходи та підвищення кваліфікації: організація навчання та курсів з підприємництва для ветеранів, які надають можливість отримати необхідні hard skills для запуску та управління ветеранським бізнесом;
- створення мережевої структури підтримки: залучення неурядових організацій до освітніх ініціатив, робота яких орієнтована на підтримку ветеранів

у сфері підприємницької діяльності, проведення роботи щодо підвищення обізнаності громадськості та підприємців про виклики, які постають перед ветеранами у цивільному житті та про можливості їх інтеграції у підприємницьку діяльність.;

– психологічна підтримка: консультування з питань психологічної підтримки ветеранів для успішної адаптації до цивільного життя та ведення підприємницької діяльності;

Для ефективного розвитку ветеранського підприємництва в Україні важливо забезпечити підтримкою суб'єктів підприємництва шляхом надання державних програм кредитування; сприяння розвитку інфраструктури підтримки; організації підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів; часткової компенсації відсоткових ставок за кредитами; надання гарантій на забезпечення виконання зобов'язань за кредитами та поворотної фінансової допомоги.

Основними викликами, які постають перед ветеранами, є недостатня обізнаність в особливостях ведення бізнесу та відсутність досвіду, відсутність менторів, проблеми з фінансуванням, відсутність пільгових умов для підприємців такого ґатунку, відсутність закону, що регламентуватиме правила ведення бізнесу, а також складна економічна ситуація в країні. [1]

Сприяння розвитку бізнесу ветеранів – це одна з головних задач, яка зараз стоїть перед державою, адже підтримка та сприятливі умови допоможуть цим компаніям розвиватися, давати робочі місця та підтримувати малий та середній бізнес країни.

Підсумовуючи, можна відзначити, що ветеранський бізнес в Україні має великий потенціал. Він може сприяти економічному зростанню через створення нових виробничих секторів і задоволення потреб суспільства, а також забезпечити ветеранам активну участь у цивільному житті.

Список використаних джерел

1. Ветеранський бізнес: Україна та світові приклади успішного розвитку. URL: <https://finstream.ua/veteranskyj-biznes-ukrayina-svitovi-prykklady-rozvytku/> (дата звернення: 02.04.2025).

2. Особливості становлення ветеранського підприємництва в Україні під час війни. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи*: зб. тез доп. V міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 25 квітня 2024р. С. 43-44. URL: <https://confmanagement-proc.kpi.ua/article/view/303600> (дата звернення: 10.04.2025).

Вікторія Ворохта, здобувач освіти
 спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Марія Лалакулич, науковий керівник
 Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-
 економічний фаховий коледж ДТЕУ»

ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Війна – це надзвичайний виклик для функціонування фінансової системи держави. У таких умовах роль фінансового контролю суттєво зростає.

Державний фінансовий контроль – це різновид фінансового контролю, визначена законодавством діяльність органів законодавчої і виконавчої влади та спеціальних органів, на які покладені відповідні контрольні функції з метою забезпечення законності, фінансової дисципліни і раціональності у процесі формування, розподілу, володіння, використання та відчуження активів, що належать державі, а також використання коштів, що залишаються у суб'єкта фінансових правовідносин у зв'язку з наданими пільгами за платежами до бюджетів чи державних позабюджетних фондів, і кредитів, отриманих під гарантії уряду [1].

Державний фінансовий контроль виступає важливим інструментом забезпечення законності, доцільності та ефективності управління фінансовими ресурсами та державним майном. В таблиці 1 наведені органи, які здійснюють державний фінансовий контроль.

Таблиця 1. Органи державного фінансового контролю та їх функції [2]

Органи	Функції та повноваження
Верховна Рада України	Законодавче регулювання фінансового контролю, затвердження бюджету, контроль за виконанням бюджету.
Президент України	Видання указів та розпоряджень з питань фінансового контролю, контроль за виконанням фінансової політики.
Кабінет Міністрів України	Виконання державного бюджету, координація роботи міністерств і відомств у сфері фінансового контролю.
Рахункова палата	Здійснення аудиту державних фінансів, контроль за використанням бюджетних коштів, підготовка звітів для Верховної Ради.
Місцеві органи виконавчої влади .	Виконання місцевих бюджетів, контроль за використанням місцевих фінансових ресурсів, забезпечення фінансової дисципліни на місцевому рівні.
Національний банк України - кредитної політики	Контроль за діяльністю банківської системи, регулювання фінансових потоків, здійснення грошово-кредитної політики.
Міністерство фінансів України	Розробка та виконання державного бюджету, фінансовий моніторинг, регулювання фінансових потоків держави.

Державна аудиторська служба України	Здійснення державного аудиту, перевірка ефективності використання державних ресурсів, контроль за фінансовими операціями державних органів.
Державна податкова служба України	Контроль за сплатою податків, боротьба з податковими правопорушеннями, забезпечення надходження податкових платежів до бюджету.

Провівши аналіз інформації наведеної в таблиці 1, можна сказати, що державний фінансовий контроль в Україні виступає багатоступеневою системою, в яку входять різні органи державної влади і кожний орган державної влади виконує свої функції та повноваження.

В умовах воєнного стану, державний фінансовий контроль, відіграє надзвичайно важливу роль у забезпеченні ефективного використання державних коштів і ресурсів. У цих умовах, дії контролюючих органів, повинні бути посилені та спрямовані на запобігання корупції, втрат та зловживань у сфері фінансів. У зв'язку з складністю та небезпекою воєнного стану, контрольні механізми потребують удосконалення та посилення. Тому, контрольним органам, необхідно надати достатні повноваження для проведення ретельного фінансового моніторингу, а також реагування на порушення. Паралельно з цим, важливо забезпечити прозорість та відкритість управління державними фінансами, щоб уникнути можливості для зловживань та корупції. Крім того, необхідно забезпечити ефективну комунікацію між військовими частинами для оперативного регулювання на фінансові виклики, що виникають у часи воєнного конфлікту. У майбутньому розвитку державного контролю в умовах воєнного стану необхідно акцентувати увагу на використанні сучасних технологій та аналітичних інструментів для підвищення ефективності контролю та запобігання фінансовим ризиком.

Фінансовий контроль в умовах війни – ключовий елемент стабільності держави. Його ефективність забезпечує довіру громадян, міжнародну підтримку та законність бюджетного процесу.

Список використаних джерел

1. Державний фінансовий контроль: підручник / О. А. Шевчук. - Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. - 432 с. - (Серія «Податкова та митна справа в Україні», т. 145).
2. М. Р. Піхоцька, Стан та перспективи розвитку державного фінансового контролю в умовах воєнного стану. Електронний журнал «Ефективна економіка». DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.9.65>.

Владислава Гадинко, здобувач освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Вікторія Доскалюк, науковий керівник
Сторожинецький лісовий фаховий коледж

ОБЛІК ПРОСТОЇВ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Російська агресія, що розпочалася 24 лютого 2022 року, кардинально змінила життя кожного українця. Війна торкнулася всіх сфер суспільства, зокрема, завдала значних збитків економіці. Підприємства змушені працювати в умовах постійної нестабільності, що негативно впливає на добробут громадян.

Бухгалтерський облік є незамінним інструментом для підприємств, які працюють в умовах воєнного стану. Він допомагає стабілізувати бізнес-процеси, забезпечує точну інформацію про фінансовий стан компанії та дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення. Особливо важливим є облік оплати праці, який потребує постійного моніторингу та адаптації до змін законодавства.

Для забезпечення точності та прозорості обліку підприємств, які зазнали простоїв через війну, необхідно розробити чіткі правила та процедури оформлення таких ситуацій. Це дозволить правильно відобразити фінансові наслідки простоїв у звітності та уникнути податкових ризиків.

Відповідно до ст. 34 Кодексу законів про працю простій визначається як «зупинення роботи, викликане відсутністю організаційних або технічних умов, необхідних для виконання роботи, невідворотною силою або іншими обставинами» [1].

Оголошення воєнного стану є підставою для введення простою на підприємстві без згоди працівників. При цьому роботодавець зобов'язаний виплачувати працівникам не менше двох третин тарифної ставки (окладу) за час простою. Якщо сума виплат за час простою дорівнює або перевищує встановлений розмір мінімальної заробітної плати, роботодавець звільняється від обов'язку здійснювати додаткові доплати. Важливо зазначити, що простій може стосуватися як всього підприємства, так і окремих його підрозділів або навіть окремих працівників.

«В бухгалтерському обліку під час оплати праці працівника в простой не з його вини оплата здійснюється мінімум двічі на місяць, та варто враховувати, що даний вид оплати праці є складовою фонду додаткової заробітної плати» [2].

Законом України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» регламентовано, що «у разі порушення строків оплати праці

роботодавець звільняються від відповідальності, якщо це порушення сталося внаслідок ведення бойових дій або дії інших обставин непереборної сили» [3].

Також даним Законом визначено, що «роботодавець самостійно визначає порядок організації діловодства з питань трудових відносин, оформлення і ведення трудових книжок та архівного зберігання відповідних документів, але за умови забезпечення ведення достовірного обліку виконуваної працівником роботи та обліку витрат на оплату праці» [3].

З метою підтримки економіки в умовах воєнного стану, держава тимчасово скасувала сплату ЄСВ для фізичних осіб-підприємців, платників єдиного податку та фермерів. Крім того, роботодавці звільнені від сплати ЄСВ за працівників, призваних на військову службу, за умови продовження виплати їм заробітної плати.

«Запроваджено мораторій на проведення перевірок нарахування та сплати ЄСВ, а штрафні санкції з ЄСВ не застосовуватимуться на період воєнного стану та протягом трьох місяців після його припинення» [4].

Для забезпечення точності та оперативності обліку оплати праці в умовах воєнного стану необхідно деталізувати аналітичний облік, зокрема, виділивши окремі субрахунки для різних видів виплат (відрядження, простої тощо). Введення додаткових субрахунків до рахунку 661 дозволить підвищити ефективність управління витратами на оплату праці та спростить процес прийняття управлінських рішень.

Отже, облік оплати праці – це динамічна сфера, що вимагає від бухгалтерів постійного навчання та адаптації до змін у законодавстві. Особливо актуальним це є в умовах воєнного стану, коли змінюються правила нарахування та виплати заробітної плати. Для забезпечення точності та своєчасності розрахунків необхідно постійно удосконалювати аналітичний облік та розробляти ефективні механізми обліку в нових умовах.

Список використаних джерел

1. Кодекс законів про працю України : Кодекс України від 10.12.1971 р. № 322-VIII: станом на 1 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 30.10.2023).
2. Про затвердження Інструкції зі статистики заробітної плати : Наказ Держ. ком. статистики України від 13.01.2004 р. № 5 : станом на 24 лют. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0114-04#Text> (дата звернення: 30.10.2023).
3. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 р. № 2136-IX : станом на 19 лип. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text> (дата звернення: 30.10.2023).

4. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 р. № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20a>

Катерина Ганич, здобувач освіти
спеціальність 076 «Підприємництво та торгівля»

Валерія Смочко, науковий керівник

Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ»

ВІД РУЙНУВАННЯ ДО ВІДРОДЖЕННЯ: ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО КНИГОВИДАВНИЦТВА В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ПЕРІОДУ

Варто не забувати, що книга — теж зброя. Масова, хоч і не смертоносна, однак небезпечніша, бо її ефект триваліший, адже вражає вона не тіло, а душу. Так, вплив книги напозір не такий помітний, як від гармат і куль, та її сила в іншому — в знанні, яке, за належного використання, стає потужним інструментом перемоги. Передусім над собою, але і над ворогами теж.[2]

Незважаючи на війну, книжковий ринок зростає, молодь читає більше, а читання перетворюється на стиль життя [3]. Однак піратство й недостатній правовий захист усе ще стримує повноцінний розвиток галузі. На жаль, в Україні так і не запрацювала Стратегія розвитку читання на 2021-2025 роки, репрезентована Українським інститутом книги спільно з Міністерством культури та інформаційної політики (МКІП), покликана забезпечити "створення екосистеми навколо читання, вигідних умов для видавництв, книгарень та усіх представників сфери", що сприяло б активізації книжкового ринку загалом і розвитку книжкових видавництв зокрема. Нову Стратегію розвитку читання на період до 2032 року "Читання як життєва стратегія" навесні поточного року схвалено Кабінетом Міністрів України, проте стати покроковим документом для відновлення галузі вона зможе лише тоді, коли уряд країни виділить фінансування на її впровадження. [7]

Під час повномасштабного вторгнення Росії значних пошкоджень зазнали ключові друкарні, зокрема в Харкові: «Гуров і К», «Юнісофт», «Глобус» і «Перша експериментальна типографія» [4]. Видавництво «Ранок» втратило склад площею 15 тисяч м² унаслідок обстрілів. Війна призвела до порушення логістичних ланцюгів та зростання вартості друку; лише 32% українських видавництв змогли повноцінно продовжити діяльність у період війни. З метою

збереження національного книжкового фонду до Рівного було евакуйовано понад 275 тисяч книг [1].

У 2024 році бюджет МКІП зменшився на 170 млн гривень. Загальна сума становила трохи більше 8 мільярдів гривень на всю галузь. Основні кошти держава закладає на фінансування оборони та безпеки, підтримку ветеранів.

Надважливим напрямком державної політики є промоція української книги за кордоном. В умовах обмеженого фінансування МКІП залучає до забезпечення проведення таких заходів закордонні представництва України, донорів та інші позабюджетні кошти. [5]

Цифровізація сприяє адаптації галузі до нових умов, зокрема збільшенню кількості онлайн-продажів та переходу на електронні та аудіокнижки як відповідь на зміни споживацьких вподобань. [6]

Незважаючи на важку ситуацію, держава намагається підтримувати книжковий фонд. Урядова програма «єКнига» дозволяє 18-річним українцям отримати 908 гривень на придбання книжок. Програма фінансується з державного бюджету та є кроком до популяризації української книги. [8]

Отже, попри виклики війни та економічні труднощі, український книжковий ринок демонструє стійкість і поступове зростання. Книга залишається важливою зброєю культурного фронту, а підтримка держави та суспільства дозволяє зберігати і розвивати цю сферу навіть у найважчі часи.

Список використаних джерел

1. Видавництва й бібліотеки України під час війни: втрати, виклики, дерусифікація. Фонд Демократичні ініціативи ім. Ілька Кучеріва, 11 листопада 2022. URL: https://dif.org.ua/article/vidavnitstva-y-biblioteki-ukraini-pid-chas-viyni-vtrati-vikliki-derusifikatsiya?utm_source
2. Газета «Український Тиждень». Чи змінилась роль книгодрукування у світі й Україні; 24 лютого 2023. URL: <https://tyzhden.ua/chy-zminylasia-rol-knyhodrukuvannia-u-sviti-j-ukraini/>
3. Економічна правда. Книжковий ринок. Чи варто сподіватися на зростання під час війни? 27 грудня 2024. URL: <https://epravda.com.ua/biznes/knizhkovi-y-rinok-chi-varto-spodivatisya-na-zrostannya-pid-chas-viyni-801428/>
4. CBNews. Про що мовчать книжки: історія боротьби за виживання книгодруку в незалежній Україні, 31.10.2024. URL: <https://cbn.com.ua/articles/pro-scho-movchat-knizhki-istoriya-borotbi-za-vizhivannya-knigodruku-v-nezalezhnij-ukraini>
5. Міністерство культури та інформаційної політики. Попри обмеженість бюджетного фінансування у 2024 році МКІП шукатиме нові інструменти

підтримки книговидання; 14.09.2023. URL: <https://mcsc.gov.ua/news/popry-obmezhenist-byudzhethogo-finansuvannya-u-2024-roczni-mkip-shukatyne-novi-instrumenty-pidtrymky-knygovydannya/>

6. Укрінформ. Частка видатків місцевих бюджетів на культуру торік зросла, зменшившись в обсягах 29.07.2024. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3741821-castka-vidatkiv-miscevih-budzetiv-na-kulturu-torik-zrosla-zmensivsis-v-obsagah.html?utm_source

7. Єжижанська Т. Книжкові видавництва України в умовах перманентної кризи. Вісник книжкової палати. 2023. №6. С.29-34. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/47934/1/%D0%A2.%20Yezhyzhanska_VKP_6_2023.pdf

8. Урядовий портал. Програма «єКнига»; 5 грудня 2024. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/prohrama-ieknyha-uriad-skhvalyv-rishennia-zavdiaky-iakomu-18-richni-ukraintsi-zmozhut-otrymaty-hroshi-na-knyzhky?utm_source

Крістіна Гедьо, здобувач освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Галина Забруцька, науковий керівник
Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ»

МОЖЛИВОСТІ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Програмне забезпечення для ведення бухгалтерського обліку має широкий спектр можливостей, які автоматизують фінансові процеси та полегшують роботу бухгалтерів. Основні функціональні можливості включають:

1. Ведення обліку господарських операцій: автоматичне формування проводок; облік доходів і витрат; облік основних засобів, ТМЦ(товарно-матеріальні цінності), запасів.

2. Формування фінансової звітності автоматичне складання балансу, звіту про фінансові результати тощо та підготовка податкової та статистичної звітності.

3. Облік заробітної плати: нарахування зарплати, премій, відпускних; облік податків (ЄСВ, ПДФО) і внесків; формування платіжних відомостей.

4. Податковий облік: облік ПДВ, податку на прибуток, єдиного податку; формування декларацій та реєстрів.

5. Інтеграція з банками та касою: імпорту/експорту платіжних документів; формування платіжних доручень; ведення касової книги.

6. Аналіз і контроль :формування аналітичних звітів і діаграм; моніторинг фінансового стану підприємства; виявлення помилок або невідповідностей.

7. Мультивалютність і багатомовність підтримка операцій у різних валютах; адаптація до локальних стандартів.

8. Права доступу та безпека :налаштування ролей користувачів; аудит дій у системі;резервне копіювання даних; мобільність та хмарні рішення доступ до даних через інтернет.

Розглянемо декілька програмних продуктів, які найбільш широко використовують в Україні:

- ✓ BAS Бухгалтерія — зручний для малого/середнього бізнесу, підтримує всі вимоги українського законодавства. Це сучасне програмне забезпечення, яке широко використовується для ведення бухгалтерського та податкового обліку. Програма автоматизує облік операцій, формує фінансову та податкову звітність відповідно до українського законодавства, інтегрується з банками та дозволяє вести облік зарплати. Вона підходить для малого та середнього бізнесу, має гнучкі налаштування та підтримується великою спільнотою користувачів.
- ✓ М.Е.Дос — спеціалізоване програмне забезпечення, основною функцією якого є електронний документообіг та подання звітності до державних органів, зокрема до ДПС. Вона не є повноцінною бухгалтерською системою, але часто використовується у зв'язці з іншими програмами, наприклад, з BAS Бухгалтерія. М.Е.Дос дозволяє надсилати податкові накладні, підписувати документи КЕП та обмінюватися файлами з контрагентами.
- ✓ SAP ERP — це міжнародна система для комплексного управління підприємством. Вона використовується здебільшого великими компаніями та корпораціями. SAP дозволяє вести бухгалтерський, управлінський, виробничий, логістичний облік у єдиному середовищі. Та для адаптації під українське законодавство потребує значних зусиль і витрат. Це дорога система з довгим терміном впровадження, однак вона надає глибоку аналітику та інтеграцію з іншими бізнес-процесами. Існують різні версії, включаючи "BAS Бухгалтерія ПРОФ" та "BAS Бухгалтерія КОРП". Також є хмарні рішення BAS online.
- ✓ MASTER:Бухгалтерія: Продукт української компанії IT-Enterprise, що охоплює різні види обліку та має модулі для різних галузей. Доступна як стаціонарна, так і хмарна версія.

- ✓ Дебет Плюс: Комплекс для автоматизації бухгалтерського, оперативного та фінансового обліку, підходить для різних типів підприємств, включаючи бюджетні установи. Працює на різних операційних системах. Є безкоштовна версія з обмеженнями.
- ✓ Bookkeeper : Українська онлайн-бухгалтерія, розроблена для малого та середнього бізнесу. Перші 30 днів використання зазвичай безкоштовні.
- ✓ "БухЕксперт-Зарплата" – це програмне забезпечення, розроблене в Україні для автоматизації розрахунку заробітної плати на підприємствах та у підприємців. Програма підходить для організацій різних форм власності та систем оподаткування.

Використання програмного забезпечення для бухгалтерського обліку може значно підвищити ефективність, точність та своєчасність фінансової звітності, що є особливо важливим в умовах економічної нестабільності під час воєнного стану. Щоб обрати бухгалтерську програму, підприємству слід спочатку чітко визначити свої потреби: розмір, специфіку діяльності, необхідний функціонал та бюджет. Отже, для малого бізнесу можна зупинитись на програмному забезпеченні BAS у поєднанні з М.Е.Дос. Середній бізнес також може використовувати ці рішення, розширивши функціонал за потреби. Великим підприємствам доцільно впроваджувати SAP, якщо потрібна повна інтеграція з усіма процесами компанії.

Список використаних інтернет-ресурсів:

1. BAS Бухгалтерія (<https://www.bas-soft.eu/soft/bas-demo/>)
2. Bookkeeper (<https://bookkeeper.biz.ua/>)
3. MASTER:Бухгалтерія (<https://masterbuh.com/produkti/demo>)
4. М.Е.Дос (<https://antra-service.com/ru/m-e-doc-demo-versiya/>)
5. "БухЕксперт-Зарплата" (<https://www.buhexpert.com.ua/>)

Єлена Герман, здобувач освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Вікторія Доскалюк, науковий керівник
Сторожинецький лісовий фаховий коледж

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВИХ ВІДНОСИН НА ПІДПРИЄМСТВАХ РІЗНИХ ФОРМ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Фінансові відносини на підприємствах різних форм власності (державні, приватні, комунальні) в умовах воєнного стану зазнають значних змін, оскільки економічне середовище стає нестабільним, а політичні діячі можуть

впроваджувати додаткові обмеження або вимоги, що стосуються фінансових операцій.

Об'єктом фінансових відносин на підприємстві є вартість виготовленої продукції, виконаних робіт, наданих послуг, які формують виручку, а в процесі розподілу фонди споживання, відшкодування витрат і прибуток, що є необхідною умовою забезпечення безперервності виробництва [1].

Підприємства, що належать державі, часто піддаються більшому контролю з боку уряду, особливо якщо вони пов'язані з обороною чи критичною інфраструктурою. У таких підприємств може бути пріоритет у фінансуванні або отриманні замовлень від держави.

Вони можуть отримувати додаткову підтримку через державні програми чи субсидії, що дозволяє їм продовжувати працювати навіть в умовах кризи.

Приватні підприємства часто стикаються з великими труднощами через падіння попиту на продукцію, зростання витрат та обмеження на кредитування. Банки можуть зменшити обсяг кредитів через високі ризики.

Багато приватних підприємств намагаються зберегти стабільність через скорочення витрат, оптимізацію штату або пошук альтернативних джерел фінансування, наприклад, через міжнародні інвестиції або програми допомоги.

Підприємства можуть мати проблеми з постачанням сировини, а також із зовнішньоекономічними операціями через валютні коливання та обмеження. Комунальні підприємства часто залишаються під контролем місцевих органів влади і повинні адаптуватися до зміни в управлінні ресурсами і фінансах, що пов'язані з місцевими потребами та урядовою політикою.

У комунальних підприємств можуть виникнути труднощі через зміни в бюджетуванні, але вони можуть отримати підтримку від місцевої влади для забезпечення соціально важливих послуг.

Однією із вкрай важливих проблем розвитку підприємництва завжди було питання їх державної підтримки, створення таких умов, за яких суб'єкти господарювання збільшували б обсяги виробництва, отримували прибутки і при цьому належним чином сплачували податки.

У сучасних умовах державна підтримка підприємництва є не лише інструментом економічного зростання, а й важливим чинником забезпечення соціальної стабільності.

Загальні тенденції підтримки суб'єктів господарювання свідчать про необхідність гармонізації економічних інтересів держави, бізнесу та суспільства. Ефективна підтримка повинна бути спрямована на стимулювання інновацій, спрощення регуляторних процедур та забезпечення доступу до фінансових ресурсів.

Загальні тенденції підтримки суб'єктів господарювання:

1. Податкові пільги та державна підтримка: Уряд може вводити податкові пільги або скасування податків для підтримки бізнесу в умовах кризових ситуацій. У військовий час держава може вводити тимчасові податкові пільги або послаблення для бізнесу, що дозволяє зменшити фінансове навантаження на підприємства. Наприклад, скасування або зменшення податків на прибуток, ПДВ, відстрочка сплати податкових зобов'язань.

2. Підвищення витрат на безпеку та логістику: Підприємства змушені витрачати більше на забезпечення безпеки, зміну виробничих ланцюгів, перевезення товарів через небезпечні зони.

3. Релокація бізнесу: Державна програма підтримки підприємств, які переміщують свої потужності із зон бойових дій до безпечних регіонів України, включаючи надання приміщень і фінансування логістики.

4. Фінансова допомога стратегічним галузям: Пряме фінансування агропромислового комплексу, енергетики, оборонної сфери та підприємств, які забезпечують гуманітарні потреби, наприклад, виробництво продуктів харчування чи медикаментів.

5. Спрощення адміністративних процедур: Впровадження електронних сервісів для реєстрації бізнесу, скасування окремих ліцензій і дозволів, що сприяє швидкому запуску або відновленню підприємств.

6. Можливості розвитку і підтримка робітників: Надання грантів від держави на відкриття чи розвиток бізнесу, зокрема за програмою “Єробота” [2], яка ще й передбачає підтримку найму працівників із числа внутрішньо переміщених осіб.

Якщо підприємства змушені знижувати чисельність персоналу або переводити працівників на неповний робочий день, можуть зростати витрати на соціальні виплати або компенсації.

Висновок: Фінансові відносини на підприємствах в умовах військового стану потребують значної гнучкості та адаптації до змінюваних економічних умов.

Важливими є стратегії з управління ризиками, оптимізація витрат, активне використання державних програм підтримки та пошук альтернативних джерел фінансування. Ключовою є здатність підприємств до швидкої адаптації і збереження стабільності в умовах непередбачуваності.

Список використаних джерел

1. Фінанси підприємств. Сфера фінансових відносин підприємств. URL <http://surl.li/nbelve>

2. Міністерство економіки України. ЄРобота: Гранти від держави на відкриття чи розвиток бізнесу. URL <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk->

UA&id=94321ef8-1418-479c-a69f-f3d0fdb8b977&title=Robota-
GrantiVidDerzhaviNaVidkrittiaChiRozvitokBiznesu

Даніїл Голубка, здобувач освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Світлана Голубка, науковий керівник
Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-
економічний фаховий коледж ДТЕУ»

РОБОТИЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД ТА ТРЕНДИ

Бухгалтерський облік в Україні сьогодні перебуває на перехресті важливих змін, викликаних як внутрішніми реформами, так і глобальними трендами.

Роботизація облікових процесів – вивільнення людської праці від виконання рутинних завдань, через передачу їх на робота (штучний інтелект) [1].

У бухгалтерському обліку з початку ХХІ століття почали застосовувати так звану роботизацію, що викликало масу суперечок про повну заміну людей у цій сфері роботами. Зрештою, дослідники дійшли висновку про те, що роботизація не витісняє і не може повною мірою замінити людський інтелект, а лише допомагає в рутинних завданнях бухгалтера, скорочуючи витрати та уникаючи похибок у розрахунках та заповненнях документів [3].

Роботизація обліку в Україні – це не лише технологічний тренд, а й стратегічний контекст цифрової трансформації, кадрового голоду та потреби в антикризовому управлінні.

Роботизація бухгалтерського обліку – це процес використання роботів або програмного забезпечення для автоматизації бухгалтерських процесів і операцій. це передбачає використання роботів для автоматичного збору даних з різних джерел, обробки і аналізу цих даних, а також створення звітів і документів [5].

Процес цифровізації обліку дозволить полегшити накопичення, обробку, достовірність, передачу облікової інформації та сприяти розширенню кола можливих адресатів її отримання для мінімізації витрат часу бухгалтерами і менеджерами підприємства, а також збільшить кількість завдань для оптимізації ефективного функціонування суб'єкта господарювання [2, с. 140].

Варто зазначити, що в Україні роботизація бухгалтерського обліку активно впроваджується в різних секторах економіки:

- Банках – для автоматизації процесів обробки транзакцій і фінансової звітності.

- Аграрних холдингах – для використання RPA для управління виробничими запасами та обліку ПДВ.

- Державних установах – для впровадження цифрових платформ для автоматизації облікових процесів.

Роботизовані процеси автоматизації (RPA – Robotic Process Automation) стали особливо популярними в бухгалтерському обліку. RPA дозволяє автоматизувати повторювані задачі без потреби програмування чи глибокого втручання в ІТ-системи. Це забезпечує швидке впровадження та високу віддачу від інвестицій, оскільки боти можуть працювати цілодобово, обробляючи транзакції швидше та з меншими витратами, ніж це було б можливо з людською участю.

Крім економічної вигоди, автоматизація та роботизація сприяють зростанню прозорості у фінансовій звітності. Системи можуть забезпечувати детальну звітність про кожній транзакції, підвищуючи довіру інвесторів і регуляторів до фінансових даних компанії. Автоматизація також полегшує дотримання регуляторних вимог, оскільки програмне забезпечення може бути налаштоване на автоматичне дотримання законодавчих змін і стандартів [4].

Таким чином, роботизація обліку в Україні є важливим елементом цифрової трансформації, яка направлена на підвищення ефективності та прозорості обліково-фінансових операцій.

Список використаних джерел

1. Автоматизація та роботизація облікових процесів в Україні. URL: <https://pravdop.com/ua/avtomatizaciya-i-robotizaciya-uchetnih-processov-v-ukraine/> (дата звернення: 22.04.2025).

2. Гоголь М., Масіна Л. Теоретичні та методологічні аспекти цифровізації бухгалтерського обліку. Наукові інновації та передові технології. 2022. № 7(9). С. 135-147.

3. Модернізація бухгалтерського обліку в контексті сучасного розвитку цифрової економіки. URL: https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/2039831?utm_source=chatgpt.com

4. Цифрова трансформація в бухгалтерському обліку: тренди та перспективи URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/6076-6565683176-1-PB%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/6076-6565683176-1-PB%20(1).pdf). (дата звернення: 18.04.2025).

5. Big Data and Artificial Intelligence – The Future of Accounting and Finance. Chartered Professional Accountants of Canada. 2019. <https://www.cpacanada.ca/>

/media/site/operational/rgresearch-guidance-and-support/docs/02041-rg-big-data-ai-future-of-accounting-finance-january-2019.pdf (дата звернення: 21.04.2053).

Вікторія Грицишук, здобувач освіти
спеціальність 071 «Облік та оподаткування»

Тетяна Слабак, науковий керівник
Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ»

ЦІНОУТВОРЕННЯ В ПРОЦЕСІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТА ВИКЛИКІВ ВІЙСЬКОВОГО ЧАСУ

Ціноутворення в умовах військового стану одне з найпроблемніших питань в економіці, оскільки виникають деякі труднощі, які в звичайних мирних умовах не виникають або виникають вкрай рідко. Війна негативно впливає на механізм ціноутворення не тільки в Україні, але й у світі в цілому, через порушення важливих ключових елементів, що в подальшому відображається на зростанні цін на товари та послуги. Внаслідок цього порушуються логістичні ланцюжки від виробничого споживання до кінцевого споживача.

Військовий час та його вплив на ціноутворення:

- бойові дії на територіях призводять до руйнування інфраструктури (руйнація стратегічних для виробництва підприємств та заводів, часткове знищення сільського господарства та лісів, знищення доріг та мостів тощо), що є негативним наслідком та призводить до збільшення вартості товарів так як виникає дефіцит ресурсів або несвоєчасне прибуття сировини (комплектуючих елементів) на виробництво;
- зменшення робочої сили за рахунок міграції та мобілізації, також є негативним фактором в ціноутворенні, адже призводить до зменшення та нестачі кваліфікованих робітників на підприємствах;
- збільшення військових витрат для безпеки та збереження територіальної цілісності країни;
- зниження залучення іноземних інвестицій через несприятливий інвестиційний клімат в державі;
- вплив з боку держави для регулювання цін на товари першої необхідності (паливно-мастильні матеріали, ліки та деякі продукти харчування).

Перспективи та висновки:

- цифровізація допомагає налагодити систему економічної сфери та може зменшити витрати, що в свою чергу дасть змогу знизити ціни на товари;

- економіка воєнного стану потребує прийняття швидких та оперативних рішень підтвердженні достовірними даними для досягнення поставлених цілей;
- взаємодія держави, цифрових технологій та ринкових механізмів для зменшення витрат;
- розширення зовнішньоекономічних відносин.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про ціни і ціноутворення». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17#Text>
2. Постанова КМУ №341 від 18.03.2022р. «Про заходи щодо стабілізації цін на соціально значущі товари». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/341-2020-%D0%BF#Text>
3. Стратегія цифрової трансформації економіки та суспільства України (Міністерство цифрової трансформації України). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1351-2024-%D1%80#Text>

Маріанна Дяченко, Анастасія Попадинець, здобувачі освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Катерина Індус, науковий керівник

Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ»

ВПЛИВ ІНФЛЯЦІЇ ТА ДЕФІЦИТУ НА СТРАТЕГІЇ ЦІНОУТВОРЕННЯ

У нинішньому глобальному економічному кліматі, що характеризується нестабільністю, зростає імператив переоцінки стратегій ціноутворення, що використовуються компаніями. Серед ключових факторів, що впливають на підходи до ціноутворення, інфляція та дефіцит ресурсів займають чільні позиції. Ці фактори вводять додаткові ризики, зменшують передбачуваність ринку і вимагають від бізнесу адаптивного реагування на зовнішні обставини, що розвиваються. У даному дослідженні розглядаються вплив інфляційних процесів та дефіциту на стратегії ціноутворення підприємств, а також стратегії, які можуть ефективно адаптуватися до цих мінливих умов.[1]

Інфляція відноситься до загального підвищення рівня цін на товари та послуги в країні, що призводить до девальвації валюти. Для бізнесу це призводить до стійкого зростання витрат на сировину, енергію, робочу силу, логістику та інші компоненти виробництва. Отже, традиційні моделі ціноутворення стають неефективними, оскільки фіксована ціна на момент

укладення договору може більше не адекватно покривати витрати, понесені на момент продажу продукту або послуги. [2, с. 89]

У відповідь на інфляційний тиск підприємства використовують такі стратегії:

1. динамічне ціноутворення: регулярне коригування цін на основі змін витрат або обмінних курсів.
2. Індexсація цін: зв'язування цін з індексами інфляції або конкретними обмінними курсами.
3. цінова дискримінація: відокремлення клієнтів на основі їх фінансової спроможності та пропозиція диференційованих цін для різних сегментів. [2, с. 114]

Однак дуже важливо знайти баланс між коригуванням цін та підтримкою ринкового попиту. Значне збільшення витрат може стримувати клієнтів або знизити конкурентоспроможність продукту.

Дефіцит виникає, коли попит на продукт перевищує його пропозицію. Причинами цього дефіциту можуть бути перебої в ланцюжку поставок, конфлікти, санкції, стихійні лиха або нестача конкретних ресурсів на світовому ринку. За таких обставин підприємства змушені робити вибір між обмеженим обсягом виробництва та зростаючим попитом, що вимагає коригування стратегій ціноутворення. [3, с. 112]

Поширені підходи до ціноутворення в умовах дефіциту включають:

1. Преміум-ціноутворення: встановлення вищої ціни на дефіцитний продукт для управління попитом та підвищення маржі.
2. Нормування ресурсів: Обмеження обсягу продажів одному клієнту або визначення пріоритетів обслуговування ключових споживачів.
3. Тимчасове скорочення асортименту продукції: Концентрація на найбільш прибуткових продуктах і відкидання менш важливих областей.

Дефіцит змушує підприємства не тільки коригувати ціни, але й стратегічно переоцінювати закупівлі, постачання та навіть позиціонування бренду.

Інфляція та дефіцит часто відбуваються одночасно, створюючи подвійний тиск на бізнес: з одного боку, збільшення витрат, а з іншого - обмеження виробництва. [5]

За таких обставин особливо важливо розробити комплексні стратегії:

1. орієнтований на додану вартість: компанії прагнуть переконати клієнтів у винятковій якості, сервісі або унікальності продукту, щоб виправдати підвищення цін.
2. довгострокові контракти з постачальниками: забезпечення фіксованих термінів пропозиції на тривалий період для мінімізації впливу інфляції та дефіциту.

3. гнучке ціноутворення в режимі реального часу: використання цифрових інструментів та аналітики для оперативного коригування цін на основі ринкових коливань.

Інфляція та дефіцит створюють значні проблеми для сучасного бізнесу. Вони не тільки ускладнюють процес планування, але й вимагають постійного перегляду цінової політики. Успішна стратегія ціноутворення в таких умовах повинна бути адаптивною, прозорою для споживачів та гнучкою. Компанії, які можуть швидко реагувати на мінливі економічні обставини, підтримувати баланс між прибутковістю та орієнтацією на клієнта, отримують конкурентну перевагу навіть у періоди нестабільності.

Список використаних джерел

1. Інфляція в Україні: аналітичний огляд за 2023 рік / Національний банк України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://bank.gov.ua> (дата звернення: 20.04.2025).
2. Козак, Ю. Г. Міжнародна економіка: підручник / Ю. Г. Козак, Л. Л. Лігоненко. — К. : Центр учбової літератури, 2021. — 472 с.
3. Сахно, А. Ю. Ціноутворення: навч. посіб. / А. Ю. Сахно. — К. : КНЕУ, 2020. — 288 с.
4. Harvard Business Review. Managing Inflation: A Guide for Companies [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://hbr.org/2023/02/managing-inflation> (дата звернення: 20.04.2025).
5. PwC Ukraine. Цінова політика бізнесу в умовах воєнного стану [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.pwc.com/ua> (дата звернення: 20.04.2025).
6. Samuelson, P. A. Economics / Paul A. Samuelson, William D. Nordhaus. — 19th ed. — New York : McGraw-Hill Education, 2010. — 800 p.

Ганна Зуб, здобувач освіти
спеціальність 242 «Готельно-ресторанна справа»

Олена Голанд, науковий керівник
Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ»

ОБЛІК ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА В НИНІШНІХ РЕАЛІЯХ

Підприємства готельного господарства відіграють важливу роль в економіці України, забезпечуючи значний внесок у ВВП та створюючи робочі місця. Ефективне управління їхньою діяльністю неможливе без налагодженої

системи обліку доходів, витрат і фінансових результатів. Дана доповідь присвячена дослідженню теоретичних та практичних аспектів обліку цих ключових елементів діяльності підприємств готельного господарства.

Готельне господарство в Україні переживає складний, але водночас важливий етап свого розвитку. Війна, економічна нестабільність, міграційні процеси та зміна споживчих переваг суттєво впливають на функціонування готелів. В цих умовах ефективний облік стає не просто інструментом фіксації господарських операцій, а ключовим елементом для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, забезпечення фінансової стійкості та адаптації до нових реалій. Метою даної тези-довідки є дослідження особливостей обліку в готельному господарстві в сучасних умовах, виявлення ключових проблем та визначення напрямків його оптимізації.

1. Вплив зовнішніх факторів на організацію обліку в готелях:

Воєнний стан та пов'язані з ним ризики: Зменшення попиту; руйнування інфраструктури, яка відіграє важливу роль для готельних підприємств, це сукупність споруд, будівель, систем і служб, необхідних для функціонування галузей матеріального господарства; міграція персоналу; необхідність обліку гуманітарної допомоги та збитків від воєнних дій вимагають адаптації існуючих облікових процедур та впровадження нових аналітичних інструментів для оцінки ризиків та розробки стратегій виживання.

Економічна нестабільність та інфляція: Коливання цін на енергоносії, продукти харчування, комунальні послуги та інші ресурси суттєво впливають на собівартість готельних послуг. Оперативний облік витрат та їх аналіз стають критично важливими для контролю рентабельності та прийняття рішень щодо цінової політики.

Зміна споживчої поведінки та вимог: Зростання вимог до якості обслуговування, безпеки, екологічності та впровадження цифрових технологій зумовлюють необхідність обліку нових видів витрат та доходів, пов'язаних з інвестиціями в інновації та маркетингові стратегії.

Міграційні процеси та внутрішнє переміщення осіб: Зміна структури клієнтської бази (збільшення частки внутрішніх туристів, вимушених переселенців) вимагає перегляду підходів до обліку доходів та витрат, пов'язаних з наданням послуг різним категоріям клієнтів.

2. Ключові аспекти обліку в готельному господарстві в сучасних умовах:

Облік доходів: Особлива увага приділяється обліку доходів від основної діяльності (проживання), додаткових послуг (харчування, СПА, конференц-сервіс тощо), а також можливих державних програм підтримки або гуманітарної

допомоги. Важливим є сегментація доходів за каналами продажів та категоріями клієнтів для аналізу їхньої ефективності.

Облік витрат: Детальний облік прямих (заробітна плата персоналу, витрати на харчування, комунальні послуги, амортизація) та непрямих (адміністративні витрати, маркетингові витрати) витрат є необхідним для контролю собівартості послуг та прийняття рішень щодо оптимізації витрат. Особливої уваги потребує облік змінних витрат, які залежать від рівня завантаженості готелю.

Облік запасів: Ефективний облік матеріалів (постільна білизна, мийні засоби, продукти харчування тощо) є важливим для запобігання їх нестачі або надлишку, контролю термінів придатності та оптимізації закупівель.

Облік основних засобів: Облік наявності, зносу та переоцінки основних засобів (будівлі, обладнання, меблі) є важливим для визначення реальної вартості активів та розрахунку амортизаційних відрахувань. В умовах воєнних дій особливої уваги потребує облік пошкоджених або втрачених основних засобів.

Управлінський облік та звітність: В умовах невизначеності управлінський облік набуває особливого значення. Формування оперативних звітів про ключові показники діяльності (завантаженість номерів, середній дохід на номер, собівартість послуг) дозволяє оперативно реагувати на зміни ринкової кон'юнктури та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

3. Проблеми та напрямки оптимізації обліку:

Недостатня автоматизація облікових процесів: Багато готелів, особливо малих та середніх, все ще використовують ручні методи обліку, що призводить до помилок, неефективного використання часу та ускладнює отримання оперативної інформації. Впровадження сучасних систем автоматизації обліку є нагальною потребою.

Недостатня кваліфікація облікового персоналу: Зміни в законодавстві та специфіка готельного бізнесу вимагають від облікових працівників постійного підвищення кваліфікації.

Відсутність інтеграції облікових даних з іншими системами управління: Інтеграція облікових даних з системами бронювання, управління персоналом, CRM-системами дозволить отримати більш повну та оперативну картину діяльності готелю.

Необхідність адаптації облікових політик до нових реалій: Готелі повинні переглядати свої облікові політики з урахуванням впливу воєнних дій, економічної нестабільності та змін у законодавстві.

Облік готельного господарства в нинішніх реаліях є складним та багатогранним процесом, який вимагає від керівництва готелів уважного

ставлення та готовності до змін. Ефективна організація обліку, впровадження сучасних технологій, підвищення кваліфікації персоналу та адаптація облікових політик до нових умов є ключовими факторами забезпечення фінансової стійкості, конкурентоздатності та подальшого розвитку готельного бізнесу в Україні.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 1 № 73.
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18.05.2021 № 269.
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 29.11.2017 № 975.
5. Матеріали науково-практичних конференцій з питань розвитку готельного бізнесу та обліку.

Дарья Каршляк, здобувач освіти

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Леся Рибаківа, науковий керівник

Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ»

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТОВАРІВ НА ТОРГОВЕЛЬНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Облікова політика є однією із складових організації бухгалтерського обліку на підприємстві. Організація обліку на торговельному підприємстві, зокрема облік руху товарів передбачає передусім розробку облікової політики, яка забезпечує ефективність ведення бухгалтерського обліку. Саме від правильної організації облікової політики залежить подальша діяльність підприємства.

На законодавчому рівні, Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» встановлено, що облікова політика-це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності [1]. Міжнародний стандарт

бухгалтерського обліку 8 «Облікова політика, зміни в облікових оцінках та помилки» облікова політика трактується як конкретні принципи, основи, домовленості, правила та практика, застосовані суб'єктом господарювання при складанні та поданні фінансової звітності.

Для того, щоб розроблена облікова політика була ефективною, процесу її затвердження має передбачати:

- аналіз досягнутого фінансового стану підприємства;
- формулювання його основних тактичних цілей;
- аналіз запланованих законодавчих змін;
- виявлення основних проблемних питань у бухгалтерському обліку, пов'язаних із неврегульованістю законодавства щодо надходження, розміщення та вибуття товарів [3].

Основні завдання облікової політики на підприємствах торгівлі у сфері обліку товарів включають:

- визначення відповідальних осіб за ведення обліку товарів;
- затвердження переліку посадових осіб, відповідальних за отримання та видачу товарів;
- затвердження робочого плану рахунків ведення обліку руху товарів;
- організація аналітичного обліку руху товарів;
- розробку та затвердження графіку документообігу;
- розробку методики обліку руху товарів;
- формування складу постійно діючої інвентаризаційної комісії та встановлення строків інвентаризації.

При формуванні облікової політики підприємства необхідно врахувати ряд факторів, а саме:

- вид діяльності підприємства;
- форму власності та організаційно-правову форму;
- економічну ситуацію на ринку;
- рівень матеріально-технічного забезпечення;
- кваліфікацію персоналу та його чисельність;
- перспективні цілі підприємства;
- вимоги податкового законодавства;
- фінансовий стан підприємства.

На торговельному підприємстві, одним із ключових елементів облікової політики є визначення методу оцінки товарів при їх вибутті. Відповідно до НП(С)БО 9 «Запаси» [4] та Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів [5] для оцінки вибуття товарів застосовують такі методи: ідентифікована собівартість відповідної одиниці запасів, середньозважена собівартість, собівартість перших за часом надходження (ФІФО), нормативні витрати, ціна

продажу. У торговельній діяльності практичне застосування мають три з них: метод середньозваженої собівартості, ФІФО та метод ціни продажу.

На підприємствах роздрібно́ї торгівлі однією з найважливіших складових облікової політики є вартісна оцінка товарів. Такі підприємства можуть обирати між оцінкою за цінами продажу (з використанням субрахунку 285 «Торгова націнка») або за вартістю придбання (без використання субрахунку 285). Підприємства оптової торгівлі здійснюють облік товарів на рахунку 28 «Товари» лише за оцінкою за вартістю придбання.

На думку А.А. Михалків [6], елементи облікової політики щодо операцій з товарами доцільно розглядати крізь призму цілей внутрішньогосподарського (управлінського) обліку. Розробка облікової політики підприємств оптової торгівлі з урахуванням вимог управлінського обліку дозволяє формувати інформаційні потоки в системі бухгалтерського обліку відповідно до потреб управлінського персоналу.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікова політика, зміни в облікових оцінках та помилки» URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
3. Дроздова О.Г. Особливості організації бухгалтерського обліку руху товарів». Міжнародний збірник наукових праць «Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу». 2013. Вип. 2 (26). С.56-64.
4. Національне положення(стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» від N 246 від 20.10.99р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>.
5. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів. Наказ МФУ від 10.01.2007р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07#Text>
6. Михалків А.А. Особливості формування облікової політики операцій з товарами/ А.А. Михалків, О.В. Садрітдінова. Міжнародний науковий журнал «Граль науки» № 2-3 (Квітень, 2021). С.69-71.

Назарій Кедюлич, здобувач освіти
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»

Світлана Голубка, науковий керівник
Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-
економічний фаховий коледж ДТЕУ»

ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ ЦІНОУТВОРЕННЯ В УМОВАХ ДЕФІЦИТУ РЕСУРСІВ

Війна в Україні стала каталізатором глибоких змін в економіці країни. Зокрема, одним із ключових викликів стала необхідність адаптації системи ціноутворення до умов тотального дефіциту ресурсів, порушення ланцюгів постачання та інфляційного тиску. Ціноутворення перестас бути лише елементом бухгалтерського розрахунку, воно перетворюється на динамічний інструмент стратегічного управління підприємствами [1]. Зміни, що відбуваються, впливають не лише на виробників і постачальників, а й на споживачів, державні органи, систему оподаткування, бюджетне планування.

У воєнний час значна частина підприємств втратила доступ до традиційних джерел сировини, постачання стало нерегулярним, а витрати на транспортування зросли у декілька разів. Це змусило бізнес оперативно адаптувати підходи до формування вартості товарів і послуг [4]. Замість фіксованого ціноутворення, яке ґрунтується на собівартості, дедалі частіше застосовується динамічна модель, що враховує зміни на ринку в реальному часі.

Особливої уваги заслуговує територіальний фактор. У регіонах, що межують з зонами бойових дій або були тимчасово окупованими, спостерігається підвищення цін на базові товари через логістичні труднощі, руйнування складів і транспортної інфраструктури. Це створює регіональні перекося в ціноутворенні, що ускладнює роботу підприємств з національним охопленням.

Уряд України намагається втрутитися у процес ціноутворення з метою захисту споживачів. Так, запроваджено граничні ціни на певні категорії товарів, наприклад: хліб, пальне, лікарські засоби [3]. Проте, надмірне регулювання може мати зворотний ефект, зниження маржинальності бізнесу та скорочення виробництва.

Цифровізація відіграє ключову роль у новій системі ціноутворення. ERP-системи, такі як SAP, 1C, BAS, дозволяють оперативно аналізувати зміну витрат, рівня попиту, конкурентного середовища і формувати ціну в автоматичному

режимі. Інструменти Business Intelligence допомагають керівникам візуалізувати тренди і приймати обґрунтовані рішення.

Крім того, хмарні сервіси та електронний документообіг (наприклад, М.Е.Дос, Paperless) скорочують час реакції бізнесу на зміни [5]. Усі ці інструменти виводять ціноутворення за межі традиційного бухгалтерського розрахунку і роблять його частиною стратегічного управління.

Таким чином, система ціноутворення в умовах воєнного стану зазнала глибокої трансформації. Вона стала більш гнучкою, цифровою, стратегічно орієнтованою. Бізнес вимушений адаптуватися до нової економічної реальності, де постійна зміна факторів вимагає швидкого реагування [2]. Цифрові технології, дерегуляція облікових процедур, зміна підходів до формування цін, усе це є елементами нової моделі, яка має потенціал залишитися й після завершення воєнного періоду.

У довгостроковій перспективі саме цифровізація та адаптивність до зовнішніх викликів можуть стати основою сталого економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності українського бізнесу.

Список використаних джерел

1. Бланк І. А. Управління ціноутворенням / І. А. Бланк. — К.: Ніка-Центр, 2021. — 368 с.
2. Долішній М. І., Міщенко В. І. Ринок і ціни: навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2022. — 270 с.
3. Постанова КМУ від 12.01.2023 №18 «Про державне регулювання цін у період воєнного стану».
4. Іванова О. Ціноутворення в умовах воєнного стану: нові виклики і рішення // Економічний простір. — 2023. — №6. — С. 45–51.
5. Пархоменко Н. (ред.) Фінансові аспекти адаптації підприємств у кризовий період. — Харків: ХНЕУ, 2023. — 198 с.

Крістіна Корнієнко, здобувач освіти
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Леся Рибаківа, науковий керівник

Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ»

ВІЙСЬКОВИЙ ЗБІР ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВИКЛИКИ, ЕФЕКТИВНІСТЬ, ПЕРСПЕКТИВИ

У сучасних умовах повномасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України питання мобілізації фінансових ресурсів для потреб національної оборони набуло особливої актуальності. Одним із ключових джерел наповнення державного бюджету з метою фінансування Збройних Сил України є військовий збір. Його роль значно зросла в умовах воєнного стану, оскільки забезпечення армії, а також фінансова стабільність держави, безпосередньо залежать від ефективної податкової політики.

Військовий збір - це обов'язковий податок, який сплачується фізичними особами-резидентами України, нерезидентами (які отримують доходи з джерел в Україні), а також податковими агентами. Військовий збір в Україні було запроваджено відповідно до Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів» №1621-VII від 31 липня 2014 року. Первісно його було встановлено як тимчасовий захід - до 1 січня 2015 року, з метою фінансування Збройних Сил України у відповідь на збройну агресію Російської Федерації [1,2].

Однак через продовження воєнних дій і зростаючу потребу в бюджетних ресурсах, термін дії військового збору було подовжено Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» №71-VIII від 28 грудня 2014 року. Крім того, з 1 січня 2015 року було значно розширено об'єкт оподаткування: військовий збір почали утримувати з ширшого переліку доходів фізичних осіб, зокрема з пасивних доходів (оренди, дивідендів, вигравів тощо), а не лише із заробітної плати. Ці законодавчі зміни були зумовлені необхідністю забезпечення обороноздатності держави, а також відновленням інфраструктури уражених війною регіонів, насамперед на сході країни.

До грудня 2024 року ставка збору становила 1,5% від оподатковуваних доходів. Однак із 1 грудня 2024 року вона була підвищена до 5%, що зумовлено необхідністю значного збільшення фінансування сектору оборони та безпеки [3].

Очікується, що нова ставка дозволить щомісячно залучати до бюджету додаткові 10–15 млрд грн.

Попри задеклароване цільове призначення, надходження від військового збору не акумулюються на окремих бюджетних рахунках, а зараховуються до загального фонду державного бюджету. Це ускладнює контроль за фактичним спрямуванням коштів на армію та створює ризики зниження довіри громадян до цього інструменту. Тому в суспільстві дедалі активніше порушується питання прозорості використання коштів військового збору.

Багато експертів вважають, що підвищення ставки військового збору має супроводжуватись підвищеним рівнем публічності та підзвітності. Це включає створення незалежного механізму громадського контролю, щоквартальну звітність про витрати на оборону, а також законодавче врегулювання цільового використання цих надходжень.

Не менш важливою є проблема соціальної справедливості. Наразі ставка збору є однаковою для всіх фізичних осіб, що не враховує рівень доходів та платоспроможність платників. Це особливо обтяжливо для малозабезпечених громадян. У зв'язку з цим доцільно розглянути запровадження прогресивної шкали оподаткування або звільнення від сплати збору окремих соціально вразливих категорій (пенсіонерів, студентів, учасників бойових дій тощо).

Аналіз міжнародного досвіду свідчить, що у періоди воєнних або надзвичайних ситуацій уряди інших країн також запроваджували спеціальні податки чи збори. Однак у таких випадках чітко визначаються строки їх дії, прозорі цілі та механізми використання надходжень. Україна могла б адаптувати ці практики для підвищення довіри до своєї податкової системи.

Отже, військовий збір залишається одним із ключових інструментів фінансової підтримки національної безпеки, проте його подальше функціонування має супроводжуватись ефективною комунікацією з громадянами, підвищенням прозорості та соціальної справедливості.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів: Закон України від 31.07.2014 р. № 1621-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-18#Text>.
2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи: Закон України від 28.12.2014 р. № 71-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/71-19#Text>.
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у період дії

воєнного стану: Закон України від 10.10.2024 р. № 4015-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4015-20#Text>

Каріна Король, здобувач освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Марія Лалакулич, науковий керівник

Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ»

ДЕРЖАВНА КАЗНАЧЕЙСЬКА СЛУЖБА УКРАЇНИ: ФІНАНСОВИЙ ФУНДАМЕНТ ДЕРЖАВНОЇ СТІЙКОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Воєнний стан створює надзвичайні виклики для всіх органів державного управління, зокрема для органів Державної казначейської служби України (ДКСУ). Умови війни вимагають особливого підходу до управління державними фінансами, а казначейське обслуговування стає критично важливим елементом забезпечення стабільного функціонування держави та виконання нею соціальних, оборонних і гуманітарних зобов'язань. ДКСУ в цих умовах відіграє ключову роль. Її діяльність під час війни стала прикладом оперативності, гнучкості, адаптивності та стійкості державної фінансової системи.

Казначейське обслуговування - це система заходів, пов'язаних з виконанням державного та місцевих бюджетів, управлінням бюджетними коштами, контролем за їх цільовим використанням.

У мирний час ДКСУ виконує функції обліку надходжень і видатків, касового виконання бюджету, ведення державного реєстру розпорядників бюджетних коштів тощо.

Основні завдання ДКСУ:

- забезпечення казначейського обслуговування державного та місцевих бюджетів на основі ведення єдиного казначейського рахунка, що передбачає: розрахунково-касове обслуговування розпорядників і одержувачів бюджетних коштів; контроль за здійсненням бюджетних повноважень при зарахуванні надходжень, прийнятті зобов'язань та проведенні платежів за цими зобов'язаннями; в межах своїх повноважень контроль за дотриманням учасниками бюджетного процесу бюджетного законодавства;
- ведення бухгалтерського обліку і складення звітності про виконання державного та місцевих бюджетів;
- управління наявними фінансовими ресурсами, що ним обліковуються;

- визначення механізму казначейського обслуговування державного та місцевих бюджетів, установлення єдиних правил бухгалтерського обліку і звітності про виконання державного та місцевих бюджетів, кошторисів розпорядників бюджетних коштів, визначення порядку і строків подання звітів про виконання кошторисів державних цільових фондів [1,2].

Під час воєнного стану казначейське обслуговування зазнало змін в таких ключових аспектах [3]:

1. Пріоритетність видатків: З початку війни суттєво змінилася структура державного бюджету. Уряд перерозподілив ресурси, щоб першочергово забезпечити фінансування сектору безпеки й оборони, соціальної сфери, медичних установ та гуманітарної підтримки населення. ДКСУ, як орган, що здійснює касове виконання бюджету, отримала завдання – забезпечити першочерговість платежів за захищеними статтями видатків. Це включає своєчасну виплату зарплат військовим, пенсій, соціальних допомог, оплату за медичні послуги та інші життєво важливі витрати.

2. Централізація фінансового управління: З метою запобігання нецільовому використанню коштів посилюється контроль за бюджетними операціями, особливо на місцевому рівні.

- Оперативність: У зв'язку з потребою швидкого реагування на надзвичайні ситуації, Державна казначейська служба впроваджує низку заходів щодо спрощення процедури обслуговування, зберігаючи водночас належний рівень фінансового контролю. Зокрема: скорочено перелік обов'язкових документів для здійснення платежів; дозволено подачу частини звітності в електронній формі або з відтермінуванням; запроваджено прискорену процедуру обробки заявок на фінансування; в окремих випадках допускається попереднє фінансування за рішенням уряду.

- Використання цифрових технологій: Віддалене управління фінансами, електронний документообіг та ІТ-рішення дозволяють забезпечити безперервність роботи навіть в умовах бойових дій. Через постійні ризики для працівників та бюджетних установ, особливо у прифронтових регіонах, особлива увага приділяється цифровим каналам обслуговування. Такі системи, як: «Казначейство-Інтернет», «Є-казна», «Клієнт Казначейства - Казначейство» дозволили перевести більшість операцій у дистанційний формат. Це забезпечило безперервність обслуговування, навіть коли фізичний доступ до приміщень казначейств був неможливий через бойові дії або окупацію.

В цілому напрямки казначейського обслуговування в умовах війни набрали нового виду:

1. Безперебійне фінансування критично важливих видатків
2. Спрощені процедури фінансового контролю

3. Підтримка роботи місцевих бюджетів
4. Цифровізація та онлайн-сервіси
5. Контроль за цільовим використанням коштів
6. Фінансова підтримка міжнародних програм
7. Реагування на надзвичайні ситуації

Казначейське обслуговування у період воєнного стану стає не просто розпорядником фінансів, а опорою функціонування всієї держави.

Казначейське обслуговування в умовах воєнного стану перетворюється з технічного інструмента розподілу коштів на ключовий елемент державного управління у кризових умовах. Ефективність роботи ДКСУ прямо впливає на обороноздатність країни, стабільність функціонування державних інституцій, соціальний захист населення та економічну стійкість.

У цей складний період Державна казначейська служба довела свою критичну роль у забезпеченні фінансової безпеки країни. Її здатність до швидкого реагування, високий професіоналізм працівників, цифрова трансформація та ефективна взаємодія з міжнародними партнерами стали запорукою фінансової стабільності України. Казначейство залишається надійним інструментом управління державними ресурсами навіть у найскладніші часи війни.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>]
2. Положення про Державну казначейську службу України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-%D0%BF#Text>]
3. Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану (Порядок 590) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2021-%D0%BF#Text>]

Данило Космеда, здобувач освіти
спеціальність 181 «Харчові технології»
Наталія Тимофєєва, науковий керівник
Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-
економічний фаховий коледж ДТЕУ»

ОБЛІК І ЗВІТНІСТЬ У ЗАКЛАДАХ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО ЧАСУ

Військовий час в Україні спричинив глибокі трансформації в усіх сферах економіки, вплинув також на ресторанне господарство. Підприємства цієї галузі зіткнулися зі значним скороченням клієнтської бази, руйнуванням інфраструктури, перебоями в постачанні, кадровими проблемами та необхідністю адаптації до нових реалій, таких як комендантська година та повітряні тривоги. В цих складних умовах організація обліку та своєчасне формування достовірної звітності набувають особливого значення для забезпечення фінансової стійкості, прийняття обґрунтованих управлінських рішень та планування подальшої діяльності. Метою даної тези-доповіді є дослідження особливостей ведення обліку та складання звітності в закладах ресторанного господарства в умовах військового часу, виявлення ключових аспектів, на які необхідно звернути увагу для забезпечення його ефективності.

1. Вплив військового часу на систему обліку та звітності закладів ресторанного господарства:

- **Зниження споживчого попиту та зміна структури клієнтів:** Масова міграція населення, зниження доходів та загальна нестабільність призводять до зменшення кількості відвідувачів та зміни їхніх переваг. Облік має відображати ці зміни для коригування асортименту та маркетингових стратегій.

- **Проблеми з первинною документацією:** В умовах бойових дій можлива втрата або пошкодження первинних документів, що ускладнює ведення обліку та підтвердження господарських операцій.

- **Ускладнення обліку запасів:** Перебої в постачанні, зростання цін, необхідність швидкої заміни продуктів зумовлюють особливу увагу до обліку наявності, руху та списання запасів.

- **Кадрові проблеми та їх вплив на облік праці:** Мобілізація працівників, їх виїзд, зміна графіків роботи потребують відповідного відображення в обліку оплати праці та інших виплат, враховуючи зміни у штатному розписі.

- **Ризики, пов'язані з пошкодженням або втратою активів:** Бойові дії можуть призвести до пошкодження приміщень, обладнання, меблів, що потребує обліку втрат та витрат на відновлення.

- **Необхідність адаптації до змін у законодавстві:** Воєнний стан може супроводжуватися прийняттям нових нормативно-правових актів, що регулюють облік та звітність.

2. Ключові аспекти обліку в закладах ресторанного господарства в умовах військового часу:

- **Точний облік за наявністю запасів та контроль за їх рухом:** В умовах нестабільного постачання та зростання цін необхідно забезпечити оперативний та достовірний облік надходження, зберігання та використання продуктів харчування, напоїв та інших товарно-матеріальних цінностей. Важливим є проведення інвентаризацій та своєчасне виявлення нестач.

- **Детальне облікування доходів та витрат:** Облік доходів має відображати зміни в структурі продажів (обслуговування в залі, доставка, самовивіз), а облік витрат повинен бути спрямований на їх оптимізацію та контроль собівартості продукції, а також враховувати можливі знижки та пільги для окремих категорій клієнтів.

- **Облік витрат на оплату праці з урахуванням змін у штатному розписі та виплат мобілізованим працівникам:** Важливо вести облік фактично відпрацьованого часу, нарахувань та утримань, а також передбачати облік виплат відповідно до законодавства.

- **Облік втрат та пошкоджень активів:** У разі пошкодження або знищення майна необхідно документально фіксувати ці факти, проводити оцінку збитків та відображати їх в обліку відповідно до встановлених норм.

- **Забезпечення збереження первинної документації та облікових даних:** В умовах ризику втрати документів слід вжити заходів щодо їх резервного копіювання та зберігання в безпечному місці, можливо, з використанням хмарних технологій.

- **Оперативне реагування на зміни в законодавстві:** Воєнний стан може супроводжуватися змінами в податковому та іншому законодавстві, що потребує своєчасного внесення змін до облікових процедур.

3. Формування звітності закладами ресторанного господарства в умовах військового часу:

- **Оперативність та актуальність звітності:** В умовах швидких змін важливо забезпечити формування оперативної та актуальної звітності для прийняття своєчасних управлінських рішень.

- **Адаптація форм звітності до специфіки діяльності:** Може виникнути необхідність у розширенні аналітичних розрізів у звітності для відображення впливу воєнних факторів на фінансові результати.

▪ **Подання звітності до контролюючих органів:** Необхідно враховувати можливі зміни у термінах та порядку подання звітності, встановлені законодавством на період воєнного стану.

▪ **Розкриття інформації про вплив воєнних дій у фінансовій звітності:** У примітках до фінансової звітності доцільно відображати інформацію про основні ризики та невизначеності, пов'язані з воєнними діями, та їх вплив на фінансовий стан та результати діяльності підприємства.

▪ **Використання цифрових інструментів для формування та подання звітності:** Програмні комплекси для автоматизації обліку часто мають функціонал для формування стандартних звітів та їх експорту в необхідні формати для подання до контролюючих органів.

Облік у ресторанному господарстві в умовах військового часу стикається з низкою специфічних викликів, пов'язаних зі зниженням попиту, порушенням постачання, кадровими проблемами та ризиками для майна. Ключовими аспектами є посилення контролю за запасами, детальне облікування доходів та витрат, облік кадрових змін та втрат активів, забезпечення збереження облікової інформації та своєчасне формування актуальної звітності. Впровадження цифрових технологій може значно полегшити ведення обліку, підвищити його оперативність та забезпечити інформаційну підтримку для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, що є критично важливим для виживання та подальшого відновлення підприємств ресторанного господарства в умовах воєнного та післявоєнного періоду.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».
2. Податковий кодекс України.
3. Національні стандарти бухгалтерського обліку (НСБО) 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», НСБО 9 «Запаси», НСБО 15 «Дохід», НСБО 16 «Витрати» та інші.
4. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів.
5. Галузеві нормативні документи, що регулюють діяльність закладів ресторанного господарства (за наявності).
6. Листи та роз'яснення Державної податкової служби України та Міністерства фінансів України щодо особливостей обліку та звітності в умовах воєнного стану.
7. Статті та публікації в фахових виданнях з питань обліку в ресторанному бізнесі та обліку в умовах кризових ситуацій.

8. Аналітичні матеріали та дослідження щодо впливу воєнних дій на сферу громадського харчування та економіку України в цілому.

9. Інтернет-ресурси та форуми для бухгалтерів та працівників ресторанного бізнесу, що висвітлюють актуальні питання обліку в умовах воєнного стану.

10. Практичний досвід ведення обліку та складання звітності закладами ресторанного господарства в умовах військового часу (на основі публікацій та відкритих джерел).

Валерія Льопко, здобувач освіти

Спеціальність 181 «Харчові технології»

Леся Каганець-Гаврилко, науковий керівник

Відокремлений структурний підрозділ « Ужгородський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ»

ТРАНСФОРМАЦІЇ ЗАКЛАДІВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА В УМОВАХ КРИЗИ: ЕКОНОМІЧНІ, УПРАВЛІНСЬКІ ТА СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ

Сфера ресторанного господарства є важливою складовою економіки та культури будь-якої країни. Вона не лише забезпечує населення харчуванням, але й сприяє розвитку туризму, культурного обміну та соціальної інтеграції. Однак, у періоди економічних, соціальних чи політичних криз, заклади ресторанного господарства стикаються з численними викликами, що вимагають швидкої адаптації та трансформації. Ця теза аналізує основні аспекти трансформацій закладів ресторанного господарства в умовах кризи, зокрема економічні, управлінські та соціально-культурні.

Кризи, такі як економічні спади, пандемії чи військові конфлікти, значно впливають на фінансову стабільність закладів ресторанного господарства. Зниження попиту, обмеження на проведення масових заходів та зростання витрат призводять до скорочення прибутків та збільшення фінансових ризиків. Для подолання цих труднощів підприємства змушені впроваджувати антикризові стратегії, такі як оптимізація витрат, диверсифікація послуг та пошук нових джерел доходу. Наприклад, у період пандемії COVID-19 багато закладів перейшли на доставку їжі та впровадили онлайн-бронювання, що дозволило зберегти клієнтську базу та зменшити фінансові втрати [1].

В умовах кризи важливою стратегією є інвестування в інновації та технології, що дозволяють знизити витрати та підвищити ефективність роботи. Впровадження цифрових технологій, таких як мобільні додатки для замовлення їжі, системи управління запасами та автоматизація процесів обслуговування, сприяє зменшенню людського фактору та підвищенню швидкості обслуговування. Цифровізація також дозволяє зібрати та аналізувати дані про споживачів, що допомагає в розробці персоналізованих пропозицій та маркетингових кампаній [2].

Управлінські структури закладів ресторанного господарства повинні бути гнучкими та адаптивними до змінюваних умов. Це включає швидке реагування на зміни в попиті, адаптацію до нових регуляцій та впровадження нових бізнес-моделей. Наприклад, під час кризи управлінці повинні швидко приймати рішення щодо змін у меню, ціноутворенні, графіку роботи та організації праці, щоб забезпечити конкурентоспроможність підприємства [3].

У періоди кризи важливою є роль лідерства та командної роботи. Керівники повинні демонструвати високі лідерські якості, такі як здатність до прийняття рішень у стресових ситуаціях, комунікабельність та емоційна стійкість. Також необхідно сприяти розвитку командної роботи, що включає підтримку співробітників, мотивацію та забезпечення навчання для підвищення кваліфікації. Це дозволяє зберегти моральний дух колективу та забезпечити високий рівень обслуговування клієнтів навіть у складних умовах [5].

Заклади ресторанного господарства відіграють важливу роль у збереженні та популяризації національної кухні та культури. У періоди кризи важливо зберігати культурну ідентичність, пропонуючи традиційні страви та організовуючи культурні заходи, що сприяють збереженню національних традицій. Це не лише підтримує культурну спадщину, але й приваблює туристів та місцевих жителів, сприяючи відновленню економічної активності [4].

У періоди кризи заклади ресторанного господарства можуть виступати як соціально відповідальні підприємства, надаючи підтримку місцевим громадам. Це може включати організацію благодійних заходів, надання безкоштовних обідів для малозабезпечених верств населення або підтримку місцевих виробників. Такі ініціативи сприяють зміцненню зв'язків між підприємством та громадою, підвищують репутацію закладу та сприяють соціальній стабільності [5]. Екологічна трансформація також посилилась. Заклади впроваджують роздільне збирання сміття, скорочення харчових відходів, багаторазові пакування, заміну пластику на біоальтернативи. Ресторани декларують «нульовий слід» (zero waste), використовують залишки для компосту або благодійних проєктів. Екотренд — це не лише про етику, але й про економіку: клієнти все частіше обирають відповідальні бренди.

Окремої уваги заслуговує інтернаціональний досвід, зокрема кейси Ізраїлю, Польщі, Сінгапуру. У цих країнах заклади харчування в періоди конфліктів чи катаклізмів фокусуються на мобільних форматах, підтримці соціальних категорій, державному сприянні, освітніх програмах для персоналу. Українські ресторани поступово переймають ці практики. Наприклад, заклади мережі «Veterano Group» поєднують ресторанний бізнес із підтримкою військових, адаптацією ветеранів, працевлаштуванням учасників бойових дій.

Ресторанна галузь в умовах війни і кризи трансформується не лише функціонально, а і концептуально. Її основні трансформації охоплюють:

- економічну адаптацію: оптимізація витрат, нові бізнес-моделі, підтримка локального виробника;
- управлінську модернізацію: гнучкі структури, мультифункціональність персоналу;
- цифрову революцію: автоматизація, аналітика, AI, CRM, нові комунікації;
- соціальну відповідальність: підтримка військових, благодійність, адаптація вразливих груп;
- екологічну стійкість: біоупаковка, zero waste, локальні продукти;
- культурну місію: збереження традицій, гастротуризм, національна ідентичність.

Таким чином, ресторанне господарство України демонструє здатність не лише до адаптації, а й до активного впливу на економічне, соціальне й культурне відновлення країни. Цей досвід може бути використаний як основа для державної політики підтримки HoReCa у післявоєнний період.

Список використаних джерел

1. Карпенко О. В. Інноваційна діяльність у сфері ресторанного бізнесу // Економічна синергія. – 2022. – №2.
2. Слободян Н. І. Управлінські інновації в ресторанах // Ресторанно-готельний бізнес. – 2023. – №1.
3. Шевчук Л. М. Людський капітал у період кризи: сучасні виклики // Управлінські практики. – 2022. – №4.
4. Рибак М. О. Соціальна відповідальність підприємств ресторанного бізнесу // Економічний журнал. – 2021. – №4.
5. Шевчук Л. М. Соціально-культурні трансформації в ресторанному бізнесі // Economy and Society. – 2022. – №35.

Кіра Манзулич, здобувач освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Марія Лалакулич, науковий керівник

Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ»

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ДЕБІТОРСЬКОЇ І КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ

В сучасних умовах усі суб'єкти господарювання функціонують у складному економічному середовищі. Повномасштабне військове вторгнення росії в Україну призвело до глибокої економічної кризи, зокрема – до кризи неплатежів.

Ця криза проявляється у несвоєчасному здійсненні розрахунків між суб'єктами господарювання за отримані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи та надані послуги. Наслідком цього є зростання дебіторської та кредиторської заборгованостей.

Кредиторська заборгованість надає підприємству можливість тимчасово користуватися позиковими коштами, тоді як дебіторська спричиняє вилучення оборотного капіталу. Обидва види заборгованості мають як спільні, так і відмінні риси.

Спільним для них є те, що вони виникають через розрив у часі між здійсненням господарської операції та її оплатою, а також використовують основну функцію грошей - засіб платежу. Відмінності полягають у механізмах функціонування: після сплати за товар покупець погашає свою кредиторську заборгованість, у той час як дебіторська залишається до моменту надходження коштів на рахунок постачальника. Отже, відмінність полягає у тривалості існування кожного виду заборгованості.

Ці форми заборгованості негативно впливають як на ліквідність, так і на платоспроможність підприємства, що в кінцевому підсумку може призвести до його банкрутства. Саме тому виникає потреба у створенні ефективної системи управління дебіторською та кредиторською заборгованістю. Необхідним кроком для цього є чітке визначення сутності зазначених понять та причин їх виникнення, що сприятиме ефективному контролю за їх розмірами та строками погашення.

У процесі розрахунків підприємства з іншими юридичними та фізичними особами виникають зобов'язання. В однієї сторони виникає борг, що підлягає відшкодуванню, в іншій - зобов'язання, яке необхідно погасити. У

бухгалтерському обліку в одного з контрагентів формується дебіторська, а в іншого - кредиторська заборгованість.

Проаналізувавши наукові джерела, слід зазначити, що на сьогодні немає єдиного підходу до трактування сутності понять «дебіторська заборгованість» та «кредиторська заборгованість».

Бухгалтерський облік дебіторської та кредиторської заборгованості в Україні регулюється такими нормативними документами: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»; НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»; НП(С)БО 11 «Зобов'язання»; НП(С)БО 13 «Фінансові інструменти»; Податковий кодекс України.

Разом із тим, в обліку дебіторської та кредиторської заборгованості існують певні проблеми, зокрема: складність класифікації заборгованостей; проблеми оцінки дебіторської заборгованості; неузгодженість у відображенні дебіторської та кредиторської заборгованостей; недосконалість механізму створення резерву сумнівних боргів.

Для обліку дебіторської заборгованості використовуються рахунки:

- класу I «Необоротні активи» - рахунок 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи»;
- класу III «Кошти, розрахунки та інші активи» - рахунки 34 «Короткострокові векселі одержані», 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками», 37 «Розрахунки з різними дебіторами».

Облік кредиторської заборгованості (поточних зобов'язань) здійснюється на рахунках класу VI Плану рахунків: 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68 відповідно до економічної сутності зобов'язань.

Багато науковців досліджують можливості вдосконалення обліку заборгованостей. Ми підтримуємо запропоновані заходи, зокрема:

- застосування методу нарахування резерву сумнівних боргів за строками непогашення;
- запровадження знижок за дострокову оплату;
- створення резерву сумнівних боргів за результатами інвентаризації;
- формування резерву в розрізі боржників;
- розширення кола контрагентів з метою зниження ризику неплатежів;
- посилення контролю за простроченою дебіторською заборгованістю;
- внесення змін до НП(С)БО 10 щодо чіткого розмежування поточної та довгострокової заборгованості;
- моніторинг фінансового стану потенційних дебіторів;
- використання міжнародних стандартів для оцінки дебіторської заборгованості;

- контроль співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю для збереження фінансової стабільності;
- введення додаткових аналітичних рахунків до субрахунку 631;
- проведення аудиту заборгованостей з метою виявлення відхилень та розробки заходів для їх регулювання [1,2,3,4].

Отже, впровадження зазначених заходів сприятиме підвищенню якості обліку, управління та контролю дебіторської та кредиторської заборгованості, зниженню фінансових ризиків, покращенню платоспроможності та фінансової стабільності підприємства.

Список використаних джерел

1. П'ятигорець Г. Шляхи удосконалення обліку дебіторської заборгованості/ Г.С. П'ятигорець, К.В. Ніколайчук // Збірник наукових праць ДНУЗТ імені академіка В. Лазаряна «Проблеми економіки транспорту». - 2017. - вип. 13.
2. Москалюк Г. О. Облік та контроль дебіторської заборгованості: існуючі проблеми та шляхи їх вирішення / Г. О. Москалюк // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». - 2012. - № 721 - С. 173-178.
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку10 «Дебіторська заборгованість». Наказ Мінфіна України від 8 жовтня 1999р.№ 237 (зі змінами та доповненнями).
4. Олійник О.С. Облік дебіторської заборгованості: актуальні аспекти/ О.С. Олійник. Облік дебіторської заборгованості: актуальні аспекти. С.147-150. Збірник тез I Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції (м. Київ, 16-17 вересня 2021 року) -371 с. «Міжнародні тенденції формування професійної компетентності фахівців з обліку і оподаткування».

Марина Маріна, здобувач освіти

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Леся Рибаківа, науковий керівник

Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ»

АДАПТАЦІЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ЗМІНИ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВІДНОВЛЕННЯ

Податкова система є однією з ключових складових економічної інфраструктури будь-якої держави. Вона забезпечує функціонування бюджетної

системи, регулює економічні відносини між державою, підприємствами та громадянами, а також сприяє сталому розвитку національної економіки.

Складовими елементами податкової системи України відповідно до Податкового кодексу є обов'язкові платежі, які поділяються на загальнодержавні та місцеві податки і збори.

До загальнодержавних податків і зборів належать: податок на прибуток підприємств; податок на доходи фізичних осіб; податок на додану вартість (ПДВ); акцизний податок; екологічний податок; рентна плата; мито.

До місцевих податків і зборів відносять: податок на майно; єдиний податок; збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір.

Податкова система України функціонує на основі принципів, визначених Податковим кодексом [1], серед яких:

- загальність оподаткування - обов'язок кожного платити податки відповідно до законодавства;
- рівність усіх платників перед законом - недопущення податкової дискримінації;
- невідворотність відповідальності - за порушення норм податкового законодавства;
- презумпція правомірності рішень платника податків у разі неоднозначного трактування норм;
- фінансова достатність - податки повинні забезпечувати потреби бюджету;
- соціальна справедливість - врахування платоспроможності платника;
- економічність оподаткування - доходи від податків мають перевищувати витрати на їх адміністрування;
- нейтральність оподаткування - податки не повинні впливати на конкуренцію;
- стабільність - зміни до податкових норм не можуть вноситися пізніше ніж за 6 місяців до початку нового бюджетного періоду;
- зручність та рівномірність сплати;
- єдиний підхід до встановлення податків і зборів - визначення всіх їхніх елементів на законодавчому рівні.

24 лютого 2022 року, з початком повномасштабного вторгнення росії, в Україні було запроваджено воєнний стан. Держава опинилася в критичних умовах: скорочення надходжень до бюджету співпало з різким зростанням видатків на оборону, гуманітарну допомогу та підтримку внутрішньо переміщених осіб. Частина підприємств змушена була призупинити діяльність, інші працюють в надзвичайно складних умовах. Також спостерігається падіння експорту, імпорту, ВВП і зростання індексу споживчих цін.

У зв'язку з цим, Президент України доручив Уряду переглянути податкову політику з метою її спрощення, стимулювання економіки та формування моделі післявоєнного відновлення.

У березні-квітні 2022 року до Податкового кодексу було внесено значні зміни [2-6]:

- ФОПи 1-2 групи отримали право не сплачувати єдиний податок.
- Граничний дохід для 3-ї групи платників єдиного податку збільшено до 10 млрд грн, скасовано обмеження щодо кількості працівників.
- Ставка єдиного податку для 3-ї групи знижена до 2% від обсягу доходу без ПДВ.
- Податкові перевірки не розпочинаються (крім окремих камеральних перевірок).
- Екологічний податок та земельний податок тимчасово не нараховуються та не сплачуються.
- Ставка ПДВ на пальне знижена до 7%.
- Акцизний податок на пальне тимчасово скасовано.
- Платники 3-ї групи звільнені від сплати та звітності з ПДВ за внутрішні операції.
- ЄСВ за мобілізованих працівників дозволено не сплачувати.
- Податкові порушення не тягнуть за собою відповідальності, якщо будуть усунені протягом 6 місяців після скасування воєнного стану.

З 1 липня 2022 року скасовано пільги на імпорт: ПДВ та мито повернено, а також відновлено акциз на пальне, хоч і в зниженому розмірі. Знижена ставка ПДВ залишилася чинною.

На тлі падіння бюджетних надходжень протягом трьох років, у кінці 2024 року було прийнято нові зміни до податкового законодавства, які, на нашу думку, сприятимуть збільшенню доходів до бюджету у 2025 році та в майбутньому, забезпечуючи фінансову стійкість держави в умовах тривалої кризи.

Внесені зміни до Податкового кодексу України в умовах воєнного стану стали важливим кроком для підтримки бізнесу та економіки в умовах війни. Зменшення податкового навантаження на підприємства, звільнення від деяких податків та спрощення процедур адміністрування допомогли бізнесу вижити в надзвичайних умовах, зберегти робочі місця та стабілізувати економічну ситуацію.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.

2.Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану : Закон України від 03 березня 2022 року № 2118- IX. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-20#Text>.

3.Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо норм на період дії воєнного стану : Закон України від 14 березня 2022 року № 2120-IX. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>.

4.Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період воєнного стану: Закон України від 22 березня 2022 року № 2142-IX. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2142-20#Text>.

5.Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо адміністрування окремих податків у період воєнного, надзвичайного стану: Закон України від 01 квітня 2022 року № 2173- IX. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2173-20#Text>.

6. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо звільнення від сплати екологічного податку, плати за землю та податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, за знищене чи пошкоджене нерухоме майно: Закон України від 11.04.2023 р. № 3050-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3050-20#Text>.

Анастасія Микитинець, здобувач освіти
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»

Валерія Смочко, науковий керівник
Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-
економічний фаховий коледж ДТЕУ»

НЕПРИБУТКОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ: РОЛЬ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Неприбуткові організації є важливою складовою громадянського суспільства, оскільки вони реалізують соціально значущі ініціативи, сприяють демократичним перетворенням і забезпечують участь громадян у вирішенні актуальних суспільних проблем. На відміну від бізнес-структур, їхня діяльність спрямована не на отримання прибутку, а на задоволення публічних інтересів у таких сферах, як освіта, охорона здоров'я, екологія, культура, молодіжна політика тощо.

Неприбуткові організації поділяються на декілька основних груп: державні установи (зокрема органи державної влади України, органи місцевого самоврядування, бюджетні установи або організації), фонди, громадські об'єднання та релігійні організації (приміром, благодійні фонди, пенсійні фонди та кредитні спілки, релігійні громади, творчі спілки та політичні партії), а також об'єднання юридичних осіб (спілки, асоціації, житлово-будівельні кооперативи) (Рисунок 1).

Рис.1. Види неприбуткових організацій (побудовано за даними [1])

За даними Державної податкової служби України, станом на 2024 рік у Реєстрі неприбуткових установ і організацій зареєстровано понад 82 тисячі суб'єктів, з яких значну частину становлять громадські об'єднання. [1]

Соціальний напрям є одним із ключових у діяльності неприбуткових організацій, оскільки спрямований на підтримку вразливих верств населення, розв'язання соціальних проблем та зміцнення соціальної згуртованості. У межах цього напрямку організації працюють з такими групами, як малозабезпечені родини, люди з інвалідністю, внутрішньо переміщені особи, пенсіонери, діти-сироти, ветерани, а також особи, які перебувають у складних життєвих обставинах. [2]

Серед основних форм діяльності у соціальній сфері — надання гуманітарної допомоги, соціальний супровід, організація психологічної підтримки, розвиток навичок самостійного життя, створення центрів денного перебування, шелтерів, соціальних кафе тощо. За оцінками міжнародних партнерів, понад 60% українських НПО у 2023–2024 роках були залучені до соціальних проєктів, пов'язаних із подоланням наслідків війни, кризової міграції та поглиблення бідності (звіт «GURT Resource Centre» [3]).

З початком повномасштабної війни в Україні кількість активних організацій, що спеціалізуються на соціальних ініціативах, значно зросла. Багато нових спільнот утворилися на волонтерських засадах, намагаючись відповісти на нові виклики: допомогти внутрішньо переміщеним особам, підтримати сім'ї військових, забезпечити базові потреби для людей, які втратили дім або роботу. Одночасно тривала робота організацій, які вже мали досвід соціальної діяльності — вони адаптували свої програми, розширювали аудиторію, залучали нові ресурси. [2; 4]

Одним із ключових напрямів є гуманітарна допомога. Вона включає забезпечення продуктами харчування, одягом, засобами гігієни, а також пошук тимчасового житла для тих, хто опинився у складній ситуації. Окремої уваги заслуговують програми психологічної підтримки, які мають вирішальне значення для відновлення психоемоційного стану людей, що пережили травматичні події. [5]

Освітні ініціативи також стали важливою частиною роботи неприбуткового сектору. Це не лише підтримка дітей, які мають труднощі з доступом до якісної освіти, а й навчання дорослих — зокрема цифровій грамотності, мовам, правам людини, фінансовій та правовій обізнаності. Багато організацій працюють у сфері інклюзії, роблячи соціальні послуги доступними для осіб з інвалідністю, просуваючи рівноправність та боротьбу з дискримінацією. [4]

Незважаючи на помітні досягнення, НПО в Україні стикаються з низкою викликів. Фінансування залишається основною проблемою: багато організацій повністю залежать від донорських коштів, міжнародних грантів або добровільних внесків громадян. Внутрішня культура благодійності та меценатства ще тільки формується, що створює додаткові труднощі для довготривалих проєктів.

Ще однією перепорою є бюрократія. Звітність, податкові обмеження, складність у доступі до державних програм та реєстраційні процедури ускладнюють стабільну роботу громадських ініціатив. До цього додається проблема кадрового виснаження: працівники та волонтери НПО нерідко стикаються з емоційним вигоранням, високим рівнем стресу, а в окремих випадках з небезпекою для життя під час роботи у прифронтових регіонах. [2; 5]

Попри всі труднощі, внесок НПО у розвиток суспільства є неоціненним. Вони формують культуру громадської солідарності, стимулюють волонтерство, створюють простори взаємодії та підтримки. Їхня діяльність не лише заповнює прогалини в державних послугах, але й сприяє довгостроковим змінам: підвищенню правової свідомості, боротьбі зі стереотипами, розширенню доступу до освіти і медицини.

Успішними прикладами можна назвати діяльність багатьох організацій, які реалізують комплексні програми підтримки. Деякі з них забезпечують не тільки гуманітарну допомогу, але й надають правову консультацію, психологічну підтримку, допомагають з працевлаштуванням або доступом до освіти. Інші реалізують національні кампанії з просвітницькими матеріалами, розробляють інструменти адвокації, або ж стають посередниками у взаємодії між громадами і владою. [6]

Для подальшого розвитку сектору необхідно створити стабільні умови співпраці між державою, громадянським суспільством та бізнесом. Потрібне спрощення адміністративних процедур, підтримка внутрішнього фінансування, системна підготовка кадрів та створення відкритих майданчиків для обміну досвідом. Особливу увагу варто приділити розвитку локальних ініціатив — особливо у віддалених громадах, де доступ до соціальних послуг суттєво обмежений. [5]

Таким чином, неприбуткові організації в Україні є не лише інструментами подолання викликів, а й основою для побудови стійкого, згуртованого та соціально відповідального суспільства. Їх підтримка має стати не короткостроковим антикризовим заходом, а елементом довготривалої стратегії розвитку держави.

Список використаних джерел :

1. Державна податкова служба України: Реєстр неприбуткових установ та організацій. URL: <https://cabinet.tax.gov.ua/registers/non-profit/1000>
2. EU4CIVIL SOCIETY: Європейський простір. «Барометр ОГС. Орієнтир для сприятливого середовища та розширення можливостей. Україна 2024». URL: <https://euprostir.org.ua/resources/19335613>
3. GURT Resource Centre : Your Gate Into Ukrainian Civil Society. URL: <https://global.gurt.org.ua/news-2>
4. UCIPR: Український незалежний центр політичних досліджень. Civil Society Organization Sustainability Index for Ukraine. URL: <http://www.ucipr.org.ua/en/about-us/projects/civil-society-organisations-sustainability-index-for-ukraine-2023-2024>
5. UNDP Ukraine: Програма розвитку ООН. Підтримка розвитку громадянського суспільства в Україні. URL: <https://www.undp.org/ukraine>
6. CARITAS UKRAINE: Карітас Україна. URL: <https://caritas.ua>

Крістіна Мисів, здобувач освіти
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»

Світлана Голубка, науковий керівник

Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-
економічний фаховий коледж ДТЕУ»

ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ В ШВЕЙНОМУ АТЕЛЬЄ

Облік є основою для правильного управління будь-яким бізнесом, у тому числі швейним ательє. У сучасних умовах постійних змін у законодавстві, цифровізації економіки та зростання конкуренції правильна організація облікових процесів є критично важливою для стабільної роботи ательє. Підприємцям важливо не тільки дотримуватись вимог податкового законодавства, а й оперативно володіти інформацією про доходи, витрати та фінансові результати діяльності. Саме тому питання фінансового обліку стає одним із ключових факторів успіху у веденні ательє, особливо для тих, хто прагне розширювати свою справу, залучати нових клієнтів та підвищувати рентабельність бізнесу.

Облік в ательє включає систематизацію і контроль за всіма операціями, пов'язаними з надходженням і витрачанням коштів. Найважливішими елементами обліку є фіксація доходів від наданих послуг, оформлення первинних документів, ведення обліку витрат на матеріали, оренду приміщення, оплату праці та інші господарські потреби. Ведення обліку дозволяє власнику ательє оцінювати ефективність діяльності, планувати витрати, розраховувати реальну собівартість виготовленої продукції та формувати конкурентоспроможні ціни на послуги.

На практиці ведення фінансового обліку в ательє залежить від обраної системи оподаткування. Якщо ательє працює в форматі фізичної особи-підприємця на єдиному податку, перша група підходить для майстрів, які працюють самостійно з фізичними особами без найманих працівників. У такому випадку облік ведеться у спрощеній формі: достатньо реєструвати суми отриманого доходу за день або місяць. Книга обліку доходів може бути паперовою або електронною. Сплата податку здійснюється фіксованою сумою незалежно від рівня фактичних доходів.

Якщо ж ательє працює у форматі другої групи єдиного податку, облік ускладнюється: необхідно не тільки реєструвати доходи, але й враховувати надходження від юридичних осіб, оформляти договори, формувати акти виконаних робіт або накладні у разі продажу готової продукції. Також при прийомі оплати картою чи готівкою в приміщенні необхідно використовувати

ПРРО або касовий апарат, вести щоденні Z-звіти, підбивати підсумки кожного місяця на основі банківських виписок і касових документів. Особливу увагу потрібно приділяти правильній обробці витрат: закупівля тканин, фурнітури, оренда майстерні, витрати на інструменти повинні бути підтверджені відповідними документами для можливості їх обліку в податковій звітності.

Одним із важливих елементів сучасного обліку в ательє є організація безготівкових платежів. Використання терміналів для прийому карткових оплат значно спрощує облік, оскільки всі надходження фіксуються автоматично на банківському рахунку підприємця. Це не тільки полегшує формування фінансової звітності, але й знижує ризики помилок при заповненні декларацій. Однак навіть при безготівкових розрахунках ательє має зберігати підтверджуючі документи про оплату послуг: виписки з рахунків, чеки з терміналів, квитанції онлайн-платежів.

Успішне ведення фінансового обліку в ательє також передбачає своєчасне складання та подання звітності. ФОП на спрощеній системі щорічно подає декларацію з єдиного податку та, за потреби, звіти щодо виплат працівникам чи іншим підприємцям. Невчасне або неправильне подання звітності може призвести до накладення штрафів або втрати статусу платника єдиного податку.

Окрему увагу варто приділяти контролю за граничним розміром доходу, який встановлений для першої чи другої групи єдиного податку. Перевищення цього ліміту зобов'язує підприємця перейти на іншу систему оподаткування, що спричиняє ускладнення облікових процедур і підвищення податкового навантаження.

Облік в ательє вимагає уважності, системності та організованості. Використання сучасних цифрових сервісів для ведення обліку значно полегшує цей процес. Багато підприємців уже в 2025 році активно впроваджують мобільні додатки для обліку доходів і витрат, автоматичного формування звітності та нагадування про строки сплати податків. Такий підхід дозволяє власникам ательє зосередитися на розвитку бізнесу, покращенні якості послуг і роботі з клієнтами, залишаючи рутинні бухгалтерські задачі на розсуд автоматизованих систем.

Окремо слід зазначити відмінності у веденні фінансового обліку в ательє у 2023 та 2025 роках. У 2023 році облік в ательє здебільшого базувався на ручному веденні записів у книгах обліку доходів або в Excel-таблицях, використанні ПРРО лише при проведенні готівкових розрахунків і самостійному складанні податкової звітності. Підприємці часто збирали виписки, чеки й квитанції вручну, а податкові декларації заповнювали на основі особистих записів, що вимагало багато часу та призводило до ризику помилок.

У 2025 році завдяки активній цифровізації процеси стали значно простішими. Багато ательє перейшли на електронний облік доходів,

використання онлайн-ПРРО, автоматичне формування звітності через електронний кабінет платника податків. Безготівкові розрахунки стали основним видом оплати, що дозволило багатьом ФОП уникати використання касових апаратів у разі прийняття коштів виключно на рахунок через банк. Зросла роль інтеграції банківських сервісів із податковими сервісами, що зробило облік прозорішим і доступнішим. Відповідно, підприємці витрачають менше часу на адміністративні процедури, знижуючи ризики фінансових помилок і штрафів.

Таким чином, ведення фінансового обліку в ательє є невід'ємною складовою успішного підприємницького процесу. Правильна організація обліку не лише дозволяє уникнути проблем із контролюючими органами, а й допомагає керувати фінансовими ресурсами, підвищувати ефективність роботи і забезпечувати стабільний розвиток швейного бізнесу в умовах сучасної економіки.

Список використаних джерел:

1. <https://sewtech.com.ua/uk/svoj-biznes-ksvij-biznes-jak-vidkriti-atelj-z-nuljaak-otkryt-atelje-s-nulja/>
2. https://shop.as-service.com.ua/specialized_software/atelier
3. https://ususoft.com.ua/uk/uchet_atele.php
4. <https://remonline.ua/blog/financial-reports-for-business/>

Сніжана Перебзяк,
Головний бухгалтер ГК ПП«Дружба»

ЕВОЛЮЦІЯ ПОГЛЯДІВ НА УПРАВЛІННЯ БУХГАЛТЕРСЬКИМ ОБЛІКОМ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Еволюція поглядів на управління зовнішньоекономічною діяльністю (ЗЕД) в бухгалтерському обліку відображає зміни в економічному середовищі, законодавстві та технологіях. Спочатку управління ЗЕД зосереджувалося на простих облікових процедурах, які забезпечували базову звітність про зовнішньоекономічні операції.

З розвитком глобалізації та інтеграції ринків акцент змістився на більш складних аспектах, таких як управління ризиками, валютні коливання та митні процедури. Сучасні підходи до управління ЗЕД в бухгалтерському обліку використання інформаційних технологій для автоматизації процесів, аналізу даних та забезпечення прозорості.

Сьогодні важливо не лише вести облік, а й стратегічно планувати зовнішньоекономічну діяльність, враховуючи міжнародні стандарти фінансової

звітності та вимоги регуляторів. Це дозволяє підприємствам ефективно адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі та прийняти обґрунтовані рішення.

Зовнішньоекономічна діяльність регулюється системою законодавчих актів, які охоплюють митні, валютні, податкові, контрактні, господарські та фінансові аспекти. Основний закон, що визначає принципи ЗЕД, види суб'єктів, форми міжнародного співробітництва є Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» в якому подано таке визначення даного поняття: «Зовнішньоекономічна діяльність – це діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, основана на взаємовідносинах як на території України, так і за її межами». Іншими словами, ЗЕД можна визначити як сукупність виробничо-господарських, організаційно-економічних і оперативно комерційних функцій підприємства, пов'язаних з його виходом на зовнішній ринок та участю в зовнішньоекономічних операціях [1, 2].

Отже, зовнішньоекономічна діяльність охоплює всі форми економічної діяльності між країнами, і правильне управління цими відносинами є критично важливим для успіху на міжнародній арені. В умовах глобалізації та інтеграції національних економік, правильне управління бухгалтерським обліком ЗЕД набуває особливого значення.

Еволюція управління ЗЕД в бухгалтерському обліку подано в табл. 1.

Алгоритм управління бухгалтерського обліку ЗЕД-операцій включає наступні складові:

1. Підготовка (аналіз ринку, підписання зовнішньоекономічного договору).
2. Документальне оформлення (контракт – інвойс -митне декларування).
3. Облік операцій (облік ПДВ, мит, транспортні витрати).
4. Валютне регулювання (ведення валютного обліку, курсові різниці).
5. Звітність і контроль (податкова звітність,)
6. Управлінська аналітика (звітність по країнах, партнерах, прогнозування валютних коливань).

Таблиця 1. Еволюція управління ЗЕД в бухгалтерському обліку

№ п/п	Етап	Характеристика	Підхід до управління
1.	Адміністративний (до 90-х)	Централізований контроль, валютні обмеження	Звітність за директивами, мінімальна автономія
2.	Реформаторський (90-2000)	Дерегуляція, становлення національних стандартів	Реактивне управління, ручний облік

3.	Інтеграційний (2000-2010)	Гармонізація з МСФЗ, розвиток ІТ	Процесний облік, фінансова аналітика
4.	Стратегічний (з 2010-х)	ERP-системи, управлінський облік	Аналітичне управління ЗЕД, контроль ризиків

Таким чином, управління бухгалтерським обліком зовнішньоекономічною діяльністю адаптовується до нових умов та інноваційних підходів, що відповідають сучасним викликам глобалізації і динамічних змін сьогодення.

Список використаних джерел

1. Сухарева К.В., Бікулов Д.Т., Маркова С.В., Головань О.О., Олійник О.М., Маказан Є.В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Менеджмент» освітньо-професійної програми «Менеджмент організацій і адміністрування». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2025. 115 с.

2. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/959-12>.

Тетяна Понджоля, здобувач освіти

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»,

Леся Рибаківа, науковий керівник

Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ»

ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ПДВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Введення воєнного стану в Україні внаслідок російської агресії призвело до суттєвих змін у податковому законодавстві, зокрема в адмініструванні податку на додану вартість (ПДВ). Ці зміни були спрямовані на підтримку бізнесу в умовах кризи, забезпечення стабільних надходжень до бюджету та адаптацію податкової системи до викликів воєнного часу.

1. Законодавчі зміни в адмініструванні ПДВ:

- Із початком повномасштабного вторгнення було ухвалено Закон України № 2120-IX від 15.03.2022 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану», що запровадив ключові зміни в оподаткуванні [3];

- Змінено порядок реєстрації податкових накладних і розрахунків коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних (ЄРПН) з урахуванням нових безпекових та економічних викликів [6];

- Запроваджено спрощену процедуру реєстрації нових платників ПДВ та перереєстрації тих, хто змінив місцезнаходження через бойові дії [4];

2. Особливості сплати ПДВ під час воєнного стану:

- Запроваджено добровільну сплату ПДВ для суб'єктів, що використовують спрощену систему оподаткування (єдиний податок за ставкою 2%) з річним оборотом до 10 млн грн.;

- Встановлено перехідний період для підприємств, які змушені були релокуватися із зони бойових дій, у частині виконання податкових зобов'язань із ПДВ [7];

- Відтерміновано граничні строки подання податкової звітності з ПДВ для платників, які через об'єктивні обставини не можуть виконувати свої зобов'язання;

- Запроваджено механізм призупинення перебігу строків для платників, які перебувають на територіях, де ведуться активні бойові дії.

3. Нові підходи до бюджетного відшкодування ПДВ:

- Призупинено автоматичне бюджетне відшкодування ПДВ на початку війни з подальшим його відновленням за новими правилами.

- Запроваджено пріоритетність відшкодування для підприємств критичної інфраструктури та тих, що забезпечують обороноздатність держави [5];

- Установлено додаткові критерії перевірки для підтвердження заявок на бюджетне відшкодування ПДВ з метою запобігання зловживанням у кризовий період;

- Передбачено механізми відновлення податкового кредиту для підприємств, які втратили первинні документи внаслідок бойових дій.

4. Пільгове оподаткування ПДВ для підтримки бізнесу та населення:

- Запроваджено нульову ставку ПДВ для операцій з ввезення на митну територію України та постачання на митній території України: товарів оборонного призначення, пального, товарів критичного імпорту (за визначеним переліком);

- Розширено перелік товарів та послуг, звільнених від оподаткування, серед яких: гуманітарну допомогу, товари для потреб забезпечення оборони, операції з безоплатної передачі майна Збройним Силам України;

- Установлено пільгову ставку ПДВ для певних категорій товарів першої необхідності та соціально значущих послуг.

5. Проблеми адміністрування ПДВ в умовах воєнного стану:

- Ускладнено контроль за формуванням податкового кредиту через неможливість проведення перевірок на окупованих територіях та в зонах бойових дій;

- Зросли ризики фіктивного підприємництва та ухилення від сплати ПДВ через ослаблення податкового контролю [3];

- Виникли технічні збої в роботі електронного кабінету платника податків і системи електронного адміністрування ПДВ через кібератаки та пошкодження інфраструктури;

- Обмежено можливості податкових органів щодо аналізу діяльності платників через відсутність доступу до окремих територій і баз даних.

6. Перспективи розвитку системи ПДВ після війни:

- Планується поступовий перехід від кризового адміністрування до нової моделі, що враховуватиме уроки воєнного часу та найкращі міжнародні практики [8];

- Очікується подальша цифровізація процесів адміністрування та вдосконалення системи електронного адміністрування для підвищення її стійкості [1];

- Розробляються адаптивні механізми оподаткування для підприємств, що функціонують у різних безпекових умовах.

- Планується впровадження інструментів автоматичного моніторингу та аналізу ризиків для запобігання схемам ухилення від сплати ПДВ.

Податок на додану вартість в умовах воєнного стану зазнав глибоких трансформацій, спрямованих на забезпечення фіскальної функції держави при одночасній підтримці бізнесу та населення. Запроваджені зміни мають як тимчасовий характер, так і системний характер, що впливатиме на подальший розвиток податкової системи України. Ефективне адміністрування ПДВ залишається одним із ключових чинників економічної стабільності та фінансової безпеки держави. Гнучкі механізми оподаткування, посилений контроль за цільовим використанням податкових пільг та подальша цифровізація податкових процедур сприятимуть підвищенню стійкості податкової системи до кризових явищ воєнного часу.

Список використаних джерел

1. Аналітичні матеріали Міністерства фінансів України щодо виконання бюджету в умовах воєнного стану. URL: <https://mof.gov.ua/>

2. Дорошенко Н.О., Романюк М.В. Трансформація податкової системи України в умовах воєнного стану. Економіка та держава. 2023. № 2. С. 68-74.

3. Закон України № 2120-IX від 15.03.2022 "Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану" <https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatkovye-zakonodavstvo/zakoni-ukraini/77303.html>

4. Інформаційні матеріали Державної податкової служби України щодо особливостей оподаткування в умовах воєнного стану. URL: <https://tax.gov.ua/>

5. Мельник В.М., Кошук Т.В. Податкові інструменти підтримки бізнесу в умовах воєнного стану. Фінанси України. 2022. № 7. С. 45-61.

6. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI зі змінами та доповненнями. https://zakononline.com.ua/documents/show/321525___548269

7. Постанова Кабінету Міністрів України «Про особливості застосування норм законодавства з питань державної митної справи та оподаткування в умовах воєнного стану» (2022 р.)

8. Соколовська А.М. ПДВ у системі податкових надходжень в умовах воєнного стану: виклики та перспективи. Економіка України. 2023. № 5. С. 37-52.

Любов Пукас, здобувач освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Мар'яна Омелько, науковий керівник
Відокремлений структурний підрозділ «Могилів-Подільський
технологіко-економічний фаховий коледж Вінницького НАУ»

ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК КРОК ДО УСПІШНОГО РЕЗУЛЬТАТУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Організація бухгалтерського обліку, звітності та її удосконалення на підприємстві починається саме з розробки його облікової політики, яка передбачає вибір комплексу методичних прийомів, способів та процедур організації та ведення бухгалтерського обліку. Без організованого обліку неможлива діяльність суб'єктів господарювання, оскільки це суперечить чинному законодавству України. Зокрема розділу III Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». У практичному розумінні організація бухгалтерського обліку – це комплекс заходів власника підприємства, або уповноваженого ним органу, направлених на забезпечення реєстрації фактів господарського життя та узагальнення їх з метою отримання необхідної інформації для складання звітності та прийняття управлінських рішень. Вся організація обліку господарюючого суб'єкта носить відображення у обліковій політиці. Фахівці, що розробляють облікову політику повинні обрати найкращий спосіб ведення обліку, враховувати всі аспекти діяльності підприємства та розуміти важливість кожного сформованого пункту наказу про облікову політику підприємства. Звичайно ж, облікова політика потребує індивідуального підходу для кожного підприємства і залежить від багатьох

факторів: виду економічної діяльності, форми власності, розмірів підприємства, способу отримання економічних вигод та інших чинників. Згідно з визначенням, облікова політика підприємства базується на основних принципах обліку.

З метою підвищення фахового рівня під час здійснення викладацької діяльності постійно здійснюється співпраця з працівниками бухгалтерії базових підприємств по спеціальності 071 «Облік і оподаткування». Тому в навчальному процесі при підготовці фахівців бухгалтерського обліку використовуються реальні та віртуальні матеріали даних підприємств. Удосконалити рівень своїх практичних навичок студенти мають можливість при проходженні навчальних та виробничої практик у навчальній бухгалтерії коледжу та відділах бухгалтерії конкретного підприємства. В процесі підготовки фахівців значна увага приділяється також організації обліку зернопереробних та інших промислових підприємств.

Документальне оформлення облікової політики підприємств галузі хлібопродуктів здійснюється у вигляді Наказу про облікову політику, який після його затвердження набуває статусу юридичного документу. Формуючи облікову політику підприємство обирає, тільки один спосіб ведення бухгалтерського обліку з кількох, передбачених відповідними нормативними документами. Якщо чинними положеннями не регламентується порядок ведення обліку стосовно якогось конкретного об'єкта, то підприємство самостійно встановлює його.

Систематичне вивчення та опрацювання матеріалів базових підприємств, що розкривають особливості облікової політики, видно, що їх керівництво вдало розробляє політику ведення бухгалтерського обліку; головні бухгалтери професійно, грамотно підходять до вибору форм, методів і процедур обліку, що впливають окремо на ефективність роботи апарату бухгалтерії та підприємства загалом. Одним із прикладів розгляду облікової політики під час практичного навчання є Практичний тренінг, який відбувся 1 жовтня 2024 року з метою формування професійної мотивації здобувачів освіти до успішної фахової діяльності та впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку здобувачів фахової передвищої освіти. Заняття з дисципліни «Навчальна практика з фінансового обліку» для студентів 3 курсу спеціальності 071 «Облік і оподаткування» проведено на базі філії ТОВ МХП «Агрокряж» Вендичанський елеватор», де студенти не лише вивчали особливості організації фінансово-господарської діяльності, технологічні процеси, відвідали вагову та лабораторію з перевірки якості зернової продукції, а й вивчали питання організації обліку на підприємстві, розподіл посадових обов'язків, а також документування операцій з надходження зерна для зберігання, безпосереднє їх використання при визначенні вартості наданих послуг з урахування тарифів підприємства та відображення на рахунках обліку. До тренінгу залучено фахівців

базового підприємства. Проведення практичного заняття в умовах елеватора є реальною можливістю для студентів покращити рівень засвоєння теоретичного навчального матеріалу, сформувати практичні вміння та навички задля досягнення успіху у професійному житті. Основною ціллю заняття є формування фахових компетентностей з опанування навичок організації та ведення фінансового обліку операцій з хлібопродуктами.

Отже, можна впевнено стверджувати, що облікова політика є базовим елементом для діяльності підприємства, її формування займає багато зусиль та уваги, адже від чіткості її побудови залежить функціонування підприємства на ринку, зокрема в такий нелегкий для країни час.

Список використаних джерел

1. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене Міністерством фінансів України від 07.02.2013 року № 73 (із змінами і доповненнями).
2. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом МФУ від 30.11.1999 р. № 291 (із змінами і доповненнями).
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 28.05.1999 р. № 137 (зі змінами і доповненнями).
4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999р. № 996-XIV (із змінами і доповненнями).
5. Сук Л.К. Фінансовий облік: навч. посіб. – 3-тє вид., перобл. і доповн. – К.: Знання, 2016. – 663 с.

Олександра Райда, здобувач освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Ольга Зубака, науковий керівник
Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ»

ВАЛЮТНІ КОЛИВАННЯ І ЦІНОУТВОРЕННЯ: ЯК БІЗНЕС ПЕРЕЖИВАЄ ДЕВАЛЬВАЦІЮ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Перші сигнали повітряної тривоги, що пролунали по всій Україні вранці 24 лютого 2022 року, стали шоком не лише для населення, а й для національної економіки. У перші дні повномасштабного вторгнення громадяни масово

знімали готівку з банкоматів, скуповували продукти, заправляли повні баки автомобілів і виїжджали з міст. У медіа поширювалися песимістичні прогнози: долар по 100 гривень, дефіцит товарів, повернення до продуктових карток. Проте найгіршого сценарію вдалося уникнути завдяки оперативним діям Національного банку України та держави. Хоча, майже щодня курс долара на валютному ринку демонструє нові показники, що є не лише технічними цифрами на фінансових графіках, а й відображенням реального економічного стану країни. Валютна стабільність – або її відсутність – безпосередньо впливає на ціни, витрати підприємств, імпорту, експорту та загальний інвестиційний клімат. І, насамперед, на життя громадян і функціонування бізнесу.

У період воєнного часу девальвація гривні стала одним із ключових макроекономічних викликів. Бізнесу довелося терміново адаптуватися до реалій, викликаних нестабільністю гривні.

Серед ключових напрямів слід виділити наступні:

1. Експортно-імпортні операції. Знецінення гривні, з одного боку, зробило українські товари вигіднішими для закордонних покупців — адже вони стали конкурентними та дешевшими у валютному еквіваленті. Але з іншого боку, імпортувати стало складніше: купувати валюту для закупівель за кордоном важче через обмеження та нові правила. Тому бізнесу довелося швидко підлаштовуватись: шукати нових постачальників, змінювати логістику і враховувати всі валютні ризики [1].

2. Зростання собівартості продукції. Українські підприємства, навіть ті, які орієнтовані на внутрішній ринок, залежать від імпортової сировини, комплектуючих або технологій, які використовуються для виробництва. Підвищення курсу валюти, як правило, збільшує вартість кінцевої продукції.

3. Споживчий попит. Подорожчання або здешевлення валют також впливають на споживчий попит, оскільки змінюється купівельна спроможність населення. Наприклад, зростання курсу валюти зазвичай знижує попит на імпортні товари через їх високу вартість [4].

4. Гнучке ціноутворення. В умовах нестабільного валютного курсу підприємства змушені оперативно реагувати на коливання, адаптуючи ціни на товари та послуги.

5. Валютні ризики. У зв'язку з валютними коливаннями підприємства почали закладати ризики в ціни, що призвело до подорожчання товарів і послуг. Укладання довгострокових контрактів скоротилось, зросла частка передоплат і валютних умов у договорах.

6. Державна підтримка бізнесу. У відповідь на виклики війни уряд України впровадив низку антикризових заходів, щоб підтримати підприємців у критичних умовах. Було запроваджено податкові пільги, субсидії, добровільна

сплата ЄСВ, програми кредитування під 5-7-9%, а також механізми релокації підприємств із зони бойових дій [2].

7. Міжнародна підтримка бізнесу. Вагому роль відіграє міжнародна фінансова та технічна допомога. Європейський Союз, США, міжнародні фінансові організації, зокрема МВФ, Світовий банк, ЄБРР та USAID, надали Україні пакети підтримки, частина яких була спрямована безпосередньо або опосередковано на малий і середній бізнес. Завдяки цим ресурсам багато українських компаній змогли втриматися на плаву, зберегти робочі місця та навіть вийти на нові зовнішні ринки [3].

Загалом курс валют відіграє значущу роль в економічному житті країни, впливаючи на ціни товарів та послуг, міжнародну торгівлю, інвестиції, фінансовий сектор та багато інших аспектів. Розуміння впливу курсів валют на ціни дозволяє бізнесу адекватно реагувати на зміни в економічному середовищі, адаптуватися до умов та приймати обґрунтовані рішення для забезпечення стабільності та ефективності економіки.

Список використаних джерел

1. Девальвація в Україні: причини та наслідки. URL: <https://blog.portmone.com.ua/uk/news-uk/devalvatsiia>
2. Національний банк України. Валютне регулювання та курсова політика в період війни та після перемоги. [Електронний ресурс]. – Режим доступу https://bank.gov.ua/admin_uploads/article
3. Національний інститут стратегічних досліджень. Інструменти підтримки бізнесу у воєнний час. Вересень 2024 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/instrumenty-pidtrymky-biznesu-u-voyennyu-chas-veresen-2024-roku>
4. Як курс валют впливає на ціни? URL: <https://nadiya.zt.ua/yak-kurs-valyut-vplyvaye-na-tsiny/>

Павло Рибаків, здобувач освіти

Спеціальність 181 «Харчові технології»

Леся Каганець-Гаврилко, науковий керівник

Відокремлений структурний підрозділ « Ужгородський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ»

ПОРЯДОК ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ У ВИРОБНИЧИЙ ПРОЦЕС ЗАКЛАДУ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

Проблема інновації є актуальною і своєчасною як для рівня підприємства, та і для рівня економіки держави. Основними причинами вивчення та введення

інновацій у підприємствах ресторанного господарства є: посилення конкурентної боротьби та максимізувати прибуток; зростання попиту споживачів. Вивчення наукових новинок та їх впровадження у виробничий процес закладу ресторанного господарства з метою поліпшення результатів діяльності підприємства завжди забезпечує престиж та зацікавленість рестораном. Розглядаючи сучасні ресторанні технології, визначимо інноваційні, які орієнтовані на організацію всього виробничо-технологічного процесу та дозволяють виконувати трудомісткі операції найбільш раціонально та з більшою продуктивністю. На рівні підприємства інновації – зброя конкуренції, ведуть до:

- зниження собівартості;
- зниження цін;
- росту прибутку;
- притоку коштів;
- підвищення іміджу виробника нової продукції.

Для успішного інноваційного розвитку ресторанного підприємства, перш за все, потрібно відслідковувати зміни, що відбуваються на вітчизняних і світових ринках ресторанного бізнесу, звертаючи при цьому особливу увагу на основні тенденції розвитку науки і техніки. Для цього використовуються наступні методи:

- структурно-морфологічного аналізу - за допомогою якого можна виявити новітні розробки, для ресторанного бізнесу на основі яких формується інноваційна стратегія підприємства;

- визначення характеристик публікаційної активності – за допомогою якого, аналізуючи і відслідковуючи інформацію, можна визначити на якій стадії життєвого циклу знаходиться ресторанна інновація в різних країнах;

- патентів-аналогів – завдяки якому відстежуючи напрямки, в яких потужність патентів-аналогів зростає швидше, можна встановити розвиток виробничого потенціалу залежно від спрямованості інноваційної стратегії потужних ресторанних підприємств.

Інноваційними видами устаткування на сьогоднішній день є гелевий біохолодильник; «Кокон» для кухні майбутнього (готує «нові» попередньо розфасовані страви за допомогою нагрівання м'язових тканин), стефан гриль, Cookvas, упаковка-сигналізатор несвіжої їжі (використовується для упаковки продуктів в «захисній атмосфері», де мало кисню і багато інертних газів, що заважають жити цвілі, мікробам і подовжують термін придатності їжі, при пошкодженні упаковки концентрація кисню всередині неї збільшується і це призводить до зміни кольору, сигналізуючи про проблему); машини для приготування суші (компактна машина для масового виробництва суші, що вимагає одного оператора і замінює цілу бригаду кухарів, машини вміють робити

основні грудочки для нігірі суші, рисові коржі для макі суші, рисові кульки і т.д.; «Пушка» для птиці (в пушку заливається вино, пиво, соус, потім на неї насаджується птиця і запікається, просочуючись рідиною закипає і випаровується), а також аромодистильатори, хербофільтри, сублімаційні сушарки.

Перелік інноваційного устаткування постійно оновлюється, так в місті Києві на конгресі FONTEGRO UKRAINE 2021 представленні кампанією «Новий проект» апарати, технологічні можливості яких руйнує гастрономічні стереотипи і відкривають широкі перспективи в кулінарії.

Расоjet - інноваційний апарат гомогенізатор заморожених продуктів. Суть технології полягає в змішуванні глибоко заморожених продуктів до однорідної консистенції, що дозволяє одержати заморожений гомогенізований мус із сильно виражені природнім смаком продуктів.

Унікальний термоміксер Hotmixpro Creative з найширшим температурним діапазоном може готувати з температурою до 190°C і охолоджувати до - 24°C. Апарат поєднує в собі властивості такого устаткування як: куттер, міксер, професійна морозильниця, машину для темперування шоколаду і пастеризатор. Завдяки своїй універсальності і можливості працювати із твердою фракцією термоміксери знайшли широке застосування в авангардній кухні в провідних ресторанах світу.

Плита шокowego охолодження анти-гриль Decor-Freez має температуру поверхні - 25°C, завдяки чому соуси, крему або шоколад миттєво загущуються на ній. Анти-Гриль дає широкі можливості як для кондитерів, так і для шеф-кухарів.

Інновації, як результат інноваційної діяльності, з одного боку, повинні бути орієнтовані на повніше задоволення запитів споживачів, а з іншого – на отримання конкретного економічного ефекту.

Отже, розуміння суті інновацій і механізму інноваційної діяльності у сфері ресторанного господарства надають переваги як виробникам, так і споживачам. Це пояснюється тим, що між виробниками і споживачами існує тісний контакт: з одного боку, споживачі задовольняють у закладах ресторанного господарства свою фізіологічну потребу у харчуванні, а з іншого - обсяги виробництва та успіх закладів ресторанного господарства на ринку залежить від вподобань споживачів частоти та величини їх потоку до нього. При постійній зміні зовнішнього і внутрішнього середовища основною ціллю ресторану є вміння оперативно перебудовуватися, переходити у відповідність з новими вимогами. І в цьому моменті, допомагає своєчасне впровадження в практику нових технологій. Тому, знання та використання даного аспекту сучасними рестораторами дає їм в руки сильний інструмент для підвищення ефективності свого бізнесу, а значить – конкурентну перевагу. Застосування підприємствами

ресторанного господарства, прогресивних форм і методів обслуговування, проведення модернізації інтер'єру закладів, використання високотехнологічного обладнання тощо – приваблюють споживачів, а також загострюють конкуренцію в галузі, яка, в свою чергу, змушує підприємців постійно знаходитися в пошуку нових інноваційних переваг.

Список використаної літератури

1. П'ятницька Г.Т., П'ятницька Н.О. Інноваційні ресторани технології: основи теорії: Навч. посіб. для вищ. навч. закл. / П'ятницька Г.Т., П'ятницька Н.О. – К. Кондор-Видавництво, 2013. – 250 с. (с. 51).
2. Гастрономічні тренди – 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://prohotelia.com.ua/2014/01/food-trends-2014>.

Наталія Селебинка, здобувач освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Марія Лалакулич, науковий керівник
Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ»

ПОДАТОК НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІСКАЛЬНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ТА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Податок на прибуток є одним із найважливіших прямих податків і відіграє важливу роль у формуванні доходної частини державного бюджету України. Він належить до загальнодержавних податків і сплачується юридичними особами - суб'єктами господарювання незалежно від форми власності. Розмір податку безпосередньо залежить від величини об'єкта оподаткування - прибутку підприємства, що забезпечує його тісний зв'язок з результатами фінансово-господарської діяльності.

Цей податок має широку соціальну підтримку внаслідок того, що дає можливість державі коректувати розподіл прибутків, виходячи з критерію справедливості. У підприємства оподатковується не первинний капітал, а його приріст, тобто прибуток, що не перешкоджає подальшому розвитку бізнесу та не підриває основи соціального добробуту [1].

Податок на прибуток - це той податок, який використовується в структурній економічній політиці, а також може застосовуватися для підтримки стабілізаційної політики, оскільки він є ефективним засобом автоматичної стабілізації у кейнсіанському значенні, тобто його можна розглядати як активний

інструмент макроекономічної політики, що є однією із його важливих позитивних ознак [2].

Завдяки механізмам податку на прибуток держава може здійснювати регуляторний вплив на:

- вибір правової форми організації діяльності;
- напрями розподілу прибутку (накопичення чи споживання);
- вибір джерел фінансування інвестицій (самофінансування, залучені та позичкові кошти);
- розподіл матеріальних та трудових ресурсів між окремими галузями економіки;
- розподіл та перерозподіл валового внутрішнього продукту;
- темпи економічного зростання на макрорівні [3].

Податок на прибуток виконує дві основні функції - фіскальну та регулюючу. Фіскальна функція полягає в забезпеченні регулярних і стабільних надходжень до бюджету для фінансування державних витрат. Регулююча функція проявляється через систему податкових пільг, преференцій та інших інструментів податкового механізму, що стимулюють економічну активність у пріоритетних секторах економіки.

В Україні діє пропорційна система оподаткування прибутку підприємств, що передбачає єдину ставку податку, незалежно від обсягу бази оподаткування.

Така система ґрунтується на принципах:

- рівного податкового навантаження для всіх платників;
- справедливого розподілу податкових зобов'язань;
- обов'язковості сплати податку усіма суб'єктами господарювання [4].

Отже, податок на прибуток підприємств виступає не лише джерелом наповнення бюджету, а й потужним багатофункціональним економічним інструментом, який відіграє важливу роль у забезпеченні сталого розвитку національної економіки. Він впливає на процес економічного відтворення, створює умови для розвитку підприємств, сприяє структурним перетворенням в економіці та забезпечує реалізацію основних функцій держави.

Список використаних джерел

1. Податкова система: Навчальний посібник / [Волохова І. С., Дубовик О. Ю., Слатвінська М. О. та ін.]; за заг. ред. І. С. Волохової, О. Ю. Дубовик. – Харків: Видавництво «Діса плюс», 2019. - 402 с

2. Суходоля М.В. Роль податку на прибуток у стимулюванні розвитку підприємництва в Україні [Електронний ресурс] / М.В. Суходоля // «Вісник . Наука і практика» - 2015. – URL: <http://конференция.com.ua/pages/view/631>.

3.Проскура К. Напрямки підвищення ефективності та посилення регулюючої функції прибуткового оподаткування [Електронний ресурс] / К. Проскура // Економічний аналіз. - 2013. - Т. 12(2). - С. 306-310. - URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/escan-2013-12%282%29-62>

4.Засадний Б.А. Сучасний стан системи оподаткування прибутку підприємства України/ Б.А.Засадний, І. Ю. Кононогова. Інфраструктура ринку. Випуск 52. 2021. С.186-189.

Адріана Стратулат, здобувач освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Вікторія Доскалюк, науковий керівник
Сторожинецький лісовий фаховий коледж

ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

В умовах воєнного стану сфера підприємництва в Україні опинилася в критичній ситуації через зниження обсягів виробництва, проблеми з логістикою та ланцюжками постачання, фінансову нестабільність, збільшення чисельності ризикових ситуацій тощо. Стратегічний розвиток підприємств в умовах воєнного стану створює неабиякі виклики через обмеження, що стосуються пересування, комунікації та ресурсів.

У сучасних умовах для підприємства надзвичайно важливим є вміння правильно керувати фінансами, визначати раціональну структуру капіталу за складом і джерелами утворення та забезпечувати оптимальне співвідношення між власними та позиковими коштами.

Важливим є усвідомлення сутності таких понять як ділова активність, ліквідність, платоспроможність, рентабельність підприємства, його фінансова стійкість [1].

Основними елементами економічної діяльності підприємства, що дозволяють найкраще визначити його фінансовий стан є: прибутковість роботи; оптимальність розподілу прибутку; наявність власних фінансових ресурсів не нижче мінімально необхідного рівня для організації виробничого процесу і процесу реалізації продукції; раціональне розміщення основних і оборотних засобів, ліквідність поточних активів [2].

Фінансовий стан підприємства - це показник, який допомагає оцінити, наскільки компанія здатна виконувати свої зобов'язання та ефективно працювати. У період війни, коли ситуація на ринку і економіка зазнають швидкісних змін, правильна оцінка фінансового стану підприємства займає

чільне місце. Її результати дають змогу бізнесу приймати правильні рішення та зберігати стійкість.

Перевірити фінансовий стан можна за допомогою таких показників:

- Ліквідність - здатність швидко перетворювати активи (наприклад, товар або майно) на гроші, щоб оплатити поточні рахунки.
- Платоспроможність - можливість підприємства погашати свої довгострокові борги.
- Рентабельність - наскільки вигідно працює підприємство і чи приносить воно прибуток.

Війна створила значну кількість труднощів для бізнесу. А саме:

1. Порушення ланцюгів постачання. Оскільки внаслідок воєнних дій було знищено чимало транспортних шляхів, це стало причиною збою системи постачання товарів та матеріалів і, як наслідок, ускладнило процеси виробництва.

2. Зниження продажів. Через нестабільність економіки та відчуття невизначеності люди та компанії скорочують обсяги купівлю продукції.

3. Пошкодження майна. Якщо підприємство знаходиться в зоні бойових дій, його приміщення або обладнання пошкоджені або знищені.

4. Зростання витрат. Вартість сировини, пального та інших ресурсів стрімко зростає, підвищуючи тим самим витрати підприємства.

5. Валютні проблеми: При падінні курсу національної валюти, підприємства можуть витрачати кошти, працюючи з іноземними партнерами або маючи борги, що обчислені в іноземних валютах.

6. Труднощі з кредитами: Банки стають більш обережними у видачі кредитів, що ускладнює отримання грошей для розвитку бізнесу.

7. Зміни в податках і законах: Влада змінює правила для бізнесу, що може бути як корисно, так і проблематично для підприємств.

8. Зниження довіри: В умовах війни люди і компанії стають менш рішучими інвестувати в бізнес, що знижує можливості для його розвитку.

9. Проблеми з працівниками: Війна змусила працівників вступати до лав ЗСУ, виїзжати за кордон тощо, призводячи до нестачі робочої сили.

Для оцінки фінансового стану в умовах війни використовуються різні методи:

- Аналіз фінансової звітності - це перевірка документів, таких як “Баланс”, “Звіт про фінансові результати”, щоб побачити, наскільки підприємство успішно працює.
- Стрес-тестування - це процес перевірки реакції підприємства на різноманітні кризові ситуації, наприклад, різке підвищення витрат або падіння попиту.

- Оцінка ліквідності та платоспроможності - перевірка, чи вистачить підприємству грошей для покриття своїх боргів.

Щоб підтримати фінансову стабільність в умовах війни, підприємства можуть: зменшити витрати, оптимізовуючи витрати на непотрібні речі; шукати нові джерела доходу або нові ринки; створити фінансові резерви для покриття непередбачених витрат; захистити важливі активи, перемістивши цінні речі в безпечні місця, щоб не втратити їх через руйнування; адаптуватися до змін.

Висновок: Оцінка фінансового стану підприємства в умовах воєнного стану є важливою для того, щоб своєчасно виявити проблеми та знайти способи їх вирішення. У такі часи важливо мати чітке уявлення про фінансову ситуацію, щоб швидко адаптуватися до змін і не допустити серйозних фінансових труднощів. Це допомагає підприємством залишатися стійкими, навіть коли ситуація складна, і продовжувати працювати.

Список використаних джерел

1. Електронний журнал „Економіка та суспільство” (Електронний ресурс)/ Режим доступу: economyandsociety.in.ua
https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/38.pdf
2. Сарапіна О.А. Системний аналіз фінансового стану підприємства: методика та напрями вдосконалення / Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки – 2013 – № 1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_01/Sarapina.pdf

Анастасія Церкуник, здобувач освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Валерія Смочко, науковий керівник

Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ»

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ В ОБЛІКУ ТА УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Цифрові технології відіграють ключову роль як в економіці загалом, так і в сфері бухгалтерського обліку зокрема. Сьогоднішній ринок праці швидко змінюється, підносячи бізнесу нові виклики. Якщо раніше виробничі процеси неможливо було уявити без участі людини, то нині їх неможливо уявити без участі інформаційних систем, в тому числі штучного інтелекту.

В сучасних умовах для кваліфікованого бухгалтера надзвичайно важливим є вміння організувати ведення обліку та роботу бухгалтерії з використанням сучасних інформаційних технологій. До функцій бухгалтера включаються

обов'язки, пов'язані з впровадженням комп'ютерної інформаційної системи підприємства, її підтримання в актуальному стані, забезпечення її постійного розвитку та пристосування до особливостей діяльності підприємства. Бухгалтер відповідає не лише за правильність обробки облікової інформації, а й за вибір технологій ведення обліку, формування чітких та зрозумілих інструкцій щодо ведення обліку, які будуть використані як архітектурна основа при облаштуванні комп'ютерної інформаційної системи підприємства. Тобто бухгалтер є одним із драйверів автоматизації підприємства. [3]

На сьогодні є безліч цифрових програм, які використовують в обліку для автоматизації рутинних операцій, аналітики та звітності. Найпоширеніші з них: BAS Бухгалтерія, MASTER Бухгалтерія, М.Е.DOC, Dilovod, iFin, Дебет Плюс, SMARTFIN.UA, BOOKKEEPER та інші. [4]

Наразі спеціалізовані бухгалтерські програми дозволяють:

1. Скласти оборотну відомість і баланс в будь-який момент часу при будь-якій кількості введених господарських операцій, що надає можливість в процесі обліку складати кілька проміжних оборотних відомостей для визначення собівартості продукції з врахуванням незавершеного виробництва, обороту по реалізації, прибутку, окремих податків тощо.

2. У будь-який момент часу коригувати введені операції:

- змінювати суму, дату, зміст і коментарі;
- доповнювати журнал операцій новими операціями в будь-якому місці і порядку;
- цілком та безслідно знищувати будь-які операції.

3. Будувати різноманітні звіти на підставі журналу операцій. [1]

Головним призначенням бухгалтерської програми є оптимізація роботи бухгалтера зі складання різних відомостей, журналів та звітів. За умови правильного рознесення сум первинних документів по синтетичних рахунках, точного зазначення аналітичних об'єктів зведені дані розраховуються комп'ютером автоматично. До того ж, вкрай низькою є імовірність припущення арифметичних помилок, а також помилок, пов'язаних з неправильним перенесенням тієї чи іншої цифри. [2]

Одночасно активно впроваджуються спеціалізовані або універсальні програми для автоматизації суміжних бізнес-функцій, зокрема управління людськими ресурсами або HR-менеджменту (human resource management). Однією з універсальних систем є HURMA – перша українська HRIS/ATS (Human Resource Information System / Applicant Tracking System) система зі штучним інтелектом власної розробки та високими стандартами безпеки. Це програма не тільки автоматизації рекрутингу, а й аналізу ефективності найму, плинності персоналу, гендерної та вікової статистики, обліку робочого часу, нарахування

заробітної плати, відпусток, лікарняних тощо. В програмі можна створити ланцюжки завдань та оцінювати роботу співробітників за встановленими цілями. Програма підтримує мультивалютність, розрахунок премій та бонусів для співробітників, вивантаження необхідних даних та звітів у зручному форматі. [2]

Цифровізація змінює як вимоги до професійних навичок, так і сам характер роботи бухгалтера й ІТ-фахівця. Освоєння сучасних програмних продуктів стає запорукою успішної діяльності підприємств та їх конкурентоспроможності на ринку. Однак робота в цифровому середовищі вимагає швидкої адаптації до нових платформ, вміння працювати з великими обсягами даних і забезпечувати їх надійний захист. Тому професійний розвиток бухгалтерів та управлінців нині тісно пов'язаний із постійним опануванням інноваційних технологій та інструментів.

Основними викликами, з якими стикаються вітчизняні підприємства, є недостатній рівень цифрової грамотності персоналу, нестача фінансових ресурсів для впровадження інноваційних рішень, а також проблеми з інтеграцією нових технологій у наявні бізнес-процеси.

Список використаних джерел

1. Демченко Тетяна. Автоматизація економічних процесів (на прикладі програми «BAS Бухгалтерія»): навчальний посібник. УДПУ імені Павла Тичини. Умань: Візаві, 2022. 185 с.
2. Огляд HURMA: системи для автоматизації HR-процесів та рекрутинг. URL: https://hurma.work/?gad_source=1&gbraid=0AAAAAC015zkT1cGadk1SZdyhiURLaMPpF&gclid=Cj0KCQjw5azABhD1ARIsAA0WFUGVW8Llbr7QSctRyDNA Pkgjh7DG3fKg
3. Сусіденко В. Т. Інформаційні системи і технології в обліку: навчальний посібник. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 224 с.
4. ONEservice-consulting. URL: <https://www.oneservice-consulting.com/top-10-program-bukhgalterskogo-obliku-na-zaminu-1s-chi-bas>

Дмитро Чума, здобувач освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Світлана Голубка, науковий керівник
Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ»

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ПІД ЧАС ВІЙНИ: ЯК ОПТИМІЗУВАТИ ПОДАТКИ

З ранку 24 лютого 2022 року Україна почала жити по новому – в стані війни, і це було несподіваним для кожного громадянина, в тому числі для підприємств і підприємців. З цієї дати Президентом України оголошено воєнний стан, Торгово-промислова палата України підтвердила, що зазначені обставини з 24 лютого 2022 року до їх офіційного закінчення, є надзвичайними, невідворотними, тобто форс-мажорними. І в цих обставинах зараз живе і працює Україна. Хтось переїхав у інші безпечні області, хтось залишив Україну і опинився за кордоном, але дуже багато підприємств і підприємців не припинили своєї діяльності. Так, певною мірою вони скоротили об'єми та обсяги, але продовжують працювати і це забезпечує життєдіяльність країни.

Бухгалтерський облік – це важлива складова економічного життя країни. Адже, без його використання неможливо отримати інформацію про показники діяльності підприємства, його майно та охарактеризувати фінансовий стан. Тому необхідним, на сьогодні, є вирішення всіх проблем, з якими стикається сучасний український облік. Зокрема, виникає гостра необхідність переходу на Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, що призведе до уникнення непорозумінь з цього приводу.

На час військового стану юридичним особам не слід планувати валютні оплати за кордон, крім виконання імпорتنих контрактів з оплати товарів критичного імпорту, з огляду на дію обмежень НБУ. Також на даний час існує сувора заборона валютних операцій з використанням російських рублів та білоруських рублів, учасником яких є юридична або фізична особа, яка має місцезнаходження в російській федерації або в республіці білорусь; для виконання зобов'язань перед юридичними або фізичними особами, які мають місцезнаходження в російській федерації або в республіці білорусь.

НБУ ввів жорстке регулювання валютних операцій, яке буде послаблятися поступово при позитивному розвитку подій.

Національний банк визначив, що у випадку надходження коштів із-за кордону в російських рублях або білоруських рублях за операціями з експорту та імпорту товарів банку дозволяється здійснити обмін цих коштів на

міжнародному валютному ринку на іншу валюту (крім російських рублів/білоруських рублів) для її подальшого зарахування на рахунки клієнта.

По перше, не треба панікувати, бізнес працював, працює і буде працювати в різних обставинах і навіть під час війни. По друге, треба постійно і ретельно слідкувати за змінами в податковому та господарському законодавстві які відбуваються кожен хвилину, якщо цього не робити цілі пласти корисної інформації будуть втраченими.

Щодо оптимізації систем оподаткування, то за останні два тижні відбулись значні зміни в цьому напрямку.

Мобілізований ФОП або ФОП військово-службовець звільняється від всіх видів податкового навантаження. Навіть ФОП – платник ПДВ, мобілізований до Збройних сил України, за звітні періоди, в яких відсутні операції з постачання або придбання товарів (послуг) та відсутні інші показники, які підлягають декларуванню, не зобов'язаний подавати податкову звітність з ПДВ.

На разі наявна ситуація, коли ФОПи опинились за кордоном (в країнах ЄС) і мають натхнення продовжувати свою бізнес-діяльність та занепокоєні питаннями:

- можливо чи ні продовжувати діяльність ФОП за кордоном?
- можуть вони чи ні відкрити в закордонних банках рахунки на себе та отримувати дохід від своєї ФОП-діяльності?

Зважаючи на численні аналітичні матеріали та роз'яснення податкової, надаємо відповіді на ці питання:

- Дійсно, ФОП може відкрити рахунки за кордоном в іноземному банку і це не суперечить інструкціям НБУ, цілком зрозуміло, що в закордонному банку цей рахунок може бути відкритий не на «ФОП Петренко», а просто на «Петренко». Це допускається, головне, щоб доходи, які будуть зараховані на нього, були за контрактом з «ФОП Петренко»;

- Дохід ФОПу буде визначатися за тими самими правилами, що й зазвичай;
 - Сплата єдиного податку та ЄСВ здійснюється за загальними правилами, що й зазвичай по діючим реквізітам держказначейства;

- ФОПи не повинні забувати, що не можна перестрибувати через допустимий річний дохід, незважаючи на те, що рахунок в іноземному банку;

- ФОПи не повинні забувати, що доходи мають бути суворо у межах відкритих КВЕД;

- На вимогу (якщо це станеться) податкового органу, де відкрито рахунок ФОПу треба пред'явити довідку з ДПСУ про податкову резидентність, яку треба своєчасно замовити.

Список використаних джерел

1. ДПСУ <https://tax.gov.ua/>
2. ДССУ, <https://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Інтерфакс Україна, <https://interfax.com.ua/>
4. НБУ, <https://nabu.gov.ua/>.

Катерина Шкирта, здобувач освіти
спеціальність 076 «Підприємництво та торгівля»

Леся Рибаківа, науковий керівник

Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ»

ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ ПІДПРИЄМСТВА З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

У процесі здійснення господарської діяльності підприємства з метою забезпечення свого безперервного функціонування здійснюють закупівлю товарно-матеріальних цінностей, оплату виконаних робіт і наданих послуг. Відповідно, виникають ділові взаємовідносини з постачальниками та підрядниками.

Постачальниками вважаються юридичні або фізичні особи, які постачають товарно-матеріальні цінності, надають послуги або виконують інші види робіт. Підрядники - це спеціалізовані суб'єкти господарювання або фізичні особи, що здійснюють будівельно-монтажні роботи на підставі договорів підряду на капітальне будівництво.

Розрахунки за отримані матеріальні цінності, надані послуги чи виконані роботи відображаються в обліку та класифікуються як розрахункові операції. За словами Власюка Г.В. [1], розрахунки з постачальниками та підрядниками посідають ключове місце в системі розрахункових операцій, оскільки формують значну частину грошових надходжень і є основою бухгалтерської діяльності підприємства.

Порядок і форми таких розрахунків визначаються укладеними господарськими договорами, виконання яких зумовлює виникнення поточних зобов'язань, що відображаються як кредиторська заборгованість.

На думку Попова А.В. [2], з якою ми погоджуємося, розрахунки являють собою систему економічних відносин, що виникають між суб'єктами господарювання в процесі реалізації, розподілу та перерозподілу суспільного продукту, зумовленого здійсненням статутної діяльності. Ці розрахунки базуються на переміщенні товарів відповідно до умов укладених договорів. Укладення договорів відбувається безпосередньо між підприємствами, а оплата поставленої продукції, як правило, здійснюється через банківські установи.

Процес організації розрахункових відносин є складним і вимагає попередньої аналітичної роботи: визначення потреби в ресурсах, формування їх асортименту, вибору надійних контрагентів. Важливість цього етапу обумовлена необхідністю оптимізації розрахунків і недопущення накопичення неконтрольованої дебіторської та кредиторської заборгованості.

Югас Е.Ф. справедливо зазначає, що під час вибору постачальника або підрядника слід враховувати низку критеріїв: конкурентоспроможність цін, умови оплати, гарантійні строки, сервісне обслуговування, відповідність продукції стандартам якості, місце розташування, види діяльності, фінансову стабільність і виробничу потужність [3].

Не зважаючи на те, що процес складання та підписання договору є важливим моментом, але він не відображається в обліку тому- що, сам факт підписання не свідчить про поставку товарів чи сплату грошових коштів. Тому розрахунки з постачальниками і підрядниками виступають як об'єкт обліку та аудиту лише після того, як хоча б одна із сторін почне виконувати свої зобов'язання за складеним договором, а також за наявності умов відповідно до НП(С)БО 11 «Зобов'язання»: оцінка зобов'язання має бути достовірно визначена; існуватиме ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок погашення зобов'язання [4]. Така неузгодженість правового та облікового законодавства призводить до викривлення звітної інформації про фінансовий стан підприємства. Як зазначає І.М. Ревизюк [5], цю проблему можна вирішити шляхом відображення таких юридичних зобов'язань на позабалансовому рахунку 042 «Непередбачені зобов'язання» з одночасним їх розкриттям у примітках до фінансової звітності. Після виконання умов облікового визнання ці зобов'язання мають бути перенесені на балансові рахунки. Такий порядок відображення зобов'язань підприємства забезпечить користувачів фінансової звітності достовірною та обґрунтованою інформацією про борги підприємства та його платоспроможність.

У господарській практиці можуть виникати обставини, що унеможливають або ускладнюють виконання зобов'язань: фінансова нестабільність, банкрутство, надзвичайні події. У таких випадках у бухгалтерському обліку можуть фіксуватися як дебіторська заборгованість (у разі передоплати), так і кредиторська (у разі відстрочки або невиконання оплати). Своєчасна перевірка розрахунків і контроль за погашенням зобов'язань є важливою умовою ефективної організації облікової політики підприємства [5].

Для обліку таких розрахунків Планом рахунків передбачено пасивний рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», до якого Інструкцією передбачено три субрахунки: 631 (з вітчизняними постачальниками), 632 (з іноземними), 633 (з учасниками ПФГ).

Ми погоджуємось з думкою О.В. Побережець [6], яка пропонує до кожного з наведених раніше субрахунків відкривати наступні аналітичні рахунки: 631/1 «Заборгованість перед вітчизняними постачальниками, термін сплати якої ще не настав», 631/2 «Відстрочена заборгованість перед вітчизняними постачальниками», 631/3 «Прострочена заборгованість перед вітчизняними постачальниками», 632/1 «Заборгованість перед іноземними постачальниками, термін сплати якої ще не настав», 632/2 «Відстрочена заборгованість перед іноземними постачальниками», 632/3 «Прострочена заборгованість перед іноземними постачальниками». А от заборгованість за надані послуги ми вважаємо, доцільно акумулювати на субрахунку 685 «Розрахунки з іншими кредиторами».

З метою раціонального контролю та управління кредиторською заборгованістю пропонується здійснювати її аналітичний облік за двома критеріями: терміном погашення (до 3 місяців; від 3 до 6; від 6 до 12) та характером виконання зобов'язань (чинна, відстрочена, прострочена).

В результаті проведеного дослідження, спираючись на пропозиції Побережець О.В. [6] пропонуємо для підприємства також внести корективи щодо відображення кредиторської заборгованості перед постачальниками та підрядниками до фінансової звітності, а саме до Балансу (Звіту про фінансовий стан): під рядком 1615 «Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги» додати рядок 1616 з назвою «у тому числі прострочена кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги». Такий підхід сприятиме підвищенню прозорості фінансової інформації та надасть користувачам більш точну оцінку платоспроможності підприємства.

Список використаних джерел

1. Власюк Г.В. Шляхи вдосконалення бухгалтерського обліку розрахунків з постачальниками / Г.В. Власюк // Держава та регіони / Серія: Економіка та підприємництво. - 2009. - № 5. - С. 40-44.
2. Попов А.В. Перевіряємо розрахунки з дебіторами і кредиторами / А.В. Попов // Все про бухгалтерський облік. -2010. -№114. -С.33-37.
3. Югас Е.Ф. Економічна сутність договірних відносин підприємства та форми розрахунків з постачальниками і підрядниками / Е.Ф. Югас // Економічний вісник університету. - 2011. - № 17/2 [Електронний ресурс].
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 "Зобов'язання", затверджене наказом Міністерства фінансів України 31.01.2000 № 20 (зі змінами та доповненнями).

5. Ревизюк І. М. Удосконалення обліку розрахунків з постачальниками [Електронний ресурс] / І. М. Ревизюк, Є. В. Калюга // Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси . - 2013. - Вип. 10(4). - С. 185-190.

6. Побережець О. В. Удосконалення обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками [Електронний ресурс] / О. В. Побережець, В. І. Кравченко // Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. - 2017. - Т. 22, Вип. 4. - С. 138-141.

СЕКЦІЯ 3.

ФІНАНСОВИЙ І СТРАХОВИЙ РИНКИ, ІНВЕСТИЦІЙНА ТА БАНКІВСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ТУРБУЛЕНТНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО, ЕКОНОМІЧНОГО, ПОЛІТИЧНОГО ТА ВОЄННОГО СТАНОВИЩА

Анастасія Білінська, здобувачка освіти
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»

Василь Борис, науковий керівник
ВСП «Стрийський фаховий коледж ЛНУП»

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ В УМОВАХ КРИЗИ

Фінансова стійкість - це такий стан фінансових ресурсів, за якого раціональне розпорядження ними є гарантією наявності власних коштів, стабільної прибутковості та забезпечення процесу розширеного відтворення [1]. В умовах сучасної кризи, викликаній економічними, політичними та воєнними факторами, питання фінансової стійкості набуває особливої актуальності.

Основні чинники фінансової стійкості підприємства можна розділити на внутрішні та зовнішні [3]. Внутрішні: структура капіталу (власний та залучений капітал); прибутковість та ефективність діяльності; управління активами та витратами. Зовнішні: економічні умови та політична стабільність; платоспроможний попит та податкова політика.

Вплив кризи на фінансову систему країни може бути значним і охоплює кілька ключових аспектів [2]: Банківська система: криза призводить до банківської паніки, зниження ліквідності, зростання проблемних кредитів та девальвації валюти. Макроекономіка: криза викликає зниження ВВП, дефіцит платіжного балансу та зростання зовнішнього боргу країни. Довіра населення: зниження довіри до фінансових установ та скорочення депозитної маси.

Стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства включають кілька ключових напрямків: Оптимізація структури капіталу (Підтримка балансу між власним і позиковим капіталом для зменшення фінансових ризиків та забезпечення незалежності підприємства) [4]. Диверсифікація доходів Розширення джерел доходів і напрямків діяльності для зниження ризиків, пов'язаних з нестабільністю ринку [5].

Отже, фінансова стійкість є ключовим фактором економічної безпеки країни. Її забезпечення вимагає комплексного підходу, включаючи ефективне регулювання, інноваційні фінансові інструменти та високий рівень довіри до

банківської системи. В сучасних умовах фінансової турбулентності важливо адаптувати механізми управління ризиками та впроваджувати нові підходи до зміцнення фінансової стійкості [Моя думка].

Список використаної літератури

1. Поняття та сутність фінансової стійкості підприємства [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.market-infr.od.ua/journals/2021/56_2021/24.pdf - Дата звернення 24.04.2025
2. Зазуляк О. Вплив кризи на фінансову систему [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://kerivnyk.info/2014/04/zazulyak.html> – Дата звернення: 24.04.2025.
3. Чинники впливу на фінансову стійкість підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://naub.oa.edu.ua/chynnyky-vplyvu-na-finansovu-stijkist-pidpryjemstva/> – Дата звернення: 24.04.2025.
4. Фінансова стійкість підприємства і методи її забезпечення [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://nauka-online.com/publications/economy/2017/12/finansovaya-ustojchivost-predpriyatiya-i-metody-ee-obespecheniya/?utm_source=perplexity - Дата звернення: 25.04.2025.
5. Фінансова стійкість підприємства в умовах цифрової економіки. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://www.business-inform.net/article/?year=2024&abstract=2024_3_0_249_255&utm_source=perplexity - Дата звернення: 25.04.2025.

Домініка Валла, здобувач освіти
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»

Тетяна Брилинська, науковий керівник
Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-
економічний фаховий коледж ДТЕУ»

ІНВЕСТИЦІЙНА ТА БАНКІВСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНОВИЩА

Вступ. Інвестиційна та банківська діяльність є важливими складовими економічної системи будь-якої країни. Вони забезпечують фінансування розвитку бізнесу, надають ресурси для підтримки економічної стабільності та сприяють загальному прогресу в державі. Однак війна значно ускладнює цю діяльність, створюючи численні загрози для інвесторів та фінансових установ. Воєнне становище змінює економічні умови та викликає численні виклики для фінансових ринків і банківського сектору.

У цьому контексті важливо зрозуміти, як війна впливає на інвестиційну та банківську діяльність, які ризики виникають в умовах воєнного стану, а також які можливості для відновлення економіки можуть з'явитися після завершення конфлікту.

В умовах воєнного стану інвестиційний клімат значно погіршується, що призводить до зниження потоку прямих іноземних та внутрішніх інвестицій. Війна, як правило, супроводжується значною невизначеністю, зростанням ризиків та руйнуванням інфраструктури. Це, в свою чергу, призводить до зниження привабливості для інвесторів.

Перш за все, інвестори бояться втрати своїх капіталів через руйнування активів, проблеми з відшкодуванням збитків або нестабільність політичної ситуації. Війна також обмежує доступ до фінансових ресурсів та сприяє припиненню інвестиційних проєктів, що не пов'язані безпосередньо з обороною. Це може призвести до значного зниження темпів економічного зростання, а отже, і до падіння попиту на різні інвестиційні інструменти.

Попри загальні труднощі, існують певні напрямки, які можуть бути привабливими для інвесторів. Перш за все, це сфера оборони, де є високий попит на технології та продукцію, що забезпечують безпеку країни. Відновлення інфраструктури після війни також відкриває можливості для інвестування в будівництво, інженерні послуги та відновлення зруйнованих підприємств. У короткостроковій перспективі інвестиції в ці галузі можуть стати важливими джерелами стабільності для країни.

В умовах війни технологічні інвестиції стають особливо важливими. Прогрес у цифрових технологіях, зокрема у галузі кібербезпеки, відновлення інфраструктури та зв'язку, може стати новим драйвером інвестицій. Ці технології дозволяють зберігати функціональність державних та бізнесових процесів, навіть у складних умовах. Відтак, компанії та інвестори, які вкладаються в розвиток цифрових рішень, мають шанси на довгострокову стабільність.

Війна значно ускладнює роботу банків, оскільки вона супроводжується низкою економічних проблем, таких як зниження ліквідності, виведення капіталу, дефіцит фінансових ресурсів, а також високий рівень ризиків для банківських установ. В умовах війни зростає ймовірність припинення банківських операцій, закриття філій або навіть банкрутства фінансових установ, що створює значні ризики для клієнтів.

У стані війни зростає невизначеність щодо майбутнього економічного розвитку, і тому як фізичні, так і юридичні особи мають обережність у фінансових операціях. Клієнти часто відмовляються від депозитів через побоювання за стабільність фінансових установ, а підприємства втрачають

доступ до кредитних ресурсів через високий рівень ризику. Це створює додаткові труднощі для банків, які намагаються забезпечити необхідний рівень ліквідності.

Для того, щоб стабілізувати ситуацію в банківському секторі, уряд може впроваджувати спеціальні програми підтримки, зокрема пільгові кредити для малого та середнього бізнесу, а також субсидії для відновлення зруйнованих активів. Такі програми можуть зменшити навантаження на банки та дозволити їм підтримувати нормальну діяльність у складних умовах. Крім того, уряд може гарантувати позики або створювати умови для розвитку фінансових ринків, щоб відновити довіру до банківської системи.

Війна також стимулює розвиток цифрових банківських послуг, які стають важливим інструментом для збереження стабільності фінансових ринків. Оскільки фізична інфраструктура може бути зруйнована, онлайн-банкінг дозволяє зберігати доступ до фінансових послуг навіть у складних умовах. Такі інновації можуть допомогти забезпечити безперервність банківських операцій, зменшуючи залежність від фізичних відділень і надаючи можливість здійснювати фінансові операції без прив'язки до географічного положення.

Висновки. Інвестиційна та банківська діяльність в умовах воєнного стану стикаються з великими викликами, однак для економіки можуть відкритися й певні можливості. З одного боку, війна знижує привабливість інвестицій через високий рівень ризиків і невизначеності. З іншого боку, сектор оборони, відновлення інфраструктури та цифровізація можуть стати драйверами економічного розвитку.

Банківська система повинна адаптуватися до змінених умов через використання цифрових технологій, залучення державної підтримки та збереження ліквідності. Державна політика також має велике значення для підтримки фінансової стабільності та забезпечення доступу до кредитних ресурсів для відновлення економіки.

В цілому, воєнне становище ставить перед країною низку серйозних проблем, однак із правильним підходом та стратегією відновлення можливості для інвестицій та розвитку банківської системи можуть бути реалізовані в довгостроковій перспективі, що дозволить країні повернутися на шлях економічного зростання після завершення конфлікту.

Список використаних джерел

1. Кудрявцев В. О. «Інвестиційна діяльність» / В. О. Кудрявцев. - Київ: Наукова думка, 2015. - 336 с.
2. Мельник В. А. «Банківська діяльність: теорія і практика»/ В.А.Мельник. - Харків: ХНЕУ, 2016. - 420 с.

3. Сидоренко В. І. «Економічна безпека в умовах криз та воєнного стану»/ В. І. Сидоренко. - Київ: Академвидав, 2017. - 280 с.

4. Національний банк України. «Моніторинг економічної ситуації в умовах воєнного стану» / Національний банк України. - [електронний ресурс]. - доступ: <https://bank.gov.ua> - дата доступу: 10.04.2025.

Арсеній Вашкович, здобувач освіти
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»

Степан Носа, науковий керівник
Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-
економічний фаховий коледж ДТЕУ»

МАЙБУТНЄ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ: ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ ТА НЕОБАНКИ

Майбутнє банківської справи характеризується стрімкою цифровізацією, завдяки якій традиційні установи переходять на відкриті платформи та моделі співпраці з fintech-стартапами. Глобальний ринок необанків оцінюється в USD 148,93 млрд у 2024 р. та прогнозується зрости до USD 230,55 млрд у 2025 р., а до USD 4 396,58 млрд до 2034 р., зі середньорічним темпом зростання 40,29% з 2025 по 2034 р. [1], тоді як за даними Grand View Research обсяг ринку перевищить USD 2 048,53 млрд до 2030 р. (CAGR 54,8% з 2023 по 2030 р.) [2]. Відкритий банкінг та відкриті системи (open source) сприяють інтеграції сторонніх сервісів і створенню екосистем за моделлю Banking-as-a-Service. Штучний інтелект, автоматизація та аналітика великих даних формують персоналізовані продукти, покращують управління ризиками й підвищують клієнтську лояльність.

Основні драйвери — це UX/UI, орієнтовані насамперед на мобільні пристрої із нульовими комісіями та швидкими P2P-переказами, сприятливе регуляторне середовище для фінінклюдії, а також інтеграція AI і Big Data для автоматизованого скорингу й антифроду [1].

Необанки сьогодні очолюють фінтех-індустрію, демонструючи колосальні оцінки та інноваційні рішення. Близько половини найновіших єдинорогів у сфері фінтех — це гравці з переважно цифровими бізнес-моделями, що підтверджує SDK.Finance: серед 1 000+ компаній із оцінкою USD 1 млрд+ понад 40% становлять необанки [3]. Forbes включає кілька таких установ у список «Найкращі банки світу 2025», відзначаючи їхній фокус на зручність і швидкість обслуговування. Лідери сегмента мають мільйонні клієнтські бази: WeBank у

Китаї обслуговує майже 399 млн користувачів, а бразильський Nubank перевищив 100 млн активних рахунків. У 2023 р. Nubank залучив понад 19 млн нових клієнтів, встановивши рекорд ринку за темпами зростання користувацької бази. У Європі ключові гравці (Revolut, N26) нарощують обороти зі ставкою CAGR 21 %, а в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні очолюють WeBank, Paytm та MyBank із прогнозованим CAGR 8 % на 2025–2030 рр. [4].

В Україні необанки з'явилися 2017 р. із запуском Monobank і зараз складають окремий динамічний сегмент фінтех-ринку. У наступні роки з'явилися Банк «Власний Рахунок» (Банк Восток), O.Bank (Ідея Банк), izibank (Таскомбанк), GlobusPlus (Глобус Банк), NEOBANK (Concord Bank), todobank (Мегабанк) та Sportbank, які діяли винятково онлайн без фізичних відділень. Проте у 2023 р. todobank, а в 2024 р. проєкти Sportbank і NEOBANK припинили роботу [6].

Станом на початок 2025 р. в Україні активно працюють п'ять цифрових банків без власних відділень, з яких найбільший — Monobank під ліцензією Universal Bank із понад 8 млн клієнтів і 1,3 млн щоденних активних користувачів [5]. Інші необанки поки що не досягли таких масштабів: «Власний Рахунок» та izibank налічують від кількох сотень тисяч до понад 1 млн клієнтів, а O.Bank розвиває сервіс для малого й середнього бізнесу [6].

Національний банк України у 2020 р. затвердив «Стратегію розвитку фінансового сектору до 2025 р.», що передбачає підтримку цифрових інновацій: впровадження PSD2, BankID, 24/7 платежів через СЕП та створення регуляторної «пісочниці» для fintech-проєктів, що покликане сприяти подальшому зростанню необанків у країні [8].

Завдяки впровадженню мобільних UX/UI, технологій AI/Big Data та швидких рішень у кредитуванні і платежах необанки поступово захоплюють частку безготівкових операцій платіжними картками, які в 2024 р. становили 8 654,4 млн транзакцій на суму 6 577,4 млрд ₪. 91,8 % операцій за кількістю і 90,1 % — за сумою припало на внутрішні розрахунки. Кількість активних POS-терміналів зросла до 496 600 одиниць, а загальна кількість платіжних карток перевищила 122,1 млн [7].

Згідно з дослідженням MasterIndex, проведеним на замовлення Mastercard [9], 94% держателів карток сьогодні користуються цифровим банкінгом, причому переважна більшість з них (75%) надають перевагу мобільним застосункам. Понад половина опитаних українців (51%) стверджує, що в найближчі два роки готова повністю перейти у digital-банкінг без відвідування фізичних відділень. Третина українців (31%) заходить до мобільного застосунку чи онлайн-банкінгу щодня, ще 41% — декілька разів на тиждень [9].

Список використаних джерел

1. Зотінг III. Neobanking Market Size to Hit USD 4 396,58 Billion by 2034. Precedence Research 2025. URL: <https://www.precedenceresearch.com/neobanking-market> (дата звернення: 23.04.2025).
2. Grand View Research, Inc. Neobanking Market Worth USD 2 048,53 Billion By 2030. PR Newswire 6.12.2022. URL: <https://www.prnewswire.com/news-releases/neobanking-market-to-be-worth-2-048-53-billion-by-2030-grand-view-research-inc-301695575.html> (дата звернення: 23.04.2025)
3. Top Neobanks of 2025: Revolutionizing the Banking Industry. SDK.Finance 2024. URL: <https://sdk.finance/top-neobanks-of-2024-revolutionizing-the-banking-industry> (дата звернення: 23.04.2025).
4. Italian Banks Must Invest More in Technology, Central Bank Says. Reuters 31.05.2024. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/italian-banks-must-invest-more-technology-central-bank-says-2024-05-31/> (дата звернення: 23.04.2025).
5. Monobank (Ukraine). Wikipedia 2024. URL: [https://en.wikipedia.org/wiki/Monobank_\(Ukraine\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Monobank_(Ukraine)) (дата звернення: 23.04.2025).
6. Lock, Stock and Fintech: Features of Ukrainian Digital Banks. Fintechna 2023. URL: <https://www.fintechna.com/articles/lock-stock-and-fintech-features-of-ukrainian-digital-banks/> (дата звернення: 23.04.2025).
7. Безготівкові розрахунки у 2024 році суттєво переважали серед операцій з платіжними картками. Нацбанк України 2025. URL: <https://bank.gov.ua/en/news/all/bezgotivkovi-rozrahunki-u-2024-rotsi-suttyevo-perevajali-sered-operatsij-z-platijnimi-kartkami> (дата звернення: 23.04.2025).
8. Стратегія розвитку фінансового сектору до 2025 р. Нацбанк України 2020. URL: <https://bank.gov.ua/en/about/develop-strategy/fintech2025> (дата звернення: 23.04.2025).
9. Більше половини українців готові користуватися лише цифровим банкінгом. УНІАН 2024. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/bilshe-polovini-ukrajinciv-gotovi-koristuvatisya-tilki-cifrovim-bankingom-doslidzhennya-12206697.html> (дата звернення: 23.04.2025).

Вікторія Войцеховська, здобувач освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Ольга Мош, науковий керівник
Відокремлений структурний підрозділ
«Стрийський фаховий коледж ЛНУП»

РОЗВИТОК СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Сучасний соціально-економічний розвиток країни тісно пов'язаний із трансформацією страхового сектору під впливом інституційних змін, реорганізації системи регулювання та нагляду, технічних нововведень, важливість яких в епоху інтернетизації суспільства неухильно збільшується [5, с. 5]. Вихідним методологічним підґрунтям дослідження розвитку ринку страхових послуг є інституціональний та системний підходи [2, с. 116]. Спираючись на окреслені вище підходи до дослідження явищ і процесів у сфері страхування, та враховуючи на те, що ринок страхових послуг є багатоаспектним поняттям, його сутність повніше розкривається при комплексному вивченні та врахуванні всіх ключових аспектів. Відтак, поняття «ринок страхових послуг» можливо тлумачити з таких позицій [3, с. 126]:

- макроекономічного;
- організаційно-управлінського;
- інституціонального;
- фінансового;
- маркетингового.

Матеріальним продуктом, що передається застрахованому, є обіцянка здійснити виплату страховиком [3, с. 128]. Передумовою створення страхової послуги є страховий інтерес [4, с. 264;]. Страховий інтерес у майна можливо розуміти як економічну категорію, яка визначає право на майно або повноваження, що випливають з власності, та можуть бути втрачені у випадку майбутньої випадкової події, а також встановлює максимальний розмір страхового відшкодування.

Страховий інтерес у страхуванні життя – це ступінь зацікавленості у страховій виплаті у разі настання несприятливих подій, де вигодонабувачем може бути як застрахована особа, так і особи, з якими вона перебуває у постійному зв'язку або існують обґрунтовані майнові наслідки у разі смерті застрахованої особи [3, с. 129].

Визначники розвитку ринку страхових послуг України доцільно розподілити на зовнішні та внутрішні; залежні від суб'єкта попиту та незалежні.

Зовнішніми визначниками є мегасередовище (міждержавний рівень), макросередовище (національний рівень), мезосередовище (рівень територіально-адміністративних утворень) мікросередовище (рівень підприємства чи внутрішнє бізнес-середовище) та віртуальне середовище. В свою чергу, у зовнішніх визначниках виділимо макросередовище, мікросередовище та мезосередовище [5, с. 20].

Традиційні форми прямої дистрибуції містять реалізацію страховими фірмами через власних працівників, зокрема агентів, котрі працюють у філіях страховика. Нетрадиційні форми безпосередньої дистрибуції використовують новітні технології для продажу страхових послуг, тобто їх реалізацію через Інтернет або смартфон. Ці канали називають прямими продажами.

Використання сучасних технологій у дистрибуції страхових послуг, зокрема у страхуванні цивільної відповідальності власників транспортних засобів, дозволяє знизити витрати у сфері продажу. До того ж, нові технології полегшують охоплення клієнтів, котрі обирають цифрові канали, та сприяють популяризації страхових продуктів, особливо серед молоді. Разом з тим, соціальні мережі та сучасні месенджери змінюють середовище діяльності страхових компаній, впливають на розробку нових страхових послуг і технології їхньої реалізації або врегулювання претензій.

Список використаних джерел

1. Білецька І. М., Клапків Ю. М., Свірський В. С. Ринок страхових послуг: чинники запровадження і розвитку новітніх технологій страхування. Європейський вектор модернізації економіки: креативність, прозорість та сталий розвиток: монографія / за заг. редакцією Л. Л. Калініченко. Харків: ХНУБА, 2018. С. 20-30.
2. Клапків Ю. М. Ринок страхових послуг: концептуальні засади, технічні інновації та перспективи розвитку: монографія. Тернопіль: ТНЕУ. 2020. 568 с.
3. Клапків Ю. М., Свірський В. С., Фігурка М. В. До питання теоретичних основ ринку страхових послуг. *Review of transport economics and management*, 2021, Iss. 5(21). С. 125-133.
4. Клапків Ю. М. Економічна категорія «страховий інтерес» як теоретична домінантна страхової послуги. *Науковий вісник Ужгородського університету* 2017. Випуск 1 (49). С. 264-267.
5. Мазаракі А., Волосович С. FinTech у системі суспільних трансформацій. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2018. №2. С. 5-18.

Світлана Габорець, здобувач освіти
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»

Валерія Смочко, науковий керівник
Відокремлений структурний підрозділ “Ужгородський торговельно-
економічний фаховий коледж ДТЕУ”

ВІЙНА І ГРОШІ: РОЛЬ ІНВЕСТИЦІЙ У ЗМІЦНЕННІ ТИЛУ

Економіка і процвітання країни залежить від багатьох факторів, і визначну роль відіграє інвестування. Під час війни, частка українських інвесторів значно зменшилася через втрату майна, і вагомий внесок - це активні бойові дії, які супроводжуються більшим ризиком, який поки ніяк не страхується в Україні. Зважаючи на те, що і до війни і під час воєнних дій, Україна підтримує хороші економічні відносини з різними країнами світу, є досить реально залучити іноземних інвесторів. Інвестування дуже важливе для підтримання економіки під час війни та її відновлення й розвитку в післявоєнний час.

В наш час активно досліджується ринок інвестування, є багато припущень, що економіка України має великий потенціал для стабілізації і покращення. Багато іноземних інвесторів вже зараз готові вкладати гроші в проєкти з відновлення України.

В інвестиційних фондах також є і роздрібні інвестори. Роздрібні інвестори – це непрофесійні учасники ринку, які зазвичай інвестують менші суми, ніж більші інституційні інвестори [2]. Найбільшим майданчиком роздрібних інвесторів вважається “УкрІнвестКлуб”, який у квітні 2022 року провів опитування, в якому взяли участь 430 приватних інвесторів з усіх регіонів України. Де було зазначено, що у 44% опитаних, фінансовий стан під час війни суттєво або критично погіршився. Це було зумовлено закриттям багатьох проєктів, які приносили хороший прибуток, і зменшенням вільних коштів, які можна було б інвестувати. Лише 33% учасників опитування готові продовжувати інвестувати вільні кошти в проєкти, 67% інвесторів або не мають вільних коштів для інвестицій, або бояться кудись вкласти через значні ризики. Також було порушено питання: в які індустрії вони готові інвестувати вільні кошти. Лідерами опитування стали агросектор (56%) та будівництво (50%). На рис. 1 відображено результат даного опитування [3].

На сьогоднішній день Україна значною мірою покладається саме на міжнародну допомогу, щоб відбудувати і покращити рівень економіки. Саме тому іноземні інвестори допомагають підприємствам, щоб виробничі установи сплачували податки до бюджету. В цьому напрямку прямі іноземні інвестиції можуть стати джерелом не лише фінансової підтримки вітчизняних підприємств,

але й стимулом для покращення бізнес-проектів.

Через те, що в Україні вже понад 3 роки йде війна, велика частка інвестицій припадає і на військову частину. Так американська військова допомога залучила мільярдні інвестиції у виробництво озброєнь і мобілізувала оборонно-промисловий комплекс. Однак, виділені кошти не надходять безпосередньо в Україну, а спрямовані на виробництво нової зброї всередині Сполучених Штатів для забезпечення всіх потреб ЗСУ, або щоб замінити ту зброю, яка вже була видана з запасів США. Департамент оборони Сполучених Штатів 29 листопада повідомив, що з моменту російського повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року США виділили близько 44 мільярдів доларів на безпекову допомогу Україні. Допомога включала як передачу наявного військового обладнання, так і закупівлю нового озброєння у промисловості [4].

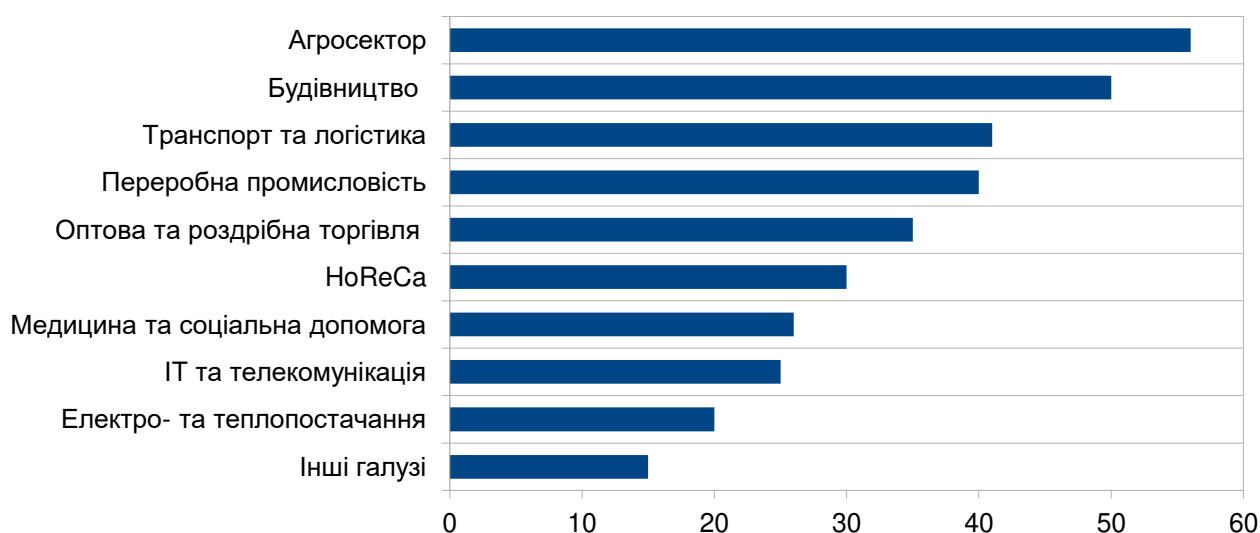

Рисунок 1. Перспективні індустрії для інвестування в Україні під час війни [3]

У 2024 році обсяг капітальних інвестицій склав 534,42 млрд гривень. Що на 35,1% більше від 2023 року та на 1,1% більше від 2021 року. Зокрема, у 2024 році 71% капітальних інвестицій (379,61 млрд грн) здійснено за рахунок власних коштів підприємств та організацій. Ще 10,9% капітальних інвестицій (58,18 млрд грн) здійснено – за рахунок коштів держбюджету, а 5,7% (30,67 млрд грн) – за рахунок коштів місцевих бюджетів [1].

Ринок інвестування в Україні попри свій потенціал має багато перешкод. Найбільшою стала повномасштабна війна, яка дуже порушила інвестиційний клімат. Не зважаючи на це, Україна має високий потенціал для залучення інвесторів. Оборонно-промисловий сектор, енергетика та багато інших галузей дадуть змогу вийти на новий рівень інвестування. Зокрема, з'явиться багато можливостей залучати нових інвесторів та розвивати ринок інвестицій.

Список використаних джерел

1. Прямі іноземні інвестиції у регіони України за час повномасштабного вторгнення. Інститут аналітики та адвокації. URL : <https://iaa.org.ua/portfolio/foreign-direct-investment-in-the-regions-of-ukraine-during-the-full-scale-invasion/>
2. Роздрібний інвестор - фінансова енциклопедія. URL : <https://ua.nesrakonk.ru/retailinvestor/>
3. Як рятують від інфляції та у що вкладають гроші роздрібні інвестори. Українська правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/05/18/687187/>
4. Як військова допомога залучила інвестиції. Інформаційно-аналітичний центр «Мілітарний». URL: <https://militalnyi.com/uk/articles/yak-vijskova-dopomoga-ukrayini-zaluchyla-investytsiyi-v-amerykanskyy-opk/>

Мирослава Гливка, здобувач освіти
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»

Степан Носа, науковий керівник

Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-
економічний фаховий коледж ДТЕУ»

ДЕПОЗИТИ В УКРАЇНІ: МІЖ РИЗИКАМИ ТА МОЖЛИВОСТЯМИ

Повномасштабне вторгнення росії в Україну у 2022 році спричинило безпрецедентні виклики для банківської системи. Незважаючи на загрози економіці, банківський сектор, зокрема система депозитів, проявив надзвичайну стійкість.

У перші дні війни громадяни масово знімали готівку та переводили кошти в іноземну валюту. У відповідь Національний банк України (НБУ) запровадив обмеження на зняття готівки та валютні операції, а також заморозив офіційний курс гривні. Ці заходи стабілізували ситуацію, призупинити відтік коштів з банків, дозволивши їм виконувати свої зобов'язання перед вкладниками.

Попри воєнний стан, довіра до банків збереглася, особливо до системно важливих установ. За даними НБУ [1]:

- загальна сума депозитів фізичних осіб протягом 2023-2025 років зростає з 1 045,7 млрд. грн. на кінець 2022 року до 1 419, 5 млрд. грн. на початок березня 2025 року.
- найбільший приріст депозитних вкладів спостерігається у державних банках та інших комерційних банках, які тривалий час перебувають на ринку та мають позитивну репутацію.

Щоб стримати інфляцію і підтримати гривню, НБУ підвищував облікову ставку і вже з березня 2025 року її розмір становить 15,5%. Це, своєю чергою, вплинуло і на депозитні ставки [2]:

- ставки за гривневими депозитами зросли до 15-18% річних.
- валютні депозити залишилися на рівні прибутковості 0.5-2% річних, але зберегли популярність як засіб збереження капіталу, оскільки мають менший інфляційний ризик, у порівнянні з гривневими.

Наразі банківська система намагається максимально утримати наявних та залучити нових вкладників, розробляючи нові підходи і тенденції щодо надання депозитних послуг, зокрема:

- активно розвиваються депозити онлайн — через мобільні додатки та веббанкінг;
- зростає пропозиція нових короткострокових депозитних програм від банків, оскільки вкладники все частіше обирають короткострокові депозити, через невизначеність війни;
- підвищені ставки по строковим депозитам для військовослужбовців, в середньому по банківському сектору на 1-1,5% у порівнянні зі ставками гривневих депозитів для інших громадян;
- НБУ та Фонд гарантування вкладів фізичних осіб надають 100% гарантію відшкодування депозитів під час війни, незалежно від суми та валюти депозиту (тимчасово, на період воєнного стану).

Незважаючи на ті виклики, які перед нашою банківською системою поставила війна, вона встояла, продовжує стабільно функціонувати та навіть розвиватись. Продемонстрована стійкість нашої банківської системи, її здатність навіть у таких умовах до розвитку, вживання державою та Нацбанком ефективних заходів для стабілізації грошової одиниці та захисту заощаджень а також адаптація людей до нових умов, продемонстрували стійку довіру громадян та бізнесу до банківського сектору, зокрема і в частині депозитних вкладів.

В таких умовах ми виражаємо стриманий оптимізм щодо і подальшого розвитку банківського сектору, а за умови стабілізації ситуації на фронті, що у свою чергу дозволить підвищити економічну активність населення та бізнесу, очікується зростання довгострокових депозитів і подальше зміцнення довіри до банківської системи.

Список використаних джерел

1. Статистика фінансового сектору // Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial> (дата звернення: 22.04.2025).

2. Катерина Жирій. Як зросте дохідність депозитів внаслідок підвищення облікової ставки: відповідь банкіра // УНІАН. 07.03.2025. URL: <https://www.unian.ua/editor/ekaterina-zhiriya> (дата звернення: 22.04.2025).

Ніколетта Дуфинець, здобувач освіти
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Світлана Голубка, науковий керівник
Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ»

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ УКРАЇНИ У ПЕРІОД СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Вступ. Інвестиційна привабливість країни є важливим фактором, що визначає рівень її економічного розвитку та конкурентоспроможності на світовому ринку. Україна, як одна з найбільших економік Центрально-Східної Європи, завжди привертала увагу інвесторів, але в умовах соціально-економічної нестабільності через зовнішньоекономічні фактори, політичні та військові загрози, ситуація значно змінилася. Важливо розглянути, яким чином війна, політичні зміни та економічні проблеми впливають на інвестиційну привабливість України та які шляхи подолання цих викликів можуть сприяти відновленню інвестиційного потоку в країну.

Україна стикається з численними труднощами, які ускладнюють процес залучення інвестицій:

Військовий конфлікт: Російська агресія з 2014 року та повномасштабна війна з 2022 року значно підвищили рівень невизначеності, що змусило багато інвесторів утриматися від вкладень в українську економіку.

Політична нестабільність: Часті зміни в уряді, непрозорість деяких адміністративних процесів, а також корупційні скандали знижують довіру інвесторів до державних інституцій.

Низький рівень інфраструктури: Транспортні та енергетичні проблеми в умовах війни значно знижують ефективність бізнес-операцій.

Проблеми з правами власності та безпекою контрактів: Війна підвищує ризики втрати активів та порушення прав власності, що створює додаткові перепони для іноземних інвесторів.

Незважаючи на вищезгадані виклики, Україна має значні можливості для залучення інвестицій, особливо в певних сферах економіки:

- **Аграрний сектор:** Україна є одним з найбільших експортерів сільськогосподарської продукції в світі. Наявність родючих земель та програми підтримки аграріїв можуть зробити агросектор привабливим для інвестицій.

- **ІТ-сфера:** Україна зарекомендувала себе як потужний центр ІТ-розробок. Доступ до висококваліфікованих кадрів за привабливими цінами робить країну привабливою для стартапів і міжнародних технологічних компаній.

- **Відновлення інфраструктури:** Війна створює нагальні потреби у відновленні інфраструктури, що може бути привабливим для інвесторів, які бажають вкладати в будівельний сектор, енергетичну інфраструктуру та транспорт.

- **Зелені технології:** Україна має великий потенціал для розвитку відновлювальних джерел енергії, що може привабити інвесторів у сектор «зелених» технологій.

Для забезпечення стабільного інвестиційного потоку важливими є конкретні кроки з боку держави:

Програми пільгового кредитування та гарантування інвестицій: Програми підтримки бізнесу, такі як «Доступні кредити 5-7-9%», дозволяють підприємствам залучати дешеві фінансові ресурси навіть у період нестабільності.

Законодавчі реформи: Поліпшення законодавчої бази, зокрема у сфері захисту прав інвесторів, спрощення процедур для іноземних інвесторів можуть створити більш сприятливі умови для ведення бізнесу.

Антикорупційні ініціативи: Підвищення прозорості у діяльності державних органів, боротьба з корупцією та забезпечення правової визначеності в контрактах мають сприяти зростанню інвестиційної привабливості.

Спеціальні економічні зони: Створення сприятливих умов для інвестицій, таких як податкові канікули або пільги для іноземних компаній, допоможе залучити міжнародні капітали в інфраструктурні проекти та інші перспективні галузі.

Попри поточні труднощі, є реальні перспективи для відновлення інвестиційної привабливості України:

Післявоєнне відновлення економіки: Після закінчення війни країна потребуватиме значних інвестицій для відновлення інфраструктури, відбудови зруйнованих підприємств і модернізації секторів економіки.

Глобалізація та міжнародне співробітництво: Поглиблення співпраці з Європейським Союзом, США та іншими міжнародними партнерами, а також інтеграція в глобальні економічні та фінансові мережі може створити нові можливості для інвестицій в країну.

Технологічний розвиток та діджиталізація: В Україні зростає впровадження цифрових технологій, що може створити нові інвестиційні можливості в сферах технологічного бізнесу, ІТ, фінансових технологій та кібербезпеки.

Висновки. Інвестиційна привабливість України на сьогоднішній день значною мірою знижена через соціально-економічну та політичну нестабільність, спричинену війною та іншими факторами. Однак, з огляду на стратегічне розташування країни, значний людський і природний потенціал, а також прагнення до реформ та інтеграції в світову економіку, Україна залишається привабливою для інвесторів, зокрема в аграрному, ІТ-секторі, а також у відновлювальних та «зелених» технологіях. Для відновлення інвестиційної привабливості необхідно продовжувати реалізувати реформи, спрямовані на стабільність законодавства, боротьбу з корупцією та покращення бізнес-клімату. Тільки так можна забезпечити економічний розвиток і відновлення країни після війни.

Список використаних джерел:

1. Міністерство економіки України. (2023). Інвестиційна політика України в умовах соціально-економічної нестабільності. me.gov.ua
2. Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР). (2023). Україна: економічні та інвестиційні можливості. ebrd.com
3. Національний банк України. (2023). Вплив військової агресії на інвестиційний клімат України. bank.gov.ua
4. Асоціація українських банків (AUB). (2022). Інвестиційний клімат в Україні: виклики та можливості для інвесторів. aub.org.ua
5. Кравчук, І. (2022). Проблеми та перспективи інвестиційної привабливості України в умовах війни. «Економіка та суспільство».

Олена Квашук, викладач вищої кваліфікаційної категорії,
викладач-методист,
ВСП «Уманський фаховий коледж технологій та бізнесу УНУС»

ФІНАНСОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Фінансовий ринок України є невід'ємною складовою фінансової системи держави, орієнтованою на задоволення потреб кінцевих споживачів фінансових послуг, що створює сприятливі умови для ефективної роботи суб'єктів господарювання, зокрема у фінансовому секторі. Його функціонування забезпечують Національний банк України, Національна комісія з цінних паперів

та фондового ринку, Міністерство фінансів України та Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. Незважаючи на виклики військової агресії та пандемії Covid-19, ці регулятори досягають позитивних результатів, орієнтуючись на впровадження міжнародних стандартів і практик, зокрема передбачених Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. Стратегія розвитку фінансового сектора України до 2025 року передбачала створення ефективної, стійкої та конкурентоспроможної фінансової системи, інтегрованої в міжнародний ринок. Вона має забезпечити динамічний розвиток галузі та зробити вагомий внесок у стаке й інклюзивне економічне зростання країни [1]. Відповідно до Стратегії, місія фінансового сектора України – стати рушієм сталого економічного розвитку та підвищення добробуту громадян завдяки ефективному накопиченню, розподілу та використанню фінансових ресурсів в економіці. Основними завданнями є забезпечення споживачів сучасними, доступними та якісними фінансовими послугами, спрощення доступу учасників ринку до фінансових ресурсів із вигіднішими умовами та тривалішими строками використання, а також створення сприятливого середовища для розвитку та зміцнення конкурентоспроможності української економіки. Попри складнощі, спричинені війною, реалізація Стратегії залишається пріоритетом. У нинішніх умовах війни державним регуляторам варто виважено підходити до лібералізації діяльності фінансових посередників, одночасно створюючи сприятливі умови для відновлення постраждалих установ, забезпечення їхньої ліквідності та доступу до фінансових ресурсів, що сприятиме зміцненню конкурентоспроможності фінансового ринку України та підвищенню довіри з боку як внутрішніх, так і зовнішніх партнерів[1]. Дотримання найкращих міжнародних стандартів у сфері регулювання та нагляду стане запорукою стабільності та надійності фінансового сектора, забезпечить стійкість системи. Війна суттєво вплинула на фінансовий сектор: з початку бойових дій в Україні не було зареєстровано жодної нової фінансової установи, тоді як багато учасників ринку змушені були припинити свою діяльність. Статистика 2022 року свідчить: з Реєстру було виключено 91 кредитну спілку, 13 страхових компаній, 30 фінансових компаній, 66 ломбардів та 2 банки [2]. Лівова частка із них втратили ліцензії або функціонували на тимчасово окупованих територіях ОРДЛО та Криму. Активна фаза війни, окупація та анексія територій призвели до суттєвого скорочення активів у всіх фінансових організаціях. Слід зазначити, що ці процеси не зачепили в негативному аспекті страхові компанії. Основну частку активів фінансового ринку, що займає 88,2%, зосереджено в банках, тоді як на небанківські установи припадає лише 11,8% і їхня частка і далі продовжує зменшуватися [3]. Війна зумовила впровадження нових правил формування резервів за простроченими кредитами та визначення непрацюючих кредитів у

корпоративному секторі, що спричинило зростання збитків. Кредитний ризик залишається одним із головних факторів, що впливає на капіталізацію фінансових установ, особливо в умовах воєнного стану. Наведені дані свідчать про зростаючу роль державного сектору в банківській системі України. З огляду на все вище викладене, можна зробити висновок – війна суттєво впливає на український фінансовий ринок, провокуючи велику кількість ризиків. Зростає рівень фінансових ризиків, особливо кредитного, що збільшує навантаження на якість кредитного портфеля та власний капітал фінансових установ через необхідність формування резервів [2]. Визначення кредитного ризику та облік кредитних збитків у фінансовій звітності стають ключовими завданнями для банків та інших фінансових компаній. Спостерігається зниження попиту на фінансові послуги, зокрема на кредити, через зменшення платоспроможності населення, втрату доходів та економічну нестабільність. У таких умовах фінансові організації мають адаптувати свої бізнес-моделі до реалій воєнного часу, щоб зберегти операційну ефективність та фінансову стійкість. Відбуваються зміни у регуляторному підході до небанківських фінансових послуг, спрямованих на забезпечення ринкової дисципліни та захист прав споживачів. В цьому напрямку регулятор застосовує заходи впливу у випадку порушень нормативних вимог та ведення ризикової діяльності. Є суттєва необхідність здійснювати оцінку якості активів і загального стану ринку фінансовим регулятором уже після стабілізації економічної та політичної ситуації. Це дозволить визначити оптимальний рівень капіталу, необхідний для безпечної та ефективної роботи фінансових установ.

Список використаних джерел

1. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. Березень 2021. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-rozvitkufinansovogo-sektoru-ukrayini-do-2025-roku-7686> (дата звернення: 20.03.2025).
2. Огляд небанківського фінансового сектору: вересень 2022 року. Національний банк України. 6 вересня 2022. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-nebankivskogofinansovogo-sektoru-veresen2022-roku> (дата звернення: 12.03.2025).
3. Огляд банківського сектору: серпень 2022 року. Національний банк України. 16 серпня 2022. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-bankivskogo-sektoru-serpen-2022-roku> (дата звернення: 22.03.2025).

Альбіна Коваль, здобувач освіти
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Неля Бовкун, науковий керівник
Відокремлений структурний підрозділ «Уманський фаховий
коледж технологій та бізнесу УНУС»

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СПІВПРАЦІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ ТА СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

В сучасному світі, при ринковій економіці, як ніколи актуальною є співпраця між банками та страховими компаніями. Банкострахування представляє собою юридично оформлені угоди між банківською організацією та відповідною страховою компанією, що мають на меті задоволення потреби клієнтів у страховому захисті або банківському обслуговуванні через банківські і страхові канали.[2; с.64]

Останні кілька років банки та страхові компанії активно кооперують свої зусилля в секторі фінансів. Такі явища обумовлені різними процесами глобалізації економіки світу, що тісно пов'язано з глобальними змінами відносин в фінансовому та економічному секторах. Сучасні ринки банківських та страхових послуг динамічно змінюються під впливом різних економічних факторів, глобальних трендів, саме тому учасники ринку потребують в розвитку нових каналів збуту, щоб утримувати конкурентоспроможність. Світовий фінансовий ринок насичений різноманітними ресурсами, тому при залученні нових клієнтів використовують методи скорочення витрат, та покращення якості послуг, їх зручності та ефективності для споживачів.

Страхування банківських ризиків виступає одним з найбільш необхідних і актуальних інструментів ризикового управління банку у практиці теперішньої України, бо нажалі традиційні методи управління ризиками не завжди здатні покрити збитки, що можуть виникнути в результаті діяльності банку, в той же час страхування, дозволяє у випадку виникнення ризику отримати реальне фінансове відшкодування збитків. [3]

Важко переоцінити роль банків в системі фінансово-економічних відносин держави, адже і з минулого досвіду, та з визначень стає зрозуміло, що основним задачею банку є грамотний перерозподіл, за окрему винагороду грошових ресурсів від тих осіб, які мають їх в надлишку, до тих, хто має їх нестачу. Такий перерозподіл, зазвичай, являє собою переливання коштів від домашніх господарств до суб'єктів господарської та підприємницької діяльності. Саме ці грошові нагромадження являються найбільш великим джерелом інвестицій до

економіки та саме вони вважаються основним предметом в банківській конкуренції. [6; с.105]

Банк, як і будь-який підприємець, виробляє та реалізує свій продукт. Цим продуктом являються платіжні засоби та різноманітність послуг, що в нас час реалізує банк своїм клієнтам. Реалізуючи різні види послуг, банк стає своєрідним гарантом добробуті населення та в цілому економічного стану країни, тому що саме банки надають додаткові фінансові ресурси домашнім господарствам, а ще кожного дня зустрічаються з наданням кредитів малому, середньому та великому бізнесам, їх зростаючим потребам, через динамічний розвиток ринку.

Щоб якнайкраще розібратись в сутності діяльності страхових компаній, необхідно зрозуміти саме поняття «страхування». Розвиток страхової справи має не менш цікаву історію, ніж процес еволюції банківської діяльності. [5; с.213] Як і банківська справа, страхова діяльність бере свій початок у Вавилоні, саме там було розповсюдженом взаємо страхування, основою якого є ідея колективної взаємодопомоги. Схожі приклади взаємного страхування можна було зустріти також в Стародавньому Римі, де люди окремої професії або віросповідання створювали професійні спілки. Теслярі, м'ясники, гончари, склярі, пекарі формували об'єднання між собою, для формування фондів взаємодопомоги [2]. Термін «bancassurance» виник під кінець 60-х рр. XX століття у Франції. До цього ж, співпраця банків та страхових компаній звалась німецьким словом «allfinanz», яке дослівно означає «все з однієї руки». У Польщі ж використовували термін «банківсько-страхова група».

Сучасні науковці прийшли до думки, що bancassurance – є стратегією, яку використовують банківські установи, з метою надання фізичним особам інтегрованих фінансових послуг. Першоджерелом банківсько-страхових взаємовідносин була ідея щодо комплексного обслуговування, тобто задоволення фінансових потреб клієнтів в єдиній фінансовій установі.

Отже, bancassurance виступає засобом збільшення банківського й страхового портфелів через реалізацію спільних програм. Банки з огляду на ризик кредитної діяльності хочуть мінімізувати його негативні наслідки. Тоді ризик переноситься на страхову компанію. Наприклад, у ситуації непогашення кредиту банк не несе втрати, тому що страховик перейняв на себе зобов'язання позичальника. Страхове підприємство переймає цей ризик в обмін на фінансові вигоди. [1; с.32] Основними чинниками, які перешкоджають розвитку банківського страхування в Україні, згідно з дослідженнями банку є: невеликі активи банків порівняно з вартістю страхового покриття; неготовність власників банків надавати конфіденційну інформацію, необхідну для умов процедури страхування. Обидві перешкоди можливо подолати вже найближчим часом: активи банку мають стійку тенденцію до зростання, а надання інформації є

необхідною умовою також для проведення аудиту за міжнародними стандартами, без дотримання яких вітчизняні банки не можуть розвиватися за межами своєї держави. Тому, на наш погляд, саме на цьому напрямі можна зосередити основні зусилля у співробітництві банків та страховиків. [1; с.36]

Отже, роль обох фінансових установ неможливо недооцінити. Банки нерідко називають індикаторами національного добробуту. В свою чергу, страхування є надійним партнером та помічником як в бізнесі, так і в житті кожного окремого індивіда. Воно допомагає відчувати впевненість у завтрашньому дні не зважаючи на мінливість ринку.

Список використаних джерел:

1. Зубарєв В. Банк і страхування: —за і —проти // Вісник НБУ. – 2004. № 11. – С. 32-37.
2. Іващук Н.Л. Причини утворення та форми банківсько-страхових груп. Вісник НУ «Львівська політехніка». 2017. № 611. С. 64-71.
3. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III // Відомості Верховної Ради. – 2001. – № 5-6. – С. 30.
4. Про внесення змін до Закону України —Про страхування: Закон України від 04.10.2001 р. №2745-III // Бухгалтерія. – 2001. – № 47/1. – С. 11-29.
5. Реверчук С.К., Сива Т.В., Кубів С.І., Вовчак О.Д. Історія страхування : підручник ; за ред. С.К. Реверчука. Київ: Знання, 2015. 213 с.
6. Ткаченко Н. Об'єднання банків та страхових компаній // Актуальні проблем економіки. – 2004. – № 2(32). – С. 105-109

Софія Морохович, здобувачка освіти
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»

Катерина Індус, науковий керівник
Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-
економічний фаховий коледж ДТЕУ»

ТРАНСФОРМАЦІЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Воєнний стан має глибокий вплив на всі сектори економіки, і банківська система не є винятком. У періоди військового конфлікту фінансова стабільність країни стає першорядним фактором її національної безпеки. Банківський сектор, який служить фінансовою інфраструктурою держави, змушений швидко адаптуватися до нових обставин, забезпечуючи безперебійний потік грошових

коштів, надаючи фінансову підтримку підприємствам, населенню та державним структурам.[2, с.17-18]

У контексті війни банківська система стикається з низкою грізних проблем: зниження економічної активності, ескалація проблемного боргу, втрата доступу до клієнтів та інфраструктури на окупованих територіях, коливання валютних курсів, збої в платіжній логістиці та підвищення рівня недовіри до фінансових установ. У відповідь на ці виклики Національний банк України впроваджує гнучку монетарну політику, коригує нормативні вимоги, вводить валютні обмеження для стабілізації ринку та використовує інструменти для посилення ліквідності банків.[7]

На додаток до регуляторних змін, війна каталізувала прискорену цифрову трансформацію банківського сектору. Інтернет-банкінг, мобільні додатки та інтеграція з державними цифровими сервісами, такими як ДІА, стали основними каналами взаємодії з клієнтами. Вимоги до кібербезпеки були посилені, оскільки початок повномасштабного вторгнення прискорило сплеск кібератак на фінансову інфраструктуру. Тому, банки були змушені інвестувати в передові технології захисту та автоматизацію процесів.[1, с. 25-34]

Участь банків у фінансуванні потреб держави та армії була вирішальною складовою трансформації. Фінансові установи активно співпрацюють з урядом шляхом випуску військових облігацій, відкриття рахунків для залучення коштів для Збройних Сил України та запуску соціальних та благодійних ініціатив.

Структура банківських продуктів також зазнала значних змін. Зосередження уваги на мікро- та малому бізнесі посилилося, були введені програми кредитних відпусток, реструктуризація боргу та спеціальні пропозиції для внутрішньо переміщених осіб. Отже, банківська система не тільки зберігає свою функціональність, але й демонструє соціальну відповідальність та дає змогу розвиватися малим бізнесам.

Тому трансформація банківської системи в умовах воєнного стану охоплює як внутрішні, так і зовнішні зміни. Ці зміни включають оновлення регуляторних підходів, оцифрування процесів та впровадження нових продуктів. Крім того, банки переосмислюють свою місію в суспільстві. Незважаючи на складні обставини, банківський сектор України продовжує працювати, адаптуючись до викликів часу та надаючи підтримку економіці держави.[1, с. 23]

Список використаних джерел

1. Козак, З. В. (2023). Трансформаційні процеси в банківській системі України в умовах воєнного стану // Фінанси України. — №10. — С. 25–34.

2. Мельник, А. Ф., & Шевчук, О. В. (2023). Стан і перспективи цифровізації банківської системи України у кризовий період // Економіка та держава. — №11. — С. 17–21.

3. Міністерство фінансів України. (2024). Звіт про стан державних фінансів в умовах воєнного стану. — <https://mof.gov.ua>

4. Національний банк України. (2024). Огляд банківського сектору. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://bank.gov.ua>

5. Світовий банк. (2023). Ukraine Economic Update: Resilience in the Face of War. — <https://www.worldbank.org>

6. Deloitte Ukraine. (2023). Фінансовий сектор України: реакція на війну та перспективи відновлення. — <https://www2.deloitte.com>

7. PwC Україна. (2023). Банківський сектор в умовах кризи: трансформація та стабільність. — <https://www.pwc.com.ua>

Вікторія Озимок, Валерія Брюшина, здобувачі освіти
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»

Катерина Індус, науковий керівник
Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-
економічний фаховий коледж ДТЕУ»

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ТА РОЛЬ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

Ця тема розглядає феномен гібридної війни як нової форми агресії, яка об'єднує військові, економічні, інформаційні та кібербезпеки. Проаналізовано вплив гібридної війни на економічну безпеку держави та з'ясовано ключову роль фінансової системи у зміцненні економічної стабільності. Поточні загрози та вразливості, особливо в банківському секторі, державних фінансах, валютному регулюванні та кіберпросторі, ретельно досліджуються.

З початку 21-го століття геополітичні конфлікти перетворилися на нові форми. Одним з таких явищ є гібридна війна, яка тягне за собою розгортання різноманітної тактики впливу: від інформаційної пропаганди до фінансової дестабілізації. Україна була однією з перших країн, які понесли основний тягар гібридного тиску з боку агресора. Військові дії супроводжуються кампаніями, спрямованими на підрив довіри до банківської системи, нападами на енергетичну інфраструктуру, маніпуляціями на валютному ринку та кіберзлочинами проти державних фінансових структур.[2]

У такому багатогранному конфлікті фінансова система відіграє не лише економічну, але й стратегічну роль. Вкрай важливо забезпечити стабільність грошового обігу, полегшити фінансування критичних державних потреб і служити осередком проти проникнення ворожого капіталу та фінансових впливів.[1, с.12]

Концепція економічної безпеки охоплює захист економічного потенціалу держави, фінансової стабільності, конкурентоспроможності на світовому ринку та здатності протистояти внутрішнім та зовнішнім загрозам. У контексті гібридної війни ці загрози проявляються багатогранно:

- фінансові напади: вилучення капіталу, спекуляції на валютному ринку, сфабриковані банківські кризи.
 - злом банківських систем: атаки на критичну банківську інфраструктуру, включаючи порушення платіжних шлюзів та послуг онлайн-банкінгу.
 - маніпуляція інформацією: поширення дезінформації, такої як неправдиві новини про банкрутство, спрямовані на підриг довіри громадськості до фінансових установ.
 - санкції: накладення або загроза санкцій щодо фінансових установ, що може призвести до ускладнень у міжнародних операціях.
 - знищення логістики: обмеження торгівлі, збільшення витрат на імпорт та експорт, а також збої в ланцюгах поставок.[4, с.24]

У контексті гібридної війни фінансова система служить не лише мішенню, але й активним інструментом протидії агресії. Забезпечення його стійкості, прозорості та чуйності є фундаментальним елементом загальної економічної безпеки. Український досвід показує, що навіть в умовах масштабної агресії можна зберегти стабільність фінансового сектору, якщо дії держави будуть систематичними та адаптивними. У майбутньому необхідно визначити пріоритетність стратегічного розвитку фінансової інфраструктури, цифровізації та міжнародної інтеграції для підвищення загальної економічної стабільності.[1, с. 13]

Список використаних джерел

1. IMF. Ukraine Country Report No. 23/274, 2023.
2. Звіт Держфінмоніторингу України за 2023 рік.
3. Ковальчук Т. В. Економічна безпека держави в умовах гібридної війни. – К.: Наука, 2023.
4. Міністерство фінансів України. Стратегії фінансової політики.
5. Національний банк України. Офіційні публікації, 2022–2024.
6. FATF Annual Report 2023.
7. Світовий банк. Оцінка економічної ситуації в Україні, 2024.

Олександра Польовенко, здобувач освіти
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»

Ірина Булах, науковий керівник
Відокремлений структурний підрозділ
«Уманський фаховий коледж технологій та бізнесу УНУС»

ФІНАНСОВИЙ РИНОК ПІД ЧАС ВІЙНИ: РЕАЛІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ВИКЛИКИ

Стан фінансового ринку є особливо важливим в економіці держави, оскільки є відображенням ефективності функціонування всієї сукупності ринків та прямо вказує на рівень розвитку економічної системи в державі. Ринок фінансів системно вдосконалюється, а кількість його інструментів розширюється.

Учасниками ринку фінансів вважаються всі господарські суб'єкти без винятків, фізичні особи, а також держава і нерезиденти. Фінансовий ринок відіграє важливу роль в контексті забезпечення суб'єктів господарювання всіма необхідними ресурсами, послугами, без яких неможливо забезпечувати перебіг всіх процесів бізнесу.

Розвинений ринок фінансів є одним з важливих атрибутів архітектури відносин в фінансово-економічній сфері, які значною мірою характеризують стан економічного розвитку. Побудова в Україні високоліквідного фінансового ринку є одним з ключових завдань, оскільки роль фінансових ринків останніми десятиріччями стрімко зростає. Фінансовий ринок став одним з важливих інструментів для розвитку світових економік, і саме з його допомогою вирішуються інвестиційні, фінансові та соціальні питання[1].

Питома вага фінансового сектору в структурі ВВП складає близько 7%, але в Україні цей ринок має різні недоліки, які необхідно усунути, зважаючи на основні тенденції розвитку в світі, та особливості взаємодії з міжнародними ринками.

В сучасних умовах повномасштабної війни перед нашою державою стоїть важливе завдання створення умов для ефективної оборони та захисту суверенітету країни, завдання з рішень щодо проблем соціально-економічної та фінансово-кредитної сфери, які також впливають на рівень обороноздатності держави.

На ринку фінансів відбувається постійний рух капіталу, що дозволяє розв'язувати питання щодо джерел капіталу та шляхи його використання. Тому майже всі суб'єкти на ринку стикаються перш за все з фінансовим сегментом,

шукаючи потрібні кошти, або інвестуючи вільні кошти з метою отримання прибутків. Фактично, на фінансовому ринку забезпечується кругообіг капіталу.

Фінансовий ринок стимулює виробничий сектор, дозволяючи наростити обсяги, накопичувати фінансові ресурси, та загалом сприяє позитивним соціальним тенденціям в державі. Учасники ринку також зазнали значних збитків через початок воєнних дій в Україні. Окремі відділення банків, фінансових компаній припинили діяльність через окупацію тих чи інших регіонів, постійні обстріли, розкрадання майна. Місцеві фінансові компанії, які працювали на півдні та сході, були змушені проводити релокацію бізнесу.

Безумовно, вплинули і економічні фактори. Значно впала платіжна здатність клієнтів, знизилась обсяги оборту коштів, а підприємці переважно користуються пільговими програмами та кредитами. Крім того, існує кадровий дефіцит через міграцію та мобілізацію в Україні. Водночас фінансовий сектор зміг втримати позиції та адаптуватись до сучасних умов, створивши інноваційні послуги, можливості для бізнесу для залучення додаткових коштів, впроваджуючи консультаційні послуги та використовуючи новітні підходи до обслуговування клієнтів[2].

Фінансовий ринок є сукупністю пов'язаних між собою ринків, що доповнюють одне одного. Розглянемо їх більш детально:

- кредитний ринок фактично є механізмом, що використовується задля встановлення відносин між підприємствами і громадянами, що мають потребу в фінансових ресурсах, організаціями і фізичними особами, що можуть надавати кошти на певних умовах;

- ринок валюти встановлює економічні і правові відносини між покупцями та продавцями валют;

- ринок цінних паперів поєднує велику частку ринку кредитування: інструменти позики чи зобов'язань боргового характеру, інструменти власності.

Так чи інакше, всі учасники фінансового сектору зазнали впливу повномасштабного вторгнення рф. Перший рік війни став переломним роком для всього фінансового ринку в Україні, а також продемонстрував його можливості до стійкості, гнучкості, швидкого реагування на всі виклики, та здатність до адаптації, запровадження новітніх рішень, та сприйняття викликів.

Серед основних викликів українського ринку фінансів під час війни варто окреслити наступні:

- проведення швидкої та водночас орієнтованої цифрової трансформації послуг;

- волатильність в секторі регуляторної політики, що зумовлено військовими діями рф;

- швидке реагування на різні зміни в умовах обмеженого доступу до фінансів;
- адаптація до роботи з різними категоріями клієнтів при умовах лімітування операцій.

Відповідями на ці складнощі стали такі рішення:

- віртуалізація послуг шляхом партнерства з фінтех-компаніями,
- формування нових типів інструментів при наданні фінансових послуг,
- перехід до нових онлайн пропозицій для фінансових посередників,
- проведення диверсифікації та хеджування наявних фінансових ресурсів,
- проведення модифікації мобільних додатків банків.

Водночас держава докладає максимальних зусиль для створення умов стабільного функціонування фінансового ринку під час війни та готує всіх суб'єктів до подальшої інтеграції на ринок ЄС. Після проведення підписання Угоди про асоціацію з ЄС Україна має системно наближувати законодавство у сфері фінансового права до вимог і правил ЄС.

При цьому важливо зазначити, що під час післявоєнного відновлення держави, ключовим аспектом стане не тільки швидкість прийняття відповідних нормативних актів, але й детальний аналіз регуляторного впливу, з урахуванням всіх особливостей фінансового сектору. Такі заходи необхідні для збереження гравців національного ринку, та зміцнення їх конкурентної спроможності.

Сьогодні ринок фінансів України базується на ретельно скоординованій діяльності чотирьох інстанцій фінансового сектору: Нацбанку України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Фонду гарантування вкладів, та безпосередньо Міністерства фінансів, що утримують стабільність фінансового сектору.

Фактично, фінансовий сектор України, можна схарактеризувати як динамічний та непередбачуваний. Серед головних проблем функціонування експерти окреслюють економічну та політичну нестабільність, нестабільність середовища макроекономіки, ризики, що виникають через зростання волатильності на глобальних ринках фінансів та товарів, низький рівень мобілізації внутрішніх ресурсів, малий показник участі населення в процесах обертів цінних паперів, проблеми правового характеру, що створюють ризики для інвесторів.[3]

Безумовно, подальший розвиток фінансового сектора залежить від багатьох факторів, в тому числі безпосередньо воєнних ризиків, особливостей повоєнної відбудови, наявності інвестицій та допомоги міжнародних партнерів, а також впливу держави на регуляторну сферу. Ринок фінансів продовжує свій розвиток навіть попри війну, але ситуація залишається непередбачуваною та

може змінюватись. Сьогодні важливим трендом залишається цифровізація послуг та обслуговування і внутрішніх бізнес-процесів.

Активно впроваджуються нові технології як на світовому ринку, та і в Україні безпосередньо.

Список використаних джерел:

1. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. Серпень 2023.URL:

https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_finsector_NBU.pdf?v=4

2. Кравчук Н., Луцишин О.Фінансовий ринок України під час війни: реалії функціонування. Світ фінансів. № 4(73). 2022. С. 112–128. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1564/1572>

3. Татарин Н., Половко Д.Фінансовий ринок України: аналіз сучасного стану, загрози, проблеми та перспективи. Галицький економічний вісник. 2023. № 4 (83).

Мар'яна Пеха, Валентина Когуч, здобувачі освіти
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»

Катерина Індус, науковий керівник
Відокремлений структурний підрозділ «Ужгородський торговельно-
економічний фаховий коледж ДТЕУ»

ФІНАНСОВІ ІННОВАЦІЇ ЯК ВІДПОВІДЬ НА ВИКЛИКИ СУЧАСНОЇ ТУРБУЛЕНТНОСТІ

У 21 столітті світова економіка все частіше стикається з системними та довгостроковими явищами. Геополітична нестабільність, фінансові кризи, пандемії, швидкий розвиток цифрових технологій, зміна клімату та збої глобальних ланцюгів поставок призводять до трансформації традиційних моделей фінансового менеджменту. В умовах такої нестабільності існує потреба в нових інструментах, здатних швидко реагувати на динамічні виклики. Фінансові інновації - набір нових технологічних рішень та практик у сфері фінансів - мають особливе значення як засіб підвищення гнучкості, ефективності та прозорості фінансових процесів. Це дослідження вивчає основні напрямки фінансових інновацій, їх роль у мінімізації ризиків, забезпеченні економічної стабільності та підтримці фінансової стабільності в контексті сучасної турбулентності.[2, с.49]

Нинішній глобальний фінансовий ландшафт характеризується підвищеним рівнем турбулентності, що пояснюється злиттям факторів: геополітичних загроз, макроекономічної нестабільності, наслідків пандемії, зміни клімату, енергетичних криз та швидкого розвитку цифрових технологій. За цих умов звичайні фінансові механізми стають все більш неадекватними для забезпечення гнучкості, ефективності та стабільності фінансової системи. На цьому тлі фінансові інновації служать ключовою відповіддю на виклики епохи, надаючи ефективні інструменти для адаптації та трансформації.[1, 28]

Інтеграція фінансових технологій (FinTech), впровадження блокчейн-рішень, розробка цифрових валют центральними банками (CBDC), децентралізовані фінанси (DeFi) та використання штучного інтелекту та машинного навчання у фінансових рішеннях надають нові можливості для підвищення прозорості, інклюзивності, доступності та безпеки фінансових послуг. Крім того, інноваційні платформи, такі як краудфандинг та краудлендінг, забезпечують альтернативні джерела фінансування для малих та середніх підприємств, що особливо важливо в періоди економічної нестабільності.[4, 43]

Таким чином, фінансові інновації перетворилися з інструментів технологічного розвитку на стратегічні засоби забезпечення економічної стійкості, відновлення довіри до фінансових установ та створення нової парадигми фінансового управління, яка відповідає вимогам 21 століття.

Фінансові інновації не тільки відповіли на виклики сучасного глобального середовища, але й каталізували глибокі перетворення у фінансовому секторі. Вони сприяють підвищенню прозорості, зниженню трансакційних витрат, розширенню доступу до фінансових ресурсів та сприяють інклюзивному фінансовому середовищу. У періоди економічної невизначеності інноваційні фінансові рішення дозволяють адаптувати фінансові системи до мінливих реалій, забезпечувати безперервність бізнес-процесів та підтримувати довіру до фінансових установ. Одночасно ефективне впровадження фінансових інновацій вимагає відповідної регуляторної підтримки, інституційної готовності та високого рівня цифрової грамотності. Отже, фінансові інновації служать ключовим компонентом забезпечення фінансової безпеки, сталого економічного розвитку та здатності орієнтуватися у викликах середовища, що розвивається.[6, с. 73]

Список використаних джерел

1. Афанасьєва, О. М. Фінансові інновації у забезпеченні стійкого розвитку економіки / О. М. Афанасьєва // Фінанси України. – 2022. – №6. – С. 25–36.

2. Зеркаль, І. О. Технологічна трансформація фінансового сектору: виклики та можливості / І. О. Зеркаль // Економіка та держава. – 2021. – №4. – С. 47–52.
3. Basel Committee on Banking Supervision. Sound Practices: Implications of fintech developments for banks and bank supervisors. – Bank for International Settlements, 2018. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bis.org>
4. Schueffel, P. Taming the beast: A scientific definition of fintech / P. Schueffel // Journal of Innovation Management. – 2016. – Vol. 4, No. 4. – P. 32–54.
5. World Bank Group. Digital Financial Services. – 2020. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.worldbank.org/en/topic/financialinclusion/brief/digital-financial-services>
6. Puschmann, T. Fintech / T. Puschmann // Business & Information Systems Engineering. – 2017. – Vol. 59, No. 1. – P. 69–76.
7. Національний банк України. Щорічний звіт НБУ за 2023 рік. – Київ: НБУ, 2024. – 145 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>
8. Сологуб, Д. С. Роль цифрових валют центральних банків у сучасному фінансовому середовищі / Д. С. Сологуб // Вісник НБУ. – 2023. – №3. – С. 12–18.

Йоланта Сушинська, здобувачка освіти
спеціальність 242 «Туризм та рекреація»

Людмила Пилипенко, науковий керівник

Відокремлений структурний підрозділ «Стрийський фаховий коледж
Львівського НУП»

СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОЧАТКУ ВІЙНИ

Страховий ринок — це особливе соціально-економічне середовище, форма економічних відносин, де об'єктом купівлі-продажу є страховий захист, формуються попит та пропозиція на нього.

Страховий ринок України характеризується стрімким, тривалим зростанням за багатьма параметрами (обсяги страхових премій, страхових виплат, обсяги сформованих резервів), вдосконаленням структури ринку на користь добровільного страхування, зростанням фінансової надійності страховиків.

З початку повномасштабного вторгнення страховий ринок України зазнав суттєвих змін, оскільки війна вплинула на всі його сегменти. Спочатку галузь пережила значний спад через різке скорочення економічної активності, руйнування інфраструктури та зменшення платоспроможності населення і бізнесу. Багато страхових компаній зіткнулися з проблемами ліквідності через

високий рівень виплат, особливо у сферах майнового страхування та автострахування.

У IV кварталі 2022 року відновлення діяльності страховиків та інших учасників фінансового ринку України було повільним і нерівномірним, обсяги послуг залишалися набагато меншими від довоєнних.

За рік кількість небанківських фінансових установ помітно скоротилася на 422 компанії, переважно через вихід з ринку фінансових компаній та кредитних спілок. Обсяг активів у IV кварталі зріс лише у фінансових компаній, загалом у 2022 році – у страховиків і фінансових компаній (на близько 10%).

За квартал із Реєстру вилучено: 88 фінансових компаній, 17 кредитних спілок, 11 страховиків та по 8 ломбардів і лізингодавців. Кількість страховиків скоротилася зі 139 до 128 СК (у т.ч. 12 страховиків життя). Виключенню компаній із Реєстру зазвичай передують анулювання ліцензій. Упродовж IV кварталу анульовано всі ліцензії 121 установи, переважно фінансовим компаніям і кредитним спілкам. Третина компаній позбавлені ліцензій за рішенням регулятора.

Впровадження міжнародних стандартів страхування в Україні є одним із важливих завдань і можливих напрямів входження страхового ринку держави у міжнародне страхове співтовариство. Проте, це можливо лише при врахуванні економічного і політичного становища країни, фінансової стабільності і створенні законодавчої бази страхування. Залежно від економічного стану держави і фінансової стійкості страховиків буде формуватися і концепція страхування, тобто по суті визначатиметься рівень страхових гарантій з боку держави і окремих страховиків. При цьому страхові компанії можуть стати важливим інструментом проведення реформ, оскільки страховики знають сильні і слабкі сторони клієнтів і мають певний досвід ринкових перетворень.

Порівняно з розвинутими країнами, страховий ринок України є досить малим. За даними Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України, загальний обсяг страхових вкладень у 2022 році склав близько 45 мільярдів гривень, що становить менше 1% ВВП країни. У порівнянні з країнами Європейського Союзу, де рівень застрахованості може досягати 8-10% ВВП, ця цифра в Україні є досить низькою.

Для страховиків 2023 рік це не тільки другий рік важкої війни. Це ще рік підготовки до великих змін. Змін, що пов'язані з реалізацією багатьох ідей Білої книги «Майбутнє регулювання ринку страхування», які повинні забезпечити платоспроможність, стійкість та конкурентність ринку страхування в Україні з належним захистом прав споживачів послуг страхування. Ці ідеї відображені в новому Законі України «Про страхування», який вступає в дію з 1 січня 2024 року. Також ринок очікує важливих та вкрай необхідних змін у законодавстві

про автоцивілку. Обидва закони будуть направлені на імплементацію провідних директив Європейського Союзу.

Страховий ринок України є середнім за розміром ринків зі страховими преміями, які менші в порівнянні з розвинутими країнами. Україна має кілька великих страхових компаній, але в цілому ринок є досить розфрагментованим, з великою кількістю маленьких страхових компаній.

Рівень розвитку страхового ринку України не досягне такого рівня, як на зарубіжних ринках, зокрема в розумінні використання сучасних технологій та інноваційних рішень. Однак останніми роками є певний прогрес у цьому напрямку, із впровадженням електронного страхування та інших цифрових рішень.

Одна з основних проблем страхового ринку України - низький рівень довіри населення до страхових компаній. Багато людей мають негативний досвід щодо виконання страхових виплат, або вважають процес страхування складним та незрозумілим.

В Україні страхова культура серед населення та бізнесу знижена. Багато людей та підприємств не розуміють важливості страхування та не вважають його необхідним аспектом своєї фінансової діяльності.

Серйозним викликом залишається нестабільність макроекономічної ситуації, висока інфляція та зростання ризиків, пов'язаних із бойовими діями. Багато міжнародних перестраховиків відмовилися покривати військові ризики, що змусило українські страхові компанії шукати нові підходи до управління ризиками та взаємодії з державою. У 2024 році галузь демонструє подальше поступове відновлення завдяки адаптації до нових реалій, інтеграції в європейський ринок та підтримці міжнародних партнерів.

Декілька шляхів подолання проблем на страховому ринку України:

- Необхідно підтримувати постійну роботу з рівня освіти населення щодо страхових послуг, відомостей про їх важливість та необхідність.
- Пропагувати страхову культуру серед населення шляхом масових заходів, таких як семінари, тренінги, розповсюдження інформаційних матеріалів тощо.
- Важливо забезпечити ефективний нагляд за діяльністю страхових компаній, контроль за дотриманням законодавства, а також налагодити механізми взаємодії між страховими компаніями, клієнтами та регуляторами.
- Важливо забезпечити ефективний нагляд за діяльністю страхових компаній, контроль за дотриманням законодавства, а також налагодити механізми взаємодії між страховими компаніями, клієнтами та регуляторами.

- Необхідно забезпечити більшу конкуренцію на страховому ринку розширення доступу до нових страхових компаній, впровадження антимонопольних заходів та створення рівних умов ринку для всіх учасників ринку. Конкуренція сприятиме підвищенню якості послуг та зниженій ціні на страхові продукти.
- Для підвищення довіри до страхового необхідно ввести заходи щодо запобігання ринку шахрайства та зменшення кількості неплатоспроможних страхових компаній. Це може включати вдосконалення процедур видачі ліцензій на здійснення страхової діяльності, встановлення вимог до фінансової стійкості страхових компаній, а також посилення контролю за їх діяльністю.

Список використаних джерел

1. Страхування: Підручник / Керівник авт. колективу і наук. ред. С.С.Осадець. — Вид. 2-ге, перероб. і доп. — К.: КНЕУ, 2002. — 599 с.
2. Офіційний сайт Національного банку України URL: <https://bank.gov.ua>
3. Білик І.В. Особливості структури та інфраструктури страхових ринків України та Польщі // Теорія і практика фінансів: зарубіжний досвід // Світ фінансів, -1-(14), березень, 2008р., С.168.